

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Klára Petříková

**Aktuální podoby rizikového chování na internetu u dětí
z dětského domova**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Aktuální podoby rizikového chování na internetu u dětí z dětského domova“ vypracovala samostatně a vycházela jsem pouze z uvedených zdrojů a literatury.

V Olomouci dne 20.04.2023

Klára Petříková

Poděkování

Děkuji Mgr. Jiřímu Kropáči, Ph.D., LL.M. za odborné vedení mé bakalářské práce a za poskytnutí užitečných rad během jejího zpracování. Děkuji také ředitelům, vychovatelům a klientům z dětských domovů v Olomouckém kraji, ve kterých jsem prováděla výzkumné šetření, za jejich vstřícnost a ochotu ke spolupráci.

Obsah

Úvod	5
1 Rizikové chování	6
2 Rizikové chování na internetu	8
2.1 Sdílení osobních údajů	10
2.2 Riziková internetová komunikace, seznamování a setkávání	11
2.3 Sexting	12
2.4 Kybergrooming	15
2.5 Kyberšikana a online obtěžování	19
2.6 Online skupiny a komunity	23
3 Období dospívání	26
4 Ústavní výchova	28
4.1 Dětský domov	29
5 Empirická část	31
5.1 Výzkumný cíl a otázky	31
5.2 Charakteristika výzkumného souboru	32
5.3 Charakteristika výzkumného nástroje	33
5.4 Sběr dat a limity výzkumu	34
6 Výsledky výzkumného šetření	35
6.1 Sdílení osobních údajů	35
6.2 Kyberšikana a online obtěžování	39
6.3 Riziková internetová komunikace, seznamování a setkávání	44
6.4 Sexting	50
6.5 Online skupiny a komunity	55
7 Aktuální stav zkoumané problematiky	58
8 Diskuse a zhodnocení výsledků výzkumného šetření	64
Závěr	69
Seznam použité literatury a zdrojů	71
Seznam zkratk	76
Seznam tabulek, grafů a obrázků	77
Seznam příloh	80
ANOTACE	102

Úvod

Tato bakalářská práce se zaměřuje na aktuální podoby rizikového chování na internetu u dětí z dětských domovů v Olomouckém kraji. Cílem této práce je zjistit, jaké je aktuální rizikové chování na internetu u výše zmiňované skupiny.

Práce je rozdělená na teoretickou a empirickou část. Teoretická část práce se soustředí na charakteristiku rizikového chování, jeho online podobu a kategorizaci. Popisuje druhy rizikového chování jako je sdílení osobních údajů, online seznamování, sexting, kyberagrese, kybergrooming a zapojování se do virtuálních komunit. Práce rovněž charakterizuje ústavní výchovu v ČR. Dále vyjmenovává dětské domovy v Olomouckém kraji a jejich kapacitu. V neposlední řadě se zaměřuje na vývojovou fázi zkoumané skupiny dětí v období dospívání. Především jejich hlavními znaky a tendencemi, které mohou vést k rizikovému chování.

Empirická část této práce se věnuje metodologii výzkumného šetření, které se zaměřilo na stanovení výzkumných otázek a dílčích cílů, charakteristiku výzkumného souboru a použitých výzkumných nástrojů, sběr dat a limity výzkumu. Důležitou součástí této části je detailní popis získaných dat a výsledků výzkumu a také přehled aktuálního stavu zkoumané problematiky. Diskuse se věnuje zjištěným poznatkům, porovnává je s výsledky obdobných výzkumů a reflektuje stanovené dílčí cíle. Kromě toho zdůrazňuje zajímavé zjištěné poznatky a přináší možnosti dalšího výzkumu.

Mnoho faktorů mě motivovalo k výběru tématu rizikového chování na internetu. Jedním z nich byla velká mediální pozornost věnovaná "predátorům" na sociálních sítích, což mě přimělo přemýšlet o této problematice. Díky mému studiu jsem získala hlubší povědomí o různých formách rizikového chování na internetu, a to mě velmi zaujalo. Vnímám, že rizikové chování dospívajících v reálném světě i ve virtuálním světě jsou stejně důležité a mají svá specifika, která je potřeba znát. Byla jsem přesvědčena, že tato práce mi umožní získat mnoho nových poznatků, které budu moci využít k preventivnímu působení v budoucnu, což mi dodalo motivaci. Dalším impulsem bylo moje vlastní zkušenost s častým používáním internetu v době mého dospívání, což mi umožnilo plně si uvědomit množství příležitostí a rizik, které internet může přinést.

1 Rizikové chování

Podle Dolejše (2010) se rizikové chování týká jednání konkrétní osoby, skupiny nebo společnosti, které zvyšují problémy v oblastech zdraví, psychiky a vývoje. Dle autora je rizikové chování zastřešující pojem, který obsahuje problémové, disociální, delikventní, asociální a antisociální chování. Miovský a Zapletalová (2006) definují rizikové chování jako druh chování, které má prokazatelný negativní dopad na zdraví, sociální situaci, právní postavení, výchovu a další oblasti jedince i společnosti. Tyto jevy mohou být podrobeny vědeckému zkoumání, zejména pokud jde o jejich existenci a důsledky. Prevence a léčebné intervence mohou také ovlivnit rizikové chování.

Podle Miovského (2010) existuje několik různých typů chování, která představují riziko. Tyto zahrnují nechodit do školy, šikanu a extrémní agresi, vandalismus, extrémně nebezpečné sporty, nebezpečné chování na silnicích, rasismus a xenofobii, negativní účinky sekt, sexuální rizikové chování, užívání anabolik a steroidů, závislost na látce (např. drogách) a ne-látkové závislosti (např. hraní hazardních her). Kromě toho se dále zabývá poruchami spojenými se syndromem týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte a poruchami příjmu potravy.

Rozličné formy výchovných, vzdělávacích, zdravotních, sociálních a dalších typů intervencí lze považovat za preventivní opatření proti rizikovému chování, neboť brání výskytu, oddalují projevy a omezují jejich škodlivé důsledky. Podle Miovského (2010) je důležité si uvědomit, že rizikové jevy jsou vzájemně propojené a nevyskytují se izolovaně u jedince. Je tedy nutné použít mezioborový přístup při vysvětlení těchto jevů a jejich prevenci (Miovský et al., 2010).

Dříve byl termín "sociálně patologické jevy" používán jako ekvivalent dnešního pojmu "rizikové chování", avšak tento koncept byl překonán. Důvodem je stigmatizace a emocionální náboj, který se s termínem pojí, stejně jako silný důraz na společenské normy. (Běhounková, 2012; Miovský et al., 2010). Rizikové chování klade větší důraz na konkrétní jedince nebo sociální skupinu, popisuje, jaké konkrétní chování přináší riziko, jak se projevuje a jaké újmy může způsobit. Dále se zaměřuje na konkrétní rizika a hledá pozitivní způsoby, jak je ovlivnit nebo eliminovat (Miovský et al., 2010).

Sociálně patologické jevy označují negativní odchylku od norem a hodnot v dané společnosti. Jevy zahrnují například *agresivitu*, *xenofobii*, *závislosti*, *prostituci* a další (Kraus in Bělík, 2017). Tyto jevy byly chápány jako chorobné, abnormální, všeobecně nežádoucí společenské

fenomény (Běhounková, 2012). Pojem sociálně patologický jev je obsažen v primárních školských legislativních dokumentech a dále vybraných. Jedná se o zákony č. 109/2002 Sb., *Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů*, ve znění pozdějších předpisů, a o zákon č. 561/2004 Sb., *Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*, ve znění pozdějších předpisů.

Rizikové jevy nebo rizikové projevy chování jsou termíny využívající MŠMT v aktuálních dokumentech. Například v roce 2010 vyšlo *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže*, které objasňuje aktuální jevy, doporučuje postupy řešení a popisuje úlohu jednotlivých aktérů v primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (MŠMT, 2010) a v roce 2016 *Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních* (MŠMT, 2016).

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže a jeho přílohy včetně aktualizovaných uvádí jako rizikové chování návykové látky; rizikové chování v dopravě; poruchy příjmu potravy; alkohol; syndrom CAN; školní šikana; kyberšikana; homofobie; extremismus; rasismus; xenofobie; antisemitismus; vandalismus; záškoláctví; krádeže; tabák; krizové situace spojené s násilím; netolismus; sebepoškozování; nová náboženská hnutí; rizikové sexuální chování; příslušnost k subkulturám; domácí násilí a hazardní hraní (MŠMT, 2010).

2 Rizikové chování na internetu

Internet se v dnešní době stal součástí našich životů. Jsme tak zvaně informační společnost, proto taktéž čelíme výzvě a otázce o bezpečném užívání internetu (Ševčíková et al., 2014). Dnešní generace nezná život bez digitálních technologií a přístupu na internet (Šmahel, 2014). Vystavení se rizikům můžeme v jakékoli oblasti, proto využívání internetu není výjimkou (Hansson in Ševčíková, 2014).

Sobotková (2014) vnímá jako rizikové chování na internetu navštěvování nevhodných a nelegálních stránek; přílišné trávení v online prostoru; reagování na spamy a jejich otevírání; stahování filmů a jejich kopírování. Dále Ševčíková (2014) dává důraz na rizikovou online komunikaci a interakce v kyberprostoru. Autorka neopomíná ani fakt, že samo dítě může být aktérem nežádoucích jevů.

V *Metodickém doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže* z roku 2010 spatřuji spojitost s rizikovým chováním na internetu především přílohu č. 15, která se věnuje netolismu a také č. 7, která se věnuje kyberšikaně. Avšak souvislosti, které si odráží i do online světa jsou poruchy příjmu potravy, extremismus, rizikové sexuální chování (výroba dětské pornografie), sebepoškození a podobně.

Autoři Livingstone a Haddon klasifikovali (2009) ve své studii typy rizik a příležitostí na internetu. Rozdělení není pouze o klasifikaci rizik, ale zahrnuli zde i kategorie, kdy je dítě pouze pasivním příjemcem, či dítě jako účastník a v neposlední řadě dítě jako pachatel. Autoři spatřují rizika na internetu v oblasti komerce, násilí, sexuality a hodnot.

Tabulka 1: Klasifikace online rizik (převzato z Livingstone a Haddon, 2009)

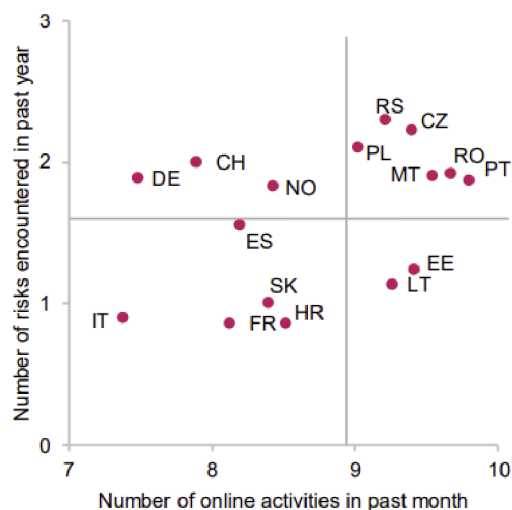
Rizika	Dítě jako příjemce	Dítě jako účastník	Dítě jako aktér (pachatel)
Komerční	Reklama, spam, sponzorství	Získávání a uchovávání osobních informací	Vlastní iniciativa nebo spolupráce na činu (gambling, hacking)
Agresivní	Násilný, strašlivý, nenávistný obsah	Být šikanovaný, online obtěžovaný či pronásledován	Pachatel kyberšikan, obtěžování či

			pronásledování osoby
Sexuální	Pornografické/škodlivé sexuální obsahy	Setkání s cizími lidmi z internetu, sexuální zneužití	Vytváření intimních materiálů, pornografických obsahů
Hodnotové	Rasistické, neobjektivní informace a rady	Sebepoškozování, být přesvědčován a manipulován druhou stranou	Poskytování nebezpečných a zavádějících informací v oblasti hubnutí nebo sebevražd

Dalšími riziky může být hledání nepotvrzených, nepravdivých, neúplných nebo zavádějících informací o zdraví nebo sexu na internetu, rizikové online chování, které může vést k nákaze počítače virem, a také nadměrné strávení času na internetu (Livingstone et al. in Ševčíková, 2014).

Determinanty či tendence k rizikovému online chování lze najít v psychosociální sféře. Užívání internetu dítěte je ovlivněno rodinou, vrstevníky, školou, ale také vzdělávacím systémem, právním rámcem, dostupnou technologií, socioekonomickým uspořádáním v zemi (Ševčíková, 2014). Podle Livingstone (in Ševčíková, 2014) jsou významná role zejména v mediální gramotnosti dětí.

Internet nepředstavuje, ale pro děti jenom rizika, ale nachází se zde mnoho příležitostí od vzdělávacích až po kreativní činnosti (Šmahel et al., 2018).

Obrázek 1: Počet rizik za poslední rok k počtu aktivit za týden v různých zemích (převzato z Šmahel et al., 2018).

Na tomto obrázku lze vidět počet online aktivit za poslední týden v poměru setkání se s riziky za poslední rok. Je patrné, že čím více aktivit na internetu tím více online rizik. Je tu určitá rovnováha mezi těmito aspekty. Avšak lze si povšimnout výjimek specifických níže. Například v Litvě a Estonsku se zdá, že děti provádějí mnohem více online aktivit než děti v Itálii, ale bez rapidního zvýšení jejich online rizika. Opačný efekt zase je viditelný u Německa, Norska a Švýcarska (Šmahel et al., 2018).

2.1 Sdílení osobních údajů

Pod pojmem osobní údaje se skrývá dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 „*veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné fyzické osobě; identifikovatelnou fyzickou osobou je fyzická osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména odkazem na určitý identifikátor, například jméno, identifikační číslo, lokační údaje, síťový identifikátor nebo na jeden či více zvláštních prvků fyzické, fyziologické, genetické, psychické, ekonomické, kulturní nebo společenské identity této fyzické osoby*“ (GDPR, 2016).

Sdílení osobních údajů dospívajícími na internetových platformách je do jisté míry pozitivně hodnoceno. Z důvodu udržování vztahů, komunikace s vrstevníky a kontrolované sebe prezentace. Na druhou stranu problematika sdílení osobních údajů na internetu souvisí s mnohými riziky a rizikovým chování. Například jejich zneužití, problematika publikovaných informací v roli vztahů, jak partnerských, tak pracovních. Dále nahrané informace mohou být zneužité ke kyberšikaně (Macháčková, 2014b).

Odkrývání informací o sobě samých se zvyšuje v dospívání. Právě v adolescenci se zvyšuje význam budování a udržování vztahů (Macek, 2003). V dospívání jsou také výrazné změny, jak na sebe pohlížíme. Časem se mění naše názory, postoje, zájmy a lidé, se kterými komunikujeme. Tím se mění i to, jaká chce být prezentace jedince na síti (Macháčková, 2014b).

K online prezentování neodmyslitelně patří publikování určitých informací. Autorka Macháčková (2014b) rozlišuje dva druhy takových údajů. První z nich je informací jsou faktické a kontaktní, kde se řadí například jméno, adresa bydliště či studia, emailová adresa, přezdívka na platformách a věk. Druhým typem informací jsou osobní, do kterých patří jedinci názory, postoje, zkušenosti, zážitky a sny.

K bezpečnému sdílení je podstatné znát fungování nastavení soukromí u platform a aktivní kontrola jejich nastavení. Druhou částí je analýza obsahu, který chceme předat a zjištění k jakému publiku se obsah dostane. V neposlední řadě uvědomění si, že informace nebudou nikdy zcela soukromé, protože patří provozovateli služeb (Macháčková, 2014b).

Internet je typickým tím, že dokáže po dlouho dobu údaje a informace ukládat. Není to prostor, kde si lze zachovat naprostou anonymitu. Mezi problematickou část také patří i to, že tyto informace mohou být jednoduše a rychle šířitelné (Macháčková, 2014b).

Autoři Kožíšek a Písecký (2016) doporučují se zamyslet nad tím, jaké údaje vyplňujeme na různých platformách. Odráží tuto rovinu v zamyšlení se nad tím, kdyby tyto informace byly zveřejněny na reálném veřejném místě, třeba na autobusové zastávce, jaké by to pro nás bylo. Navrhují údaje poté upravit.

2.2 Riziková internetová komunikace, seznamování a setkávání

Komunikační média se integrovaly do našich životů, a to v různých oblastech. Jsou to světy, kde se můžeme seznamovat s novými lidmi, udržovat vztahy, sdílet naše zájmy, názory, koníčky a mnoho dalšího (Kopecký et al., 2021).

Online komunikace neboli komunikace v kyberprostoru probíhá skrz digitální média. Tímto se myslí skrz tablet, počítač, mobilní telefon a internet. Tento typ komunikace se liší od běžné komunikace a má také své specifika (Kopecký et al., 2021). Rozdílem je to, že postrádá neverbální složku, která slouží jako nástroj ke sdělování emocí a úmyslů. Při online komunikaci dochází k absenci očního kontaktu, tónu hlasu, mimiky a tím i padá spojení neverbální a verbální komunikace. Nelze tedy stoprocentně určit úmysly komunikantů (Grass; Nakonečný

in Kopecký, 2009). Náhradou za nonverbální komunikaci mohou být považovány emotikony, fotky, a zkratky (Kopecký et al., 2021).

Komunikace v kyberprostoru má spoustu jedinečných aspektů. Řadí se zde například *disinhibiční efekt* (Šmahel, 2003), který je dominantním znakem, který souvisí s rozvojem rizikové komunikace. Mezi rizikové jevy online komunikace patří například kybergrooming, kyberstalking, kyberšikana a sexting (Kopecký et al., 2021).

Autor Suler (2004) popsal šest aspektů, které tento efekt vytváří. První z nich je *disociativní anonymita*, která je charakteristická tím, že jedinec má tendenci zastírat některé rysy své osoby nebo případně si celou identitu vytvořit. Cílem je mít možnost vyjádřit své pocity a chování bez následků. Dalším aspektem je *solipsistická introjekce*, která je charakteristická tím, že jedinec přiřazuje protějšku v komunikaci určité vlastnosti, které jsou odrazem představ jedince samotného. Přiřazování těchto představ je zcela přirozené i v běžné komunikaci (Kovářová in Kopecký et al., 2021). Rizikové je to, že v jedinci to vytváří dojem toho, že druhého dobře zná (Vybíral, 2009). Nejrizikovější jsou děti, jejichž dosavadně nezískané sociální, komunikační zkušenosti a jejich dětská percepce zkreslují jejich domněnky a představy o lidech (Kohoutek in Kopecký, 2021). Třetím aspektem je *disociativní představitelost*, která je charakteristická tím, že jedinec v online komunikaci má dojem, že ho nikdo nesleduje. Může se chovat bez zábran, bez svědomí (Vybíral, 2009). Dalším aspektem je *neviditelnost*, která umožňuje jedinci přestat kontrolovat své neverbální projevy. Následující aspekt *asynchronicita* jenž znamená zpoždění odpovědi, která je s online komunikací spojená. Čas na odpověď umožňuje eliminovat unáhlená rozhodnutí a poskytuje pocit bezpečí. Posledním aspektem je *neutralizace statusu*, která znamená to, že jedincům v kyberprostoru mizí rozdíly mezi nimi, například jejich věk, pohlaví a majetkové poměry. Tím se nabízí rovnocenné příležitosti pro všechny uživatele, ale zároveň se minimalizuje zdání autority (Kopecký et al., 2021).

2.3 Sexting

Sexting bývá označován za jedno z nejriskantnějších chování v internetové komunikaci. Jedná se nejen o zasílání sexuálně laděných textových zpráv, ale také videí a fotek (Kožišek a Písecký, 2016; Hollá, 2016). Konáním této aktivity má dvě roviny. První rovina je výměna těchto zpráv mezi partnery. Druhou rovinou se myslí výměna tohoto druhu materiálu s neznámými či jinými uživateli (Kožišek a Písecký, 2016). Dle Hollé (2016) neexistuje přesná

definice sextingu, která by vystihla podstatu tohoto jevu. Přesněji jeho průběh, formu, prostředky a účastníky.

Sexting vznikl jako důsledek rozvoje informačních technologií, které podporuje tento druh impulsivního jednání. Zdánlivá anonymita v kyberprostoru může dávat dětem a dospívajícím impuls k vyjadřování sexuálních zážitků či postojů. Na svých profilech sdílí informace o své sexualitě, sexuálním životě, dokonce i fotografie intimního rázu. Pro dospívajícího jedince je tento druh chování formou, jak zaujmout a rozvíjet své vztahy. Dospívající tím i testují a experimentují s hranicemi svého jednání v kyberprostoru (Hollá, 2016).

Sexting charakterizují některé indikátory vlastní tvorba a dobrovolnost či nátlakovost (Hollá, 2016). Dobrovolný sexting mezi dospělými či dospívajícími se děje za účelem uspokojení sexuální zvědavosti (Hollá, 2016). Motivací k pořizování sextingových materiálů je mnoho. V rámci vztahu jde o vyznání náklonnosti, důvěry, sympatií a snaha o vytvoření intimní či erotické atmosféry. (Henderson in Kopecký et al., 2021; Hollá, 2016). Také může sloužit k získání někoho, kdo je zajímavý (Hollá, 2016). Sexting může sloužit tedy také jako forma sebe prezentace. Touha se zviditelnit a vyvolat ohlasy okolí. (Houck in Kopecký et al., 2021) V dnešní světě lze pozorovat normalizaci tvorby odvážných fotek na sítích (Kopecký et al., 2021).

Opakem je nedobrovolný sexting, který je vynucovaný. Touto formou je myšleno sexuální obtěžování, které nese vyšší riziko zneužití. Také se zde řadí nátlak na jedince o poskytnutí těchto fotografií pomocí manipulativních argumentů (Hollá, 2016).

Sexting může být provozován na různých platformách, ale i aplikacích. Některé funkce v těchto aplikacích dovolují poslat fotku pouze na pár sekund. Tato funkce vyvolává pouze falešný pocit bezpečí a anonymity. Prakticky, ale existují programy, které dokáží vytvořit screenshot obrazovky, aniž by se to dotýčný dozvěděl (Kožíšek a Písecký, 2016). Mezi takové aplikace patří Snapchat, ale v dnešní době tuto funkci disponuje i Instagram.

Sexting je rizikový již z několika důvodů. Odesláním takového intimního obsahu se nad ním ztrácí ihned kontrola. Nikdo nedokáže zaručit, že se k němu někdo nedostane či ho osoba nezveřejní. Po případném úniku těchto dat, nelze a je prakticky nemožné tyto data smazat z internetu, protože se mohou virálně šířit na různých stránkách. Sexting, jak bylo zmiňováno je spojen i s dalším rizikovým chováním a rizikovými jevy. Manipulace s intimními fotografiemi a videi se často stává prostředkem pro vydírání jednotlivců. Tito pachatelé mohou získat

materiál zneužit k šíření dětské pornografie a tím narušovat mravní výchovu. (Kožíšek a Písecký, 2016).

Sexting může vést ke kybergroomingu, což umožňuje pachatelům vytvořit mocenský vztah nad obětí pomocí získaného sexuálního obsahu. Tito predátoři mohou používat sexuální materiály k vydírání obětí a tím páchají kyberšikanu nebo sextortion – sexuální vydírání (Kopecký et al., 2021).

Co se týká trestního práva. V České republice je legální pohlavní styk až od patnácti let věku, nicméně je zakázáno pořizovat jakékoliv intimní materiály s osobami mladšími osmnácti let. Tento druh materiálu je označován jako dětská pornografie a jeho produkce, distribuce, skladování či jakékoliv nakládání s ním jsou trestnými činy (Kožíšek a Písecký, 2016). V *Trestním zákoníku* jsou s dětskou pornografií spojeny paragrafy §192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií; §193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie a § 193a Účast na pornografickém představení, který říká že, když osoba bude účinkovat společně s dítětem v obdobném vystoupení bude potrestán odnětím svobody až dva roky (Zákon č. 40/2009 Sb.).

Sexuálně laděné fotky mohou být získané i jinými způsoby. Ukradením účtů, prolomení se do osobního počítače nebo pouhou přítomností druhé osoby při obdržení těchto zpráv (Kožíšek a Písecký, 2016). Nedávno na platformě Netflix vyšel investigativní dokument o Hunterovi Moorovi, který svoji webovou stránku *Is Anyone Up?* živil nejen šířením sexuálního obsahu získaným od expřítelů žen, ale také sofistikovanými phishingovými technikami.¹

Autoři Kožíšek a Písecký (2016) se zabývají ve své publikaci také tím, když už vznikne potřeba takové fotografie sdílet, jak nejbezpečněji sextingovou fotografii pořídit. Rozhodně by na ní neměl být obličej, který by mohl při šíření jednoduše identifikovat osobu. Také jakékoliv informace z místa a prostředí pořízení. Podobně jsou na tom i prvky na těle, které jsou specifické pro danou osobu (znaménka, tetování). Doporučují i videa bez zvuku.

Pokud dojde k úniku citlivých materiálů, jak minimalizovat škodu? Podle Kožíška a Píseckého (2016) je nejlepší situaci řešit ihned. Doporučují kontaktovat správce stránek a předložit mu důkazy, že se jedná skutečně o vás a poprosit o odstranění obsahu. Kontaktovat a slušně požádat jedince, který fotky sdílel, aby ukončil jejich sdílení. Zprávy s ním si uchovat pro případné oznámení pro policii. Pokud na vás jedinec vyvíjí tlak k pořizování podobných

¹ Dokument Nejnaviděnější muž internetu od streamovací služby Netflix

materiálů ihned kontaktovat specializované poradny či policii. Všechny zprávy a konverzace mít zálohované a nemazat je. Pokud si nevíte rady, jak dál nebo se daný obsah šíří na různých platformách svěřte se blízkým a rodině. Jako podporující skutečnost autoři uvádí, že chyby děláme všichni a není to ojedinělé.

2.4 Kybergrooming

Kybergrooming je jedním z rizikových jevů, které se mohou objevit při online seznamování. Hlavním nebezpečím tohoto fenoménu je manipulace, vydírání a sexuální zneužívání dětských obětí predátorem. Kybergrooming je termín, který označuje chování uživatelů internetu, jejichž cílem je získání důvěry oběti a následné přimětí ji k osobní schůzce. Taková schůzka často končí sexuálním zneužitím, prostitucí, mučením, a dokonce i vraždou (Kopecký et al., 2015; Kopecký et al., 2021).

Podle Kožíška a Píseckého (2016) se kybergroomingem rozumí manipulativní chování uživatelů internetu, kteří se vydávají za někoho jiného s cílem získat důvěru osoby (dospělého nebo dítěte) a později ji přimět ke schůzce. Mezi formy kybergroomingu se řadí i zneužití dětí a mladistvých k účasti na teroristických aktivitách.

Také lze tento jev charakterizovat jako psychická manipulace, která se uskutečňuje v kyberprostoru. Intimní materiály tzv. *groomerů* získávají skrze manipulaci oběti či jiné techniky jako je webcam trolling. Pomocí získaného sexuálního materiálu útočník získá i moc nad dětskou obětí. Kybergrooming dále lze považovat i za techniku sociálního inženýrství. Při které dochází k stádiím jako vytipování si oběti, tvorba vymyšleného profilu a phishing (srov. Kopecký et al., 2015; Kožíšek a Písecký, 2016; Kopecký et al., 2021)

Kybergroomerů neboli predátorů bývají označováni veřejností za pedofily. Fakticky ve většině případů, ale predátorů preferují děti nad 13 let. Označení pro tento typ sexuální preference je **hebefil** pro dospívající dívky a **efebofil** pro dospívající chlapce. Pedofil je totiž termín pro jedince, kterého erotosexuálně přitahují děti, kteří nemají viditelné sekundární pohlavní znaky (Kopecký et al., 2015).

Nelze s přesností charakterizovat takzvaného predátora. Autoři Webster, Davidson, Bifulco a další rozlišují mezi pachateli takzvané hledače intimity, přízpusobivé pachatele nebo hypersexualizované útočníky (in Kopecký et al., 2021). Briggs, Simon a Simonsen rozdělují pachatele na základě jejich motivace do kategorií. První skupinou jsou jedinci, kteří se řídí svou

fantazií a jejich hlavním cílem je uspokojit tuto fantazii v kyberprostoru. Druhou skupinou jsou pachatelé, kteří usilují o navázání sexuálního kontaktu v reálném životě (Kopecký et al., 2021).

Lanning nabízí další perspektivu na kategorizaci těchto pachatelů, která zahrnuje situační útočnicka, kterým jsou běžní uživatelé internetu, kteří vyhledávají pornografii a sex v kyberprostoru. Mezi další typy útočníků patří morálně bezohledný pachatel, jehož násilnická povaha dominuje, profitující pachatel, který je motivován ziskem, preferenční pachatel, který preferuje sexuálně určitou skupinu dětí nebo adolescentů a trpí různými parafiliemi. Latentní útočnick objevuje své sexuální preference a odstraňuje zábrany online. Smíšený útočnick zahrnuje různé případy od vtípalů, kteří ponižují oběti pro pobavení, po osoby, kteří se stávají pátrači a masmédia, která sdílejí tyto senzace (Lanning in Kopecký et al., 2021).

Podle Kožíška a Píseckého také nelze specifikovat jeden druh útočnicka. Predátoři pocházejí z různých sociálních vrstev, mají odlišné sociální statusy. Tedy role vzdělání a úspěchu nehraje roli (Kožíšek a Písecký, 2016). To dokazuje i natočený dokument s názvem *V síti* z roku 2020.

V České republice neexistuje specifický zákon o kybergroomingu. V rámci *Trestního zákoníku* lze najít v části druhé, přesněji v hlavě druhé Trestné činy, které porušují lidskou důstojnost v oblasti sexuality, zahrnují například paragraf 193b. Tento paragraf stanoví trest pro osoby, které navrhnou setkání s osobou, která je mladší než 15 let, s úmyslem spáchat trestný čin pohlavního zneužití, výrobu dětské pornografie, distribuci dětské pornografie nebo k svedení této osoby ke spáchání pohlavního styku. Trest za takový čin může být odnětí svobody až na dva roky. Mnozí z útočnicků mají obavy z tohoto trestu, proto odkládají osobní schůzky. Mnozí z nich, v tomto období, pracuje na upevnění vztahu a vybudování důvěry u oběti (Kopecký et al., 2021; Zákon č. 40/2009 Sb.).

Tyto paragrafy mohou být dále propojeny s kybergroomingem a jeho důsledky se mohou projevit v oblastech trestných činů proti lidské důstojnosti, jako například: obchodování s lidmi podle § 168; znásilnění podle § 185; sexuální nátlak podle § 186; pohlavní zneužití podle § 187; kuplířství podle § 189; šíření pornografie podle § 191; výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií podle § 192; zneužití dítěte k výrobě pornografie podle § 193; účast na pornografickém představení podle § 193a; navazování nedovolených kontaktů s dítětem podle zmíněného § 193b; ohrožování výchovy dítěte podle § 201; svádění k pohlavnímu styku podle § 202; nebezpečné vyhrožování podle § 353; a nebezpečné pronásledování podle § 354 (Kopecký et al., 2021; Zákon č. 40/2009 Sb.).

Přesto, že zákon chrání děti pod 15 let, autoři Kopecký a Szotkowski (2014) považují za nejriskantnější skupinu děti od 15 do 18 let. Z vývojového hlediska právě tato skupina má nejvyšší zájem o navazování přátelských a partnerských vztahů, také ale nejvyšší zájem o sexuální témata a aktivity. Vstupuje tu také vývojová potřeba uznání a riskantnější chování. Tato skupina je tedy náchylnější k tvorbě vlastních intimních fotografií či scházení se s neznámými lidmi z internetu. Dle Kožíška a Píseckého (2016) jsou oběťmi děti zpravidla ve věku 11 až 17 let.

Autoři Kopecký, Szotkowski a Krejčí (2013) rozdělili proces manipulace v kybergroomingu do 4 hlavních etap. Tyto fáze jsou: příprava na kontakt s obětí, samotné kontaktování oběti, budování a prohlubování vztahu s obětí, realizace setkání.

1) Příprava na kontakt s obětí

Příprava fiktivního profilu je pro kybergroomera důležitým aspektem. Chtějí se zbavit věkového rozdílu, skrýt svou pravou identitu ze strachu odhalení. Někteří útočníci jsou autentičtí, a přesto navazují kontakty přes několikarocní věkové rozdíly. Někteří se zase vydávají za falešnou autoritu. Vydávají se za důvěryhodnou osobu a nabízejí dětem lákavé nabídky, finanční pomoc a odměny (Kopecký et al., 2021). Dle Kožíška a Píseckého (2016) tvorba profilu a následné jeho užívání bývá pouze jednorázovou záležitostí a poté tento profil útočník smaže. Najdou se však případy, kdy útočníci využívají profil dlouhodobě ten samý.

Predátoři vyhledávají své oběti na různých platformách od webů s videochatem (Omegle, Chatroulette), sociálních sítích po diskuzní fóra orientované na děti (Kopecký et al., 2019). Součástí této fáze je také zjišťování, zda má dítě soukromí. Na čem a kde s pachatelem komunikuje a kdo má přístup k zařízení. Hlavně kvůli tomu, aby nedošlo k jeho odhalení (Szotkowski et al., 2013).

2) Kontaktování oběti

Kontakt probíhá, jak bylo zmiňováno na různých platformách. Oslovení vypadá jako by bylo náhodné. Pokud oběť odpoví, následují další fáze kybergroomingu (Kopecký et al., 2021).

3) Budování a prohlubování vztahu s obětí

V této fázi je klíčová manipulace a mezi manipulativní techniky, které jsou používány, patří také *efekt zrcadlení*. Název této techniky napovídá o její podstatě – predátor se snaží zrcadlit zájmy, problémy, radosti a záliby dítěte, aby získal důvěru a vytvořil iluzi, že je mu velmi blízký a porozumí mu. Cílem této techniky je zapůsobit na oběť jako velmi dobrý

kamarád (Kopecký et al., 2021). Dále útočník zrcadlí, že má podobné poměry v rodině jako dítě či žije v obdobném prostředí (Kožíšek a Písecký, 2016).

Také využívá lichotky, aby získal náklonost dítěte. Usiluje o získání informací o dítěti, vyhledává další informace a ukládá informace pro oživení paměti. Využívanou technikou je také uplácení oběti. Tímto způsobem predátor upevňuje svůj exkluzivní vztah s dítětem a zároveň ověřuje osobní informace o něm, jako například telefonní číslo nebo adresa. Získává také materiál, který může dále použít k manipulaci s dítětem, například fotografie obličeje nebo intimní materiál (Kopecký et al., 2021).

Mezi další častou techniku patří snižování zábran oběti tím, že pachatel zavádí do konverzace sexuální témata (Kožíšek a Písecký, 2016; Kopecký et al., 2021). Útočník schválně vede rozhovor těmito náměty, aby zjistil, zda má strana zájem o tento typ konverzací (Kožíšek a Písecký, 2016). Získanými intimními materiály predátor může využít k vyhrožování a obětí nutí k tvorbě dalších materiálů (Kopecký et al., 2021).

Budování vztahu zahrnuje získání důvěry k predátorovi. Dítě se tak může stát otevřenějším a může přistoupit k tématům, které v jeho dosavadním životě neřešil. Velký efekt na to má i pocit anonymity a ujišťování, že útočník tajemství dítěte neprozradí. Dalo by se říct, že v takovém vztahu vzniká emoční závislost na útočnickovi. Děti mají tendence se zamilovat jen na základě vizuálních informací a nemají problém se vztahy na dálku (Kožíšek a Písecký, 2016).

4) Příprava na osobní setkání a jeho realizace

Kybergroomer v této části se snaží izolovat dítě od okolí. Chce, aby dítě mělo v něm plnou důvěru a mlčelo o setkání. Případně predátor využívá intimní materiály k vyhrožování, aby dítě nekontaktovalo žádné dospělé nebo k přiměnění dítěte opravdu na schůzku dorazit. Pokud se predátor vydával za někoho jiného má před sebou překážku překonání této identity, například se na osobní schůzce vydává za otce, staršího bratra či známého. Samotné setkání se může odvíjet různými scénáři. Od obyčejné schůzky, výroby dětské pornografie, dětské prostituce, opakovanému zneužití či zabití (Kopecký et al., 2021).

Autoři Kožíšek a Písecký (2016) předložili pár návrhů, čeho si všimnout na internetových profilech. Velmi podezřelá situace je ta, pokud má osoba na profilu uvedené, že hledá kluka či holku věkově ohraničenou. Děti nemají tendence selektovat s jakou věkovou skupinou se chtějí bavit. Dobré je se podívat na fotografie, zda je prostředí fotek variabilní či sedí k místu, kde se

údajně jedinec nachází. Podezřelé mohou být i přezdívky, které nesou sexuální či jinak pochybná jména. Nedůvěryhodné může být i to, že se jedinec vyhýbá audiovizuálnímu spojení. U sofistikovaných predátorů však pravost a samotné jednání je těžko odhalitelné.

K dalším radám patří dávat si pozor, pokud by uživatel chtěl, abyste drželi v tajnosti vaši konverzaci. Pokusit se nesdělovat osobní údaje (adresa, telefon, celé jméno, přihlašovací údaje). Bavte se o věcech, které vám nevadí a nejsou pro vás nepříjemné. V neposlední řadě neposílat žádné erotické fotografie ani videa. Kožíšek a Písecký se snaží poučit i rodiče, aby nezakazovali internet dětem, protože přístup k němu zcela nezabrání. Především by si měli uvědomit, že samotný internet není hrozba, ale spíše by měli děti kontrolovat a vychovávat k bezpečnému užívání. Stejně jako rodiče kontrolují dítě v reálném životě. Měli by si o rizicích s dětmi promluvit, všimnout si jejich změn v chování. V případě potřeby také odkazují na Rodičovskou linku, Linku bezpečí a specializované poradny (Kožíšek a Písecký, 2016).

Autoři Kožíšek a Písecký (2016) ve své publikaci také definovali pár pravidel k bezpečnému scházení. Tyto pravidla zní: scházet se ve dne; na veřejném místě; v otevřeném prostoru (žádné auta a výtahy); první schůzka ve více lidech; dát vědět někomu, že jdete na schůzku; zahrát si na detektiva a zkusit jedince najít na jiných sociálních sítích; ptát se na podrobnosti o jeho/jejím životě; ověření dotyčného přes audio-videohovor; požadujte více fotografií; neposkytujte jedincovi své osobní údaje; pokud se na schůzce stane něco nepříjemného, tak máte právo vždy odejít.

2.5 Kyberšikana a online obtěžování

Šikana je závažným společenským problémem, který se může vyskytovat v různých kontextech, od primární skupiny vrstevníků a pracovního prostředí až po partnerské vztahy. Tento patologický fenomén se vyznačuje opakovaným týráním a zotročováním jedince nebo skupiny pomocí agrese a manipulace, což může mít vážné psychologické i fyzické následky (Kolář, 2001).

Kyberšikana a online agrese je jedno z rizik, které se nachází v kyberprostoru, a se kterými se zde děti mohou setkat. Kyberšikana stejně jako šikana je úmyslné a opakované ubližování druhé osobě (Bedrošová et al., 2018). Kyberšikana je novodobá forma agrese a nežádoucího společenského chování (Hollá, 2013). Tento sociálně patologický jev je jednou z podob psychické šikany, která je záměrná a násilná forma chování prostřednictvím moderních komunikačních prostředků (Kolář, 2011).

Autorka Hollá definuje kyberšikanu jako „*agresivní chování, které zahrnuje zužování, ohrožování, pronásledování, ponižování a jiné negativní jednání dítěte nebo dospívajícího vůči oběti nebo obětem, a to prostřednictvím opakovaných útoků přes počítač, mobil a jiné elektronické zařízení, kterým obsah způsobuje emoční újmu*“ (Hollá, 2013, s. 15).

K této online šikaně dochází prostřednictvím počítače, mobilních telefonů a dalších zařízení, které se připojují k internetu (Bedrošová et al., 2018). Kritérium pro kyberšikanu je to, že se děje za pomoci elektronických médií. S ní se lze setkat na různých internetových platformách od sociálních sítích, virtuálních her, chatovacích aplikací až po různé webové stránky (blogy, diskuzní fóra) (Černá, 2014).

Kyberšikana sdílí s klasickou šikanou většinu základních znaků. Těmi jsou nepoměr sil mezi agresorem a obětí. Tím je myšleno, že oběť nemá možnost se bránit, zároveň agresor je anonymní a může si vytvářet další účty k útokům (Bedrošová et al., 2018; Černá, 2014). Mezi další znaky patří opakované a záměrné jednání, které je zraňující a nepříjemné pro oběť (Černá, 2014).

Charakteristické pro internetovou šikanu je to, že pachatel vždy nemusí oběť znát (Kropáč, 2020; Kožíšek a Písecký, 2016). Další rozdíl mezi klasickou šikanou a tou online mohou mít vlastnosti ubližujícího materiálu, ke kterému se oběť vrací, když se materiál šíří, sdílí, preposílá, komentuje, hodnotí a podobně. Četným případem bývá kyberšikana spojená s klasickou šikanou, jenž online zesměšňování bývá jejím doplňkem. V neposlední řadě u kyberšikany je možná absence reakce oběti na ubližující obsah (Černá, 2014).

Existuje mnoho způsobů, jak v kyberprostoru ubližovat. Dle Hollé (2016) se tomu tak děje za pomoci zesměšňování a urážení, a to formou všeobecných urážek, ale i sexistických, rasistických či etnických. Kolář (2011) se pokusil o ucelenější seznam praktik ubližování na internetu, který rozděluje tyto praktiky do několika kategorií. Mezi ně patří posílání zpráv, které mají zstrašovat nebo urážet oběť, preposílání dehonestujících fotografií nebo videí, vytváření negativních internetových anket, tvorba webových stránek s účelem zesměšnění oběti, nahrávání videí s ponižujícím obsahem, nepřímé útoky pomocí prostředníka (jako například rozesílání urážlivých zpráv pod jménem oběti) a rafinované dlouhodobé hry, jako je vedení virtuální lásky. Klasifikaci kyberšikany sestavila například Willardová (2007), která online útoky řadí takto:

Tabulka 2: Klasifikace kyberšikany (převzato Hollá, 2013; Kropáč, 2020; Willard, 2007)

Anglický název	Český překlad	Význam
Flaming	Provokace	Útoky pomocí zpráv s urážlivým a vulgárním obsahem, které mají oběť provokovat a vtáhnout stejným způsobem do komunikace.
Harassment	Obtěžování	Četné posílání urážejících zpráv.
Denigration	Očerňování	Šíření neprav, pomlouvání a urážení oběti za účelem zničit pověst.
Impersonating	Zosobnění	Krádež identity či neoprávněné vniknutí do účtů, přístup k důvěrné komunikaci, vydávání se za oběť za účelem ji dostat do problémů.
Outing	Zveřejnění	Zveřejnění a sdílení intimních informací, fotek videí za účelem účelového zesměšnění, vydírání či nátlaku.
Trickery	Podvodné jednání	Manipulování oběti, nátlak, vydírání za účelem získání tajemství, osobních informací, které oběť mohou přivést k rozpakům.
Exclusion	Vyloučení, vyčleňování	Záměrné vyloučení z online skupiny, komunity či seznamu přátel.

Stalking	Online pronásledování	Obtěžování, zastrašování, omezování svobody vybraného uživatele, ve kterém se snaží agresor vyvolat strach o vlastní bezpečí.
----------	-----------------------	---

Akteři kyberšikany jsou rozdělovány do tří skupin. První skupinou jsou pachatelé neboli agresori. Druhou skupinou jsou oběti. Role agresorů a obětí bývá charakterizovaná dle osobnosti a dalších charakterových specifíků (Černá, 2014). Autorka Černá (2014) podotýká, že takováto stigmatizace je svádějící od skutečnosti. Poslední skupinou jsou přihlížející, kteří jsou velmi podstatní v tomto procesu. Jejím chováním se kyberšikana může dále šířit a být živena nebo zastavena. Kožíšek a Písecký (2016) také toto chování publika vnímají jako podporující. Autorka Hollá (2016) se vyjadřuje hlavně k motivům agresorů ke kyberšikaně. Zde hraje roli nuda, zbavení se frustrace, hledání pozornosti, pomsta, žert či potřeba někoho manipulovat.

Kyberšikana se často zaměřuje s vrstevnickým škádlením či online obtěžováním. Rozdíl mezi nimi a kyberšikanou je podstatné rozlišit. Zásadní rozdíl je v závažnosti (Černá, 2014). Rozdíl mezi online agresí či agresivitou oproti kyberšikaně je závislé v četnosti jejich projevů. Taktéž odborné zhodnocení, zda se nejedná pouze o nahodilou útočnou online interakci mezi uživateli (Kropáč, 2020). Online agrese, oproti dlouhodobé kyberšikaně, neobsahuje opakovatelné konflikty. Rozlišit online agresi nemusí být snadné. Jedna z technik, jak je rozeznat je podle škody na oběť a frekvence agrese (Bedrošová et al., 2018).

Autorka Hollá (2013) popisuje, jaké chování kyberšikanou není. Zde řadí přátelské popichování; v některých případech krutou či nevhodnou zábavu a hru; použití stejné síly v online komunikaci. Podle Černé (2014) můžeme online obtěžování rozdělit do tří kategorií. První kategorie zahrnuje jednorázové útoky, jako jsou nadávky nebo napadání v chatu či diskuzích. Druhá kategorie je nezáměrná agresivita, jejímž cílem nebylo druhé osobě či skupině ublížit, což je problematické k posouzení vzhledem k aspektům online prostředí. Třetí kategorií je směřovaná agrese k jedinci, který ji nevnímá jako zraňující, ale spíše jako škádlení.

V České republice neexistuje specifický zákon o kyberšikaně. Nicméně právní rámec tu u tohoto jevu lze najít u několika paragrafů *Trestního zákoníku*. Skutkovou podstatu lze spatřovat u § 181 Poškození cizích práv; § 184 Pomluva; § 345 Křivé obvinění; § 355

Hanobení...; § 356 Podněcování k nenávisti...; § 357 Šíření poplašné zprávy; § 364 Podněcování k trestnému činu; § 365 Schvalování trestného činu a § 404 Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačování práv a svobod člověka (Zákon č. 40/2009 Sb.).

Autoři Písecký a Kožíšek (2016) se ve své publikace vyjadřují, jak se účinně obránit proti kyberšikaně. Některé původní nevinné žerty mohou vyeskalovat do situací, které se mohou zdát nevyřešitelné. Autoři doporučují řešit situaci ihned. Nejlépe kontaktovat platformu, kde se obsah objevuje a požadovat smazání. Jako další doporučení uvádějí, pokud vás kontaktuje neznámí člověk, tak se pokuste telefonicky nebrat či zprávy ignorovat. Případně v komunikaci se snažte být poklidní. Především se svěřte blízké osobě, které věříte. V neposlední řadě se o pomoc obraťte na specializované poradny či policii.

2.6 Online skupiny a komunity

Pojem komunity jsou spojovány se společenstvím lidí, které mají těsné vztahy, závazky a cíle. Takové skupiny mohou vznikat nejen ve společném fyzickém místě, ale také na konkrétním místě v kyberprostoru. Online komunity by měly splňovat určitá kritéria a to, že uživatelé komunit mají vymezené určité normy, hodnoty a role (Young in Ševčíková et al., 2014).

Internetové platformy nabízejí uživatelům možnost sdružování se do online komunit a skupin, které se zaměřují na společné zájmy či témata. Tyto sociální prostory poskytují uživatelům možnost interakce, výměny informací a materiálů, spolupráce na různých aktivitách a rozvoji sociálních vazeb (Hine v Ševčíková et al., 2014).

Online komunity a skupiny se mohou vyskytovat na sociálních sítích, online hrách, blozích nebo diskusních fórech (Attrill, 2015). Autor Attrill (2015) dělí podoby těchto skupin podle jejich povahy. Podpurné skupiny slouží uživatelům ke sdílení zážitků, žádání o pomoc či uvolnění jejich emocí. Organizační skupiny uživatele spojuje směřování ke stejnému cíli. Skupina sdíleného zájmu má podobný charakter, které uživatelé sbližuje v podobném využívání volného času. Poslední dílem je skupina stigmatizovaná, do které patří uživatele, kteří jsou společensky nepřijímání. Typické pro ni jsou radikální názory či odlišné sexuální preference.

Lidé, jak v realitě, tak v kyberprostoru utváří kulturu. Ač je aplikace/sociální síť nějak utvořená, tak hlavním aspektem je lidský faktor, který ji dotváří. Uživatel internetu se stává aktivním komponentem těchto komunit. Dopomáhají tomu vývojové potřeby dospívajícího, které se také odráží v používání internetu (Černá a Šmahel, 2009).

Podstatnou aspektem je psychologický zážitek komunit (Halamová in Ševčíková et al., 2014). Členové skupin prožívají zážitek ze členství u konkrétní komunity tím, že to ní patří. Také tím, že mu na ostatních členech záleží, spojuje je určité pouto. Díky těmto skupinám mohou naplňovat své sociální, emoční či materiální potřeby (McMillan, Chavis in Ševčíková et al., 2014). Prostředí komunit může mít pozitivní dopady (Ševčíková et al., 2014).

V mnohých aspektem lze naleznou podobnosti s off-line komunitami, počítaje v rizikovosti a ovlivňování. Online komunity se od sebe odlišují, co na dané platformě se dá dělat, například jak moc je anonymní, jak se zde komunikuje (Nardi et al. in Ševčíková et al., 2014). Anonymita a distance posiluje takzvaného odbrzděného chování (Suler in Ševčíková et al., 2014). Toto chování je charakteristické větší otevřeností a menšími zábrany v jednání. Také toto chování souvisí s menší odpovědností a odlišným jednáním než v reálném světě (Ševčíková et al., 2014).

Podle Ševčíkové (2014) komunity neovlivňují své členy stejně. Podle ní je důležité významnost postavení online skupiny v životě daného člověka. Zhodnotit se má i to, jak se jedinec staví k hodnotám skupiny. Vliv v online komunitách může být informační a normativní. Informační vliv je založen na podkládání informací a vysvětlení problematiky, která se řeší v komunitě. Může se jednat i o propracované myšlenky, které mohou mít vliv na uživatelův názor. Ku příkladu se může jednat o nacionalistické, rasistické online skupiny (Douglas in Ševčíková et al., 2014). Normativní vliv znamená sklon jedince se nechat ovlivnit normami komunity. Pro jedince je skupina důležitá (Smith, Kollock in Ševčíková et al., 2014).

Některé online skupiny a komunity však mohou představovat pro děti určité riziko. Především se jedná o komunity, které jsou zaměřeny na rasistické názory, ale také s návody na sebepoškozování (Ševčíková, 2014). V adolescenci dochází nejen k utváření identity, ale také dochází k větším interakcím mezi vrstevníky (Macek, 2003). V tomto období dospívání může dojít k rozvoji identity, která je napojená na online komunitu. Pokud se s ní ztotožní ovlivní to nejen dospívajícího hodnoty, názory, ale i chování. Pro mladé uživatele taková komunita může představovat další sociální skupinu po primární skupině a skupině vrstevníků (Macháčková, 2014a). Pro sociálně vyloučené jedince je členství v online komunitě atraktivní. Uspokojuje to jejich potřeby sounáležitosti, které v realitě nemohou prožít (Attrill, 2015).

Rizikové chování spojené se stravováním se odráží i v podobě blogů či webů pro anorektiky, kde lze najít podporu při hubnutí, návody a další doporučení (Sobotková, 2014).

Avšak tohle téma není minulostí i dnes lze na sociálních sítích, webech a poradnách naléznout skupiny ohledně různých druhů sebepoškození.

Potencionální rizika pro uživatele jsou skupiny, které jsou zaměřené na určité téma, aniž by jejich cílem bylo podporování v rizikovém chování. Mohou být zaměřené na pomoc či minimalizaci škod na zdraví. Jedná se například o drogové komunity (Tackett-Gibson in Ševčíková, 2014).

3 Období dospívání

Dospívání představuje přechodovou etapu mezi dětstvím a dospělostí, která se obvykle odehrává v období mezi desátým a dvacátým rokem věku. Tento proces je charakterizován komplexní transformací osobnosti v různých oblastech, zahrnující jak tělesné, tak psychické a sociální aspekty (Vágnerová, 2021).

V současné době dospívání, zejména psychosociální vývoj, začíná dříve, avšak končí později, jak uvádí Vágnerová (2021). Toto období je charakterizováno hledáním vlastní identity, přehodnocováním a zvládáním vlastní proměny a sociálních vztahů. Dále je to období pochybování o sobě samotných, boj s nejistotou o svém místě ve společnosti. Celé toto období je závislé i na kultuře, ve které jedinec žije. Dospívající prochází zvýšenou zátěží v podobě hormonálních závislých změn, které ovlivňují jeho vývoj.

Důležitým aspektem u adolescentů je vzrůst významnosti nezávislosti, chtějí se oprostít od dětství a získat svobodu. Avšak neochotně přijímají povinnosti a odpovědnost. Významní jsou v tomto období i **vrstevníci** (Vágnerová, 2021).

Podle Vágnerové (2021) lze období dospívání rozdělit do dvou fází. První fáze, nazývaná raná adolescence nebo pubescence, trvá obvykle mezi 11 a 15 lety věku. Toto období je charakterizováno významnými událostmi, jako je ukončení povinné školní docházky a rozhodnutí o dalším směřování, což může ovlivnit sociální postavení a průběh dalšího dospívání.

Podstatnou proměnou v období dospívání je tělesný vývoj a související pohlavní dozrávání, ale také rozvoj kognitivních schopností. Dospívající jedinec se dokáže zapojit do abstraktního myšlení, uvažovat o hypotetických situacích a hledat nové způsoby řešení. Hormonální změny mají vliv i na emoční prožívání v tomto období. V období dospívání dochází k postupnému odloučení od rodičů a potlačení potřeby závislosti na nich. Místo toho nastupuje proces emancipace, který přináší větší svobodu a samostatnost v rozhodování. Dospívající se snaží potvrdit své kompetence a získat jistotu v nových situacích. Nicméně, proměny a změny v tomto období mohou vyvolat pocit nejistoty a střety, zejména pokud vývoj dítěte nebyl dostatečně uspokojivý (Vágnerová, 2021).

Ve větší míře se spojují s vrstevníky. U starších pubescentů lze spatřovat snahu se odlišit od mladších dětí a dospělí. Toto odlišení dávají najevo úpravou zevnějšku, zájmovou činností, a rozdílným životním stylem (Vágnerová, 2021). I dle Macka (2003) je nejnápadnější změnou

úprava zevnějšku, která pak ovlivňuje sociální vztahy s blízkými, sebehodnocení dospívajícího a jeho identitu.

Důležitým aspektem je *citové přijetí*, jejíž charakter je odlišný od dětství. Jedná spíše o potřebu dosažení přijatelného místa ve společnosti (Vágnerová, 2021). Macek (2003) stanovuje vytvoření vlastní identity, získání autonomie a převzetí zodpovědnosti za sebe jako hlavní vývojové úkoly adolescentů. Sobotková (2014) tvrdí, že zdravé nebo rizikové chování u dospívajících slouží jako prostředek k dosažení těchto úkolů. V důsledku nedostatečné integrace zkušeností se proces rozhodování a posuzování u adolescentů odlišuje od dospělých. Rychlost a jednoznačná interpretace jsou v tomto období také charakteristické.

Existuje několik důvodů, které vedou k rizikovému jednání v adolescenci. Boninová, Cattelinová a Ciairanová (2005) identifikovaly několik adaptivních mechanismů a aspektů chování, které přispívají k formování vlastní identity. Ty zahrnují napodobování dospělých (např. u kouření, které je v dospělém světě tolerováno), dosahování autonomie (rozhodování o vlastním životě a vymanění se názorům okolí), identifikaci a diferenciaci (odlišení se od dospělých a identifikace ve vrstevnické skupině), experimentování a sebepotvrzování, hledání nových zážitků, zkoumání a překračování hranic, vnímání vlastní kontroly a coping a únik (nevhodné strategie k řešení problémů a neúspěchů). Konkrétně se dále jedná o otevřenější a podporující **komunikaci**, která se často vyskytuje při společném rizikovém chování. Dalším aspektem je sdílení zážitků a emocí, což může být příkladem nebezpečného jednání. Mezi další příčiny patří **sdílené rituály**, jako například kouření marihuany, a napodobování a soutěživost, například v oblasti nevhodného stravování. Pokud jde o **vztahy s dospělými**, adolescenti testují jejich reakce a limity, aby zjistili, jaké jsou možnosti nekonvenčního chování a překračování hranic. Také hledají diferenciaci a opozici, kdy se snaží vymanit se z rodičovského modelu a utvářejí si své vlastní role a identity.

Komunikace dospívajícího jedince má také svá specifika. Autorka Vágnerová (2021) se vyjadřuje i k online komunikaci, která je pro adolescenta podstatná. Je typická v nekonečném vypisování a telefonování. Smyslem těchto aktivit je potvrzení vztahu či, že potřebují aktuálně něco sdělit. Také zmiňuje oblíbenost komunikace skrze sociální sítě, kde mohou adolescenti sdílet své aktuální přání a prezentovat se. V tomto období jsou věčnější dívky nežli chlapci.

4 Ústavní výchova

Ústavní a ochranná výchova spadá pod nemálo ministerstev. Jedná se o Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ministerstvo spravedlnosti ČR (Andrys in Vavrysová, 2018). Ústavní výchovu samotnou upravuje již několik zákonů základní popíšu níže.

Ústavní výchovu upravuje zákon č. 109/2002 Sb., Zákon č. 359/1999 Sb. a zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník, v.z.p.*, který se v části druhé, dílu čtyři vyjadřuje k ústavní výchově. Zákonný rámec umožňuje soudu nařídit ústavní výchovu v případě, kdy rodiče nejsou schopni zajistit řádnou výchovu dítěte nebo pokud jsou přítomny závažné důvody, které takové nařízení vyžadují. Tyto důvody mohou vycházet z hrozícího nebezpečí pro fyzický, duševní nebo rozumový vývoj dítěte. Přitom soud musí vzít v úvahu i dříve zvolená opatření, která se ukázala jako nedostatečná ke zlepšení situace. Součástí rozhodování je také otázka toho, zda by nebylo vhodnější předat péči o dítě někomu jinému. V případech, kdy je zapotřebí okamžitého zásahu a rodič není schopen zajistit řádnou péči, může soud rozhodnout o umístění dítěte do zařízení ústavní výchovy, a to po dobu nejvýše 6 měsíců. Přitom je zásadní, aby bylo dítě umístěno v blízkosti svého domova nebo při svých blízkých (Zákon č. 89/2012 Sb.).

Zákon č. 359/1999 Sb., *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí*, se věnuje ochraně práv dětí, u nichž došlo ke ztrátě rodičů, rodiče neplní své povinnosti nebo zneužívají své odpovědnosti, děti, které opustily ústavní výchovu nebo pěstounskou péči, nebo děti, které vedou nevhodný životní styl, včetně dětské prostituce, užívání návykových látek, nedodržování školní docházky, trestné činnosti a dalších protispolečenských chování. Obecní úřady mají povinnost přijmout vhodná opatření, jako například podání návrhu na nařízení předběžného opatření, navržení vhodného poručníka či opatrovníka a navržení ústavní výchovy. Pokud je to nezbytné, mohou podat návrh soudu na nařízení ústavní výchovy, prodloužení této výchovy, omezení rodičovské zodpovědnosti, omezení osobního styku dítěte s rodičem nebo jiná opatření.

Sociálně právní ochranou se rozumí chránit práva dítěte na příznivý vývoj, spořádanou výchovu, ochranu jeho majetku a vykonávat činnost k obnovení porušených vztahů a zajištění náhradního rodinného prostředí, které nemůže být v tu chvíli vychovaného ve své rodině. Sociální právní ochranu dětí zřizuje Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Tento správní úřad je podřízen Ministerstvu práce a sociálních věcí. Dále ji zajišťují krajské úřady, obecní úřady, krajské pobočky úřady práce, obce v samotné působnosti, kraje v samotné působnosti,

pověřené osob pro výkon sociálně právní ochrany dětí a další. Obecní úřad obce má povinnost kontrolovat dodržování práv dítěte v zařízeních, také pozorovat jeho tělesný, rozumový, duševní rozvoj. V neposlední řadě, zda důvody k ústavní výchově stále pokračují. Zaměstnanec obce musí nejméně jednou za 3 měsíce navštívit dítě v zařízení (Zákon č. 359/1999 Sb.).

V zákoně č. 109/2002 Sb., *Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, v.z.p.*, popisuje zařízení ústavní a ochranné výchovy, jejich účel, také povinnosti a práva všech aktérů. Zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy jsou dětské domovy, dětské domovy se školou, diagnostické ústavy a výchovné ústavy. Cílem těchto zařízení je obstarávat nezletilému jedinci, případně nezletilé osobě do 19 let, spořádanou výchovu a vzdělávání. S dítětem se má pracovat v jeho zájmu, harmonickým způsobem a s vědomím jeho věku a potřeb. Ústavní výchova je určena pro děti, kterým na základě rozhodnutí soudu byla nařízená ústavní výchova nebo ochranná výchova nebo předběžné opatření náhradní výchovnou péči v zájmu jeho zdravého vývoje.

Zařízení mohou poskytovat péči zletilým neopatřeným osobám po skončení ústavní nebo ochranné výchovy, pokud se tyto osoby připravují na budoucí povolání, avšak do 26 let věku nejpozději. Kromě psychologické a speciálně pedagogické péče zahrnuje péče a zaopatření obstarání stravy, oblečení a ubytování, úhradu nákladů spojených s vzděláním a dopravou do školy, úhradu za zdravotní služby a léčiva, kapesné a materiální pomoc při opuštění zařízení. Zařízení poskytují pomoc také zákonným zástupcům dítěte a zajišťují podporu při návratu dítěte do primární rodiny nebo do náhradní rodinné péče (Zákon č. 109/2002 Sb.).

4.1 Dětský domov

V dětských domovech je základní organizační jednotkou tzv. rodinná skupina, kterou tvoří minimálně šest a maximálně osm dětí různého věku a pohlaví. Pokud mezi sourozenci není zvláštní výchovný problém, jsou začleňováni do jedné rodinné skupiny. Kapacity dětských domovů jsou omezené, a proto se zpravidla zřizují dvě až šest rodinných skupin v jedné nebo více budovách dětského domova (Zákon č. 109/2002 Sb.).

Dětský domov má za úkol poskytovat péči dětem, obvykle ve věku od tří do 18 let, které byly umístěny do ústavní výchovy. V rámci tohoto zařízení mohou být ubytovány také nezletilé matky s dětmi. Hlavním cílem dětského domova je plnit vzdělávací, sociální a výchovné úkoly.

Děti, které jsou umístěny v dětském domově, nemají závažné poruchy chování a navštěvují školy mimo zařízení (Zákon č. 109/2002 Sb.)

Statistický informační systém Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy spravuje statistickou ročenku školství, kde lze najít údaje k různým typům vzdělání včetně údajů k zařízením pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Má práce se zaměřuje na dětské domovy v Olomouckém kraji, proto se zaměřím právě na tyto data.

V Olomouckém kraji je k dispozici jedenáct dětských domovů s celkovou kapacitou 376 lůžek, rozdělených do 47 rodinných skupin. V současné době (rok 2021/2022) zde pobývá 322 dětí, z toho 175 chlapců, 3 sirotci, 3 cizinci a 2 děti na útěku. Z celkového počtu dětí prošlo diagnostickým ústavem 25 dětí. Mezi dětmi v dětských domovech je 21 předškolních dětí a 209 dětí, které plní povinnou školní docházku. Celkem 92 dětí studuje na středních, vysokých nebo odborných školách, přičemž 7 studentů navštěvuje VOŠ nebo VŠ (MŠMT, 2022b).

V dětských domovech v Olomouckém kraji je přibližně 187,2 pedagogických pracovníků, kteří jsou plně zaměstnáni. Z tohoto počtu je 5 speciálních pedagogů, 138,8 vychovatelů, 41,8 asistentů pedagoga a 1,6 psychologů. Kromě toho je v těchto zařízeních zaměstnáno 8,9 sociálních pracovníků a jeden zdravotní pracovník (MŠMT, 2022b).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy také zpravuje databázi ústavní výchovy, kde se nachází seznam zařízení pro jejich výkon. V olomouckém kraji se nachází:

- Základní škola, Dětský domov a Školní jídelna Litovel,
- Střední škola, Základní škola, Mateřská škola a Dětský domov Zábřeh,
- Dětský domov a Školní jídelna, Plumlov, Balkán 333,
- Dětský domov Šance, Olomouc,
- Dětský domov a Školní jídelna, Hranice, Purgešova 847,
- Dětský domov a Školní jídelna, Lipník nad Bečvou, Tyršova 772,
- Dětský domov a Školní jídelna, Přerov, Sušilova 25,
- Dětský domov a Školní jídelna, Černá Voda 1,
- Dětský domov a Školní jídelna, Jeseník, Priessnitzova 405,
- Dětský domov a Školní jídelna Prostějov a
- Církevní dětský domov Emanuel, Stará Ves (MŠMT 2022a)

5 Empirická část

V empirické části se budu zabývat metodikou výzkumu, analýze dat, výsledky výzkumného šetření, aktuálním stavem zkoumané problematiky a diskusí o získaných poznacích. Zvolila jsem kvantitativní styl výzkumu, který byl doprovázen při získávání dat dotazníkovým šetřením. Při analýze dat využiji popisnou deskriptivní statistiku (Chráška, 2016).

Rizikové chování na internetu je důležité téma, stejně jako rizikové chování v reálném světě. Internet se stal každodenním nástrojem pro širokou skupinu lidí od dětí až po seniory. Fungování virtuálního světa se liší od přímých sociálních interakcí, a proto je důležité, aby děti a dospívající měli s těmito skutečnostmi možnost diskutovat s rodiči, pedagogy a dalšími dospělými. Domnívám se, že kvalitní prevence je nezbytná v rodinách, školách a také v ústavních zařízeních.

Tímto výzkumem jsem chtěla docílit nejen dosažení výzkumných cílů a otázek, ale také získanými daty vytvořit preventivní materiál pro dětské domovy v Olomouckém kraji. Případně získat zpětnou vazbu od vychovatelů.

5.1 Výzkumný cíl a otázky

Cílem empirické části je zjistit, jaké je aktuální rizikové chování na internetu u dětí z dětských domovů Olomouckého kraje. Dílčími cíli tohoto výzkumného šetření jsou:

- Zjistit míru výskytu a zkušeností jednotlivých podob rizikového chování na internetu u respondentů.
- Zjistit, jaké je jejich povědomí v rámci trestního rámce při jevech sextingu a kyberšikan.
- Odhalit, jestli respondenti vnímají jednotlivé podoby rizikového chování na internetu za riskantní.
- Odhalit, jaké mají respondenti strategie řešení při online agresí, rizikové online komunikaci a scházení se s internetovými kamarády.

V návaznosti na formulované dílčí cíle jsem stanovila deskriptivní výzkumné otázky (Gavora, 2000). Jako výzkumné otázky tohoto výzkumného šetření jsem zvolila:

- Jaká je četnost respondentů, kteří mají zkušenost se sextingem?
- Jaká je četnost respondentů, kteří mají zkušenost s rizikovým sdílením osobních údajů?
- Jaká je četnost respondentů, kteří mají zkušenost s online agresí či kyberšikanou?

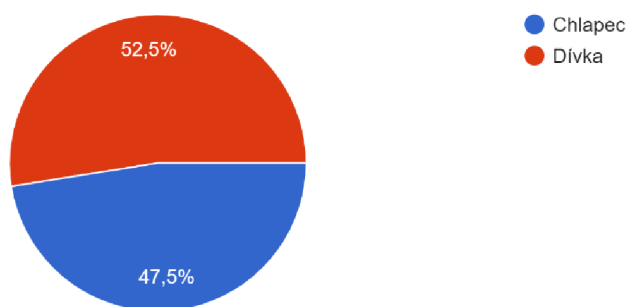
- Jaká je četnost respondentů, kteří mají zkušenost s rizikovými online skupinami či komunitami?
- Jaká je četnost respondentů, kteří mají zkušenost s rizikovou online komunikací a setkáváním se?

5.2 Charakteristika výzkumného souboru

Pro účely tohoto výzkumného šetření byl zvolen záměrný anketní výběr (Chráska, 2016), který se skládal z klientů dětských domovů v Olomouckém kraji ve věkovém rozmezí 12 až 16 let. Celkový počet respondentů dosáhl 40. Vzhledem k aktuální kapacitě dětských domovů v Olomouckém kraji, které byly předmětem teoretické části práce, a omezení věkového rozmezí respondentů, považují výzkumný vzorek za reprezentativní. Z grafu č. 1 je patrné, že chlapci tvořili 47,5 % dotazovaných. Vzhledem k rovnoměrnému zastoupení obou pohlaví lze výzkumný soubor považovat za vyvážený. Průměrný věk respondentů byl 14,58 let.

Graf 1: Relativní četnost – Rozdělení respondentů dle pohlaví

Jsem...
40 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 3: Rozdělení respondentů dle věkové kategorie a průměrný věk

	Věk	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
	12	4	0,1
	13	6	0,15
	14	7	0,175
	15	9	0,225
	16	14	0,35

n=	40		
průměr z dat=	14,58		

Zdroj: vlastní zpracování

5.3 Charakteristika výzkumného nástroje

Pro získání dat v rámci výzkumu jsem využila metodu explorace, konkrétně jsem se rozhodla pro dotazníkové šetření. Tato metoda má mnoho výhod, například nízké náklady a malou náročnost na čas. Nicméně, jako u každé metody, existují i její stinné stránky a může docházet k chybné interpretaci dat (Chráska, 2016).

Tento typ výzkumného nástroje jsem si zvolila s ohledem na zachování **anonymity** respondentů, aby nedocházelo k diskriminaci této skupiny. Pro mě nebylo klíčové získat velké množství respondentů, protože věková skupina dětí v dětských domovech v Olomouckém kraji, na kterou se výzkum zaměřoval, je relativně malá a čítá kolem sto dětí. Také doufám, že odpovědi v dotazníku budou pravdivější, protože nebudou přisuzovány konkrétním osobám.

Dotazník byl rozdělen do kategorií podle jednotlivých druhů rizikového chování a byl vytvořen v elektronické podobě v Google formulářích. Pro zvýšení efektivity jsem využila větvení, které umožňovalo respondentům přeskočit položky, které se jich netýkaly. Tento interaktivní dotazník, který je k dispozici v příloze č. 1, tedy umožňoval, aby respondenti přeskočili na jinou položku, pokud již nebyla relevantní pro jejich odpovědi. V příloze je to vyznačeno a zaznamenáno v komentářích vedle odpovědí. Pokud u položky nebyl uveden žádný popis, pokračovalo se v další položce. Respondenti si tohoto větvení nebyli vědomi, neboť se přesun dělal automaticky a rozvíjející položky se jim nezobrazovaly.

Celkově obsahuje 56 položek. Dotazník obsahuje 10 filtračních položek, které jak bylo výše zmiňované, mají funkci přeskočit položky, které se respondentů netýkají. Dotazník obsahoval po formální stránce pouze jednu otevřenou položku (položka číslo 56). Nadále 38 položek uzavřených a v neposlední řadě 17 položek polouzavřených. Jestliže bychom rozdělili položky uzavřené a polouzavřené do dalších možných kategorií, tak lze objevit v dotazníku 34 výběrových položek, tři škálové položky, 14 výčtových položek. Dotazník zahrnuje čtyři dichotomické položky. Dotazník zjišťoval ve svých položkách po stránce obsahová fakta a pár položek bylo i zjišťující znalosti a vědomosti respondentů (Chráska, 2016).

Po vstupu na internetovou stránku se respondentům ukázala vstupní část (Gavora, 2000), která vysvětlovala cíle dotazníku, sdělení o jejich anonymitě, autorovo jméno a případný kontakt při potížích. Dotazník je koncipovaný, aby zachoval anonymitu. První dvě položky jsou demografické, které zjišťují věk a pohlaví respondenta, ale není zde položka zjišťující, z jakého jsou dětského domova apod. Nevýhodu vnímám v distribuci dotazníků (u ředitelů, vychovatelů, kteří nabídli dětem dotazník k vyplnění), protože větší tendence k vyplnění dotazníku mají lidé s kladným vztahem k problematice, to může zkreslit (Chráska, 2016).

Na základě výzkumných otázek a cílů, stanovená v této práci, byly vytvořené položky pro dotazník. Byly inspirované studii a literaturou, ze které jsem v této práci čerpala. Ku příkladu mohu zmínit *Bezpečně n@ internetu*, *Project EU Kids Online IV*, *Online svět v dětských domovech a další*.

5.4 Sběr dat a limity výzkumu

Respondenti byli kontaktováni prostřednictvím ředitelů těchto zařízení. Všechny jedenáct dětských domovů v Olomouckém kraji jsem oslovila e-mailem a požádala o spolupráci v rámci dotazníkového šetření. Sběr dat probíhal v období od 20. února 2023 do 10. března 2023 a byl realizován automatizovaně. Získaná data byla zpracována pomocí Google formulářů.

Samozřejmě může docházet ke špatné interpretaci dotazů. Tímto se u získaných dat zkresluje hodnota. Beru na vědomí, že jako limit výzkumu se může zdát malý počet respondentů. Během sběru dat jsem se setkala s tím, že mě ředitelé nechtěli pustit do zařízení, proto jsem se musela spolehnout pouze na online vyplňování.

Je nutné vzít v úvahu, že interpretace dotazníkových otázek může být nepřesná, což může vést ke zkreslení výsledků. Současně je nutné si uvědomit, že počet respondentů může být vnímán jako omezení tohoto výzkumu. Během sběru dat jsem se totiž potýkala s tím, že ředitelé dětských domovů mi nedovolili vstup do zařízení, což mě přinutilo spoléhat se pouze na online dotazování. Mezi důvody patřila obava o stigmatizaci dětí, také mi byla sdělena zdravotní či mentální neschopnost některých klientů dotazník vyplnit. Tím, že byl výzkum realizovaný pouze u dětí z dětských domovů v Olomouckém kraji, a ještě zvolenou ohraničenou věkovou skupinou, nepovažuji tento počet za malý a počítá kolem sto osob. Dalším limitem práce považuji rozsáhlost druhů rizikového chování na internetu, které nešli kvalitně obsáhnout do výzkumu, proto jich bylo pár vybráno.

6 Výsledky výzkumného šetření

V této kapitole bude provedeno hodnocení jednotlivých položek. Byl proveden kvantitativní výzkum, jehož data musí být zpracována pro získání potřebných informací. Pro lepší přehlednost jsem data uspořádala do kategorií podle rizikového chování, které korespondují s výzkumnými otázkami. Pro zvýšení přehlednosti jsem využila grafy a tabulky, které zobrazují výsledky v absolutní a relativní četnosti, přičemž relativní četnost je vyjádřena v procentech, násobená sto pro převod na procenta. Četnosti jsou uváděny jako n= nebo *odpovědí.

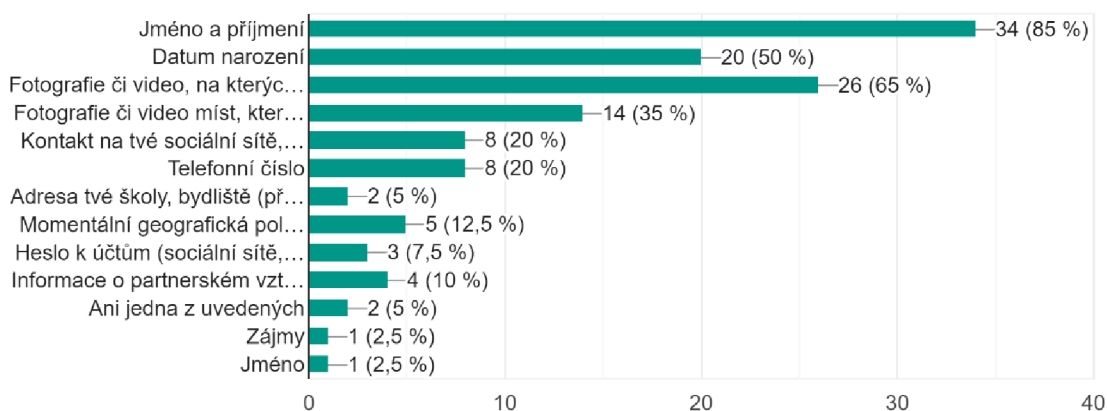
6.1 Sdílení osobních údajů

K této kategorii se vztahuje deskriptivní otázka: Jaká je četnost respondentů, kteří mají zkušenost s rizikovým sdílením osobních údajů? Graf č. 2 zobrazuje, jaké informace respondenti zveřejňují na internetu. Jméno a příjmení sdílí 85 % respondentů, datum narození 50 %, fotografie či videa, na kterých jsou samotní 65 % z dotazovaných. Dále geografickou polohu má veřejnou 12,5 %, informace o partnerském vztahu 10 %, kontakty na jiné sociální sítě a telefonní číslo 20 %. K odpovědím přibylo odpověď zájmy, které se samozřejmě k osobním informacím vztahuje. Dva respondenti uvedli, že žádnou z informací nemají o sobě veřejnou. Z grafu č. 3 vyplývá, že by respondenti na požádání od člověka z internetu sdíleli především jméno a příjmení a to 57,5 % z nich. Pak fotografie či videa, na kterých jsou respondenti zobrazení a datum narození, poslalo 32,5 %. Telefonní číslo potom 12,5 %, ani jedno z uvedených uvedlo 35 % dětí, heslo k účtům nikdo nikomu neposlal. Když se, ale zpětně podíváme na graf č. 2, tak by měli mít údajně veřejné heslo 3 respondenti.

Graf 2: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – veřejné osobní informace na internetu

Jaké informace jsou o tobě veřejné na internetu? (například na sociálních sítích)

40 odpovědí

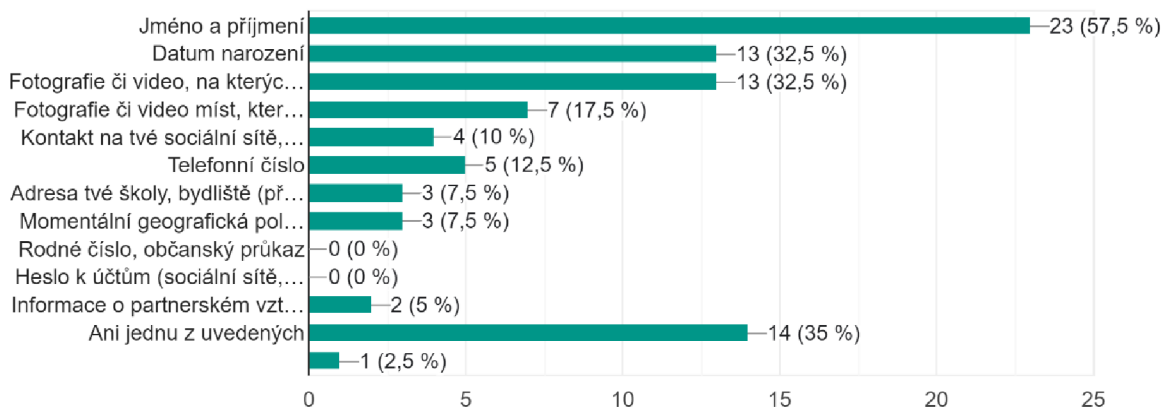

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 3: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – sdílení osobních informací na požádání

Jaké informace jsi sdělil/a na požádání od člověka, kterého znáš pouze z internetu?

40 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

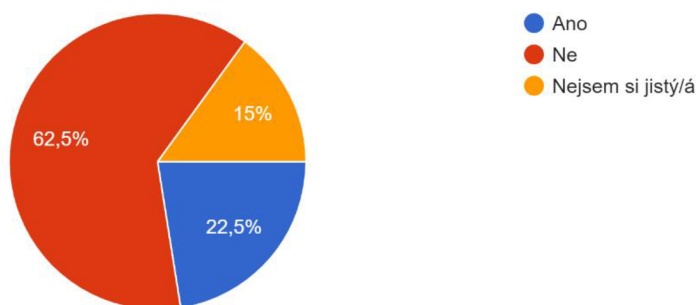
Z grafu č. 4 lze vyčíst, že někdo u 22,5 % respondentů použil jejich internetovou informaci proti jejich vůli. Podle grafu č. 5 se dá usoudit, že 60 % dotazovaných vytváří nějaký obsah na internetu. Tato položka byla větvičí, proto se zde mění četnost odpovědí pouze na ty, kteří obsah vytváří. U grafu č. 6 můžeme vidět, že 58,3 % respondentů má svůj účet veřejný. Na charakter obsahu se zaměřuje graf č. 7, ze kterého lze vyčíst, že 75 % respondentů přidává fotky ze svého života včetně svého obličeje. Dále 29,2 % sdílí fotky ze svého života, kde nejde vidět jejich obličej. Tvorbu komplexnějších obsahů jako videa, kde jsou respondenti vidět tvoří

33,3 % z nich, kde nejdou vidět vytváří 16,5 % z dotazovaných. Další údaj, který lze vyčíst je ten, že 33,3 % respondentů vysílá živě, kde jsou vidět. Graf č. 8 ukazuje, zda někteří respondenti netvoří rizikový kontent. Experimentování s návykovými látkami přiznalo 8,3 % z nich, kontent o sebepoškozování 12,5 % a sdílení nevhodných fotek přidal k odpovědím jeden respondent. Zbytek (83,3 %) z dotazových nikdy rizikový kontent netvořili. Z grafu č. 9 je patné, že obsah přidává někde skoro každý den 25 % dotazovaných, 29, 2 % alespoň jednou za týden, 25 % alespoň každý měsíc, 20,8 % párkrát za rok. Poslední graf, který se této deskriptivní otázce věnuje je graf č. 10, který zodpovídá na dotaz, zda respondenti sdílí obsah ihned po pořízení. Padesát procent z nich přiznává, že ano, u 12,5 % dotazovaných se dotaz netýká, protože tvoří jiný charakter obsahu.

Graf 4: Relativní četnost odpovědi – nechtěné použití internetové osobní informace

Použil někdo tvou osobní informaci na internetu, aniž bys chtěl/a?

40 odpovědí

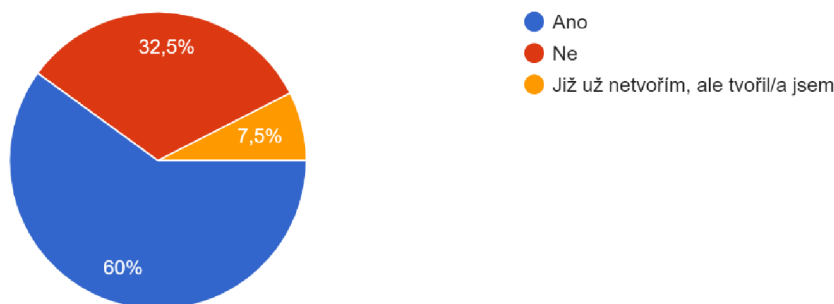

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 5: Relativní četnost odpovědi – Tvoření obsahu na internetu

Tvoříš obsah (video, fotky, streamy, meme) na internetu či sociálních sítích?

40 odpovědí

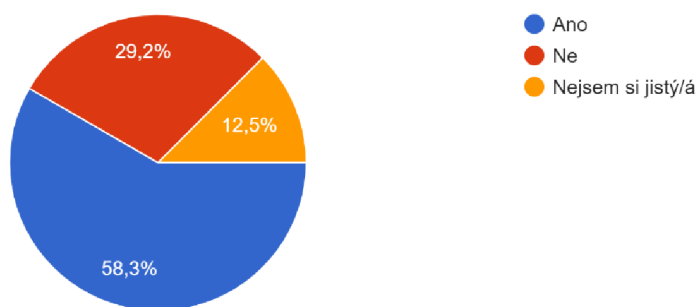

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 6: Relativní četnost odpovědí – Veřejnost účtu

Je tvůj internetový účet veřejný (kdo si vyhledá tvůj profil, může bez omezení zhlédnout tvůj obsah)?

24 odpovědí

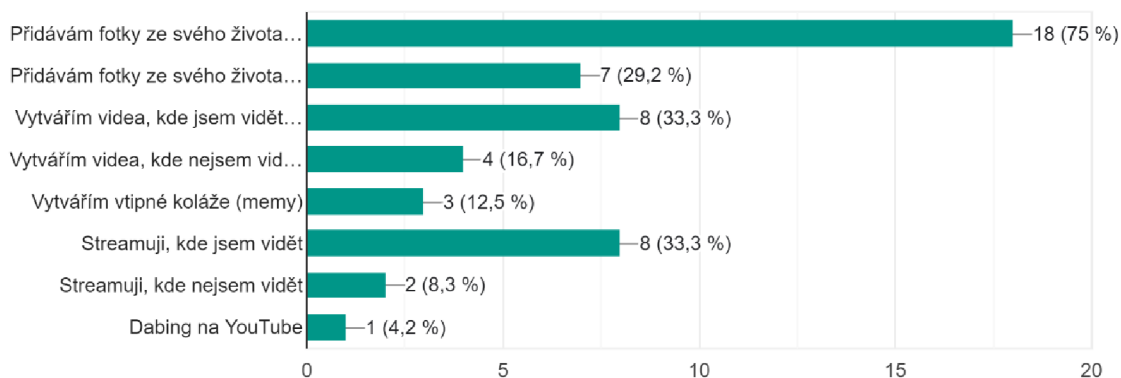

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 7: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Charakter obsahu na internetu

Jaký obsah vytváříš?

24 odpovědí

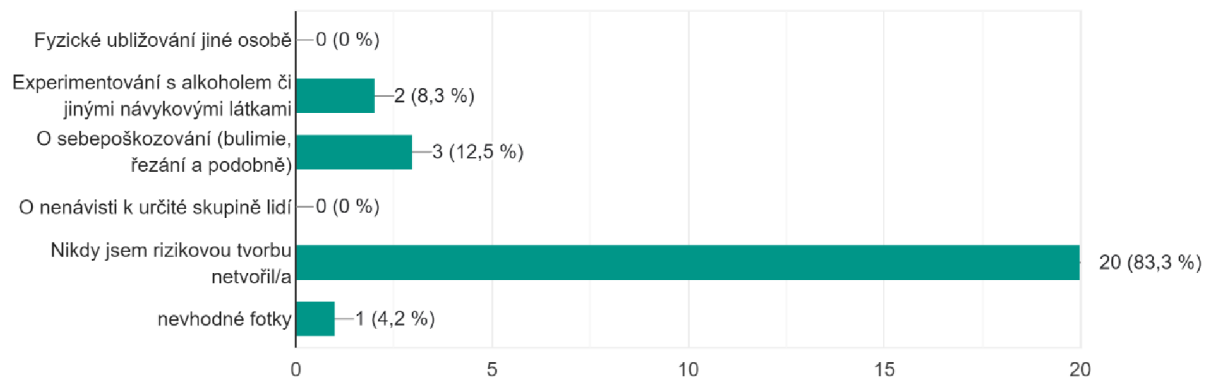

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 8: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Rizikový kontent

Vytvářel/a jsi někdy zmiňovaný rizikový kontent?

24 odpovědí

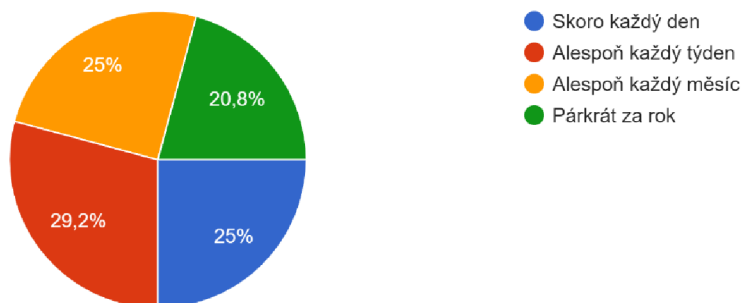

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 9: Relativní četnost odpovědí – četnost zveřejňování obsahů

Jak často zveřejňuješ nějaký obsah?

24 odpovědí

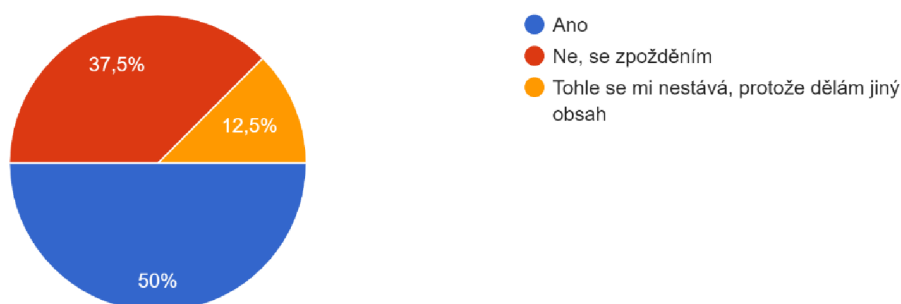

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 10: Relativní četnost odpovědí – zveřejňování obsahů ihned po pořízení

Zveřejňuješ obsah (fotografie, videa) ihned po natočení, nafocení?

24 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

6.2 Kyberšikana a online obtěžování

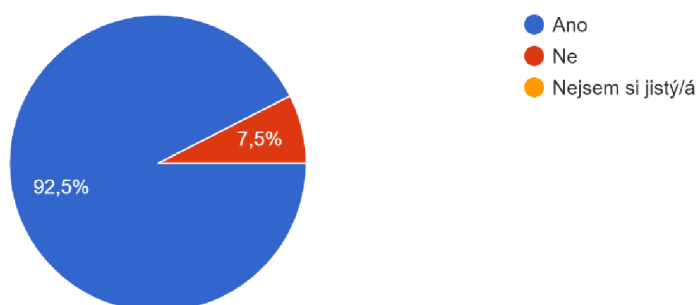
K této kategorii se vztahuje deskriptivní otázka: Jaká je četnost respondentů, kteří mají zkušenost s online agresí či kyberšikanou? Z grafu č. 11 je patrné, že 92,5 % respondentů slyšeli někdy o pojmu kyberšikana. Z grafu č. 12 můžeme vyčíst, že pouze jeden respondent přiznal, že někomu opakovaně ubližoval a jeden si není jistý. Další položka se zaměřovala na povědomí dotazovaných na trestní rámeček kyberšikany. V grafu č. 13 je patrné, že 82,5 % respondentů si myslí, že kyberšikana je trestný čin. Patnáct procent, že ne, ale některé projevy kyberšikany trestné jsou. Graf č. 14 ukazuje, že s něčím nepříjemným na internetu se skoro každý den setkává 5 % respondentů, alespoň jednou do týdne 17,5 %, alespoň každý měsíc 10 % z, párkrát se s nepříjemností setkala 47,5 % dotazovaných. Dvacet procent respondentů se nikdy s ničím

nepříjemným nesetkalo. Tato položka byla větvičí se, proto se zde mění četnost odpovědí pouze na ty, kteří se s nějakým druhem nepříjemnosti setkali. Pomocí grafu č. 15 lze zjistit, že 31,3 % dotazovaných byli svědky agrese vůči někomu, 12,5 % potom zažili agresi vůči nim, s nepříjemnými sexuálními obsahy se setkalo 37,5 %, s krvavými nebo násilným obsahem 34,4 %, ukradenému účtu se přiznalo 21,9 %, zavírované zařízení mělo údajně 9,4 % dotazovaných.

Graf 11: Relativní četnost odpovědí – Znalost pojmu kyberšikana

Slyšel/a jsi někdy o pojmu kyberšikana (forma úmyslného, agresivního, opakujícího chování, která je realizovaná vůči jedinci či skupině v elektronické podobě – internet, telefonní číslo, ...)?

40 odpovědí

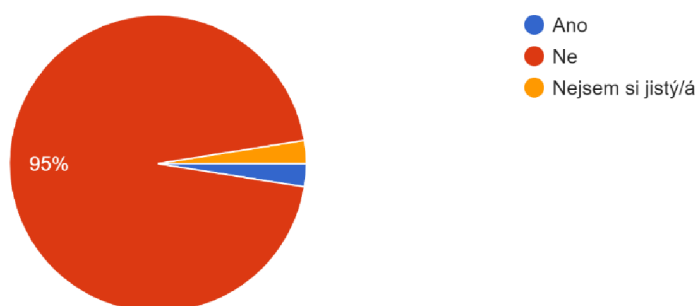

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 12: Relativní četnost odpovědí – Opakovaná agrese vůči jinému uživateli

Ublížil/a jsi někomu opakovaně na internetu? (Rozesílání ubližujících zpráv, fotek, videí, krádež účtu, vyhrožování,...)

40 odpovědí

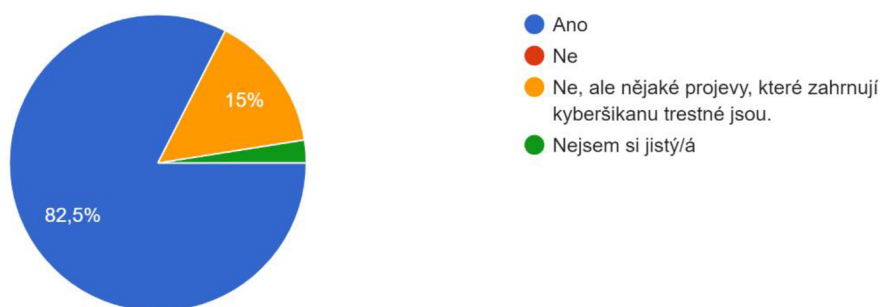

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 13: Relativní četnost odpovědí – Povědomí trestního rámce v oblasti kyberšikany

Myslíš si, že je kyberšikana trestný čin?

40 odpovědí

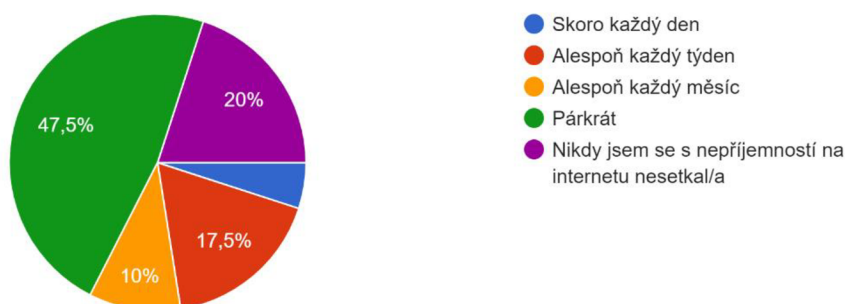

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 14: Relativní četnost odpovědí – Četnost setkávání se s nepříjemnostmi na internetu

Jak často se setkáš s něčím, co ti je nepříjemné na internetu?

40 odpovědí

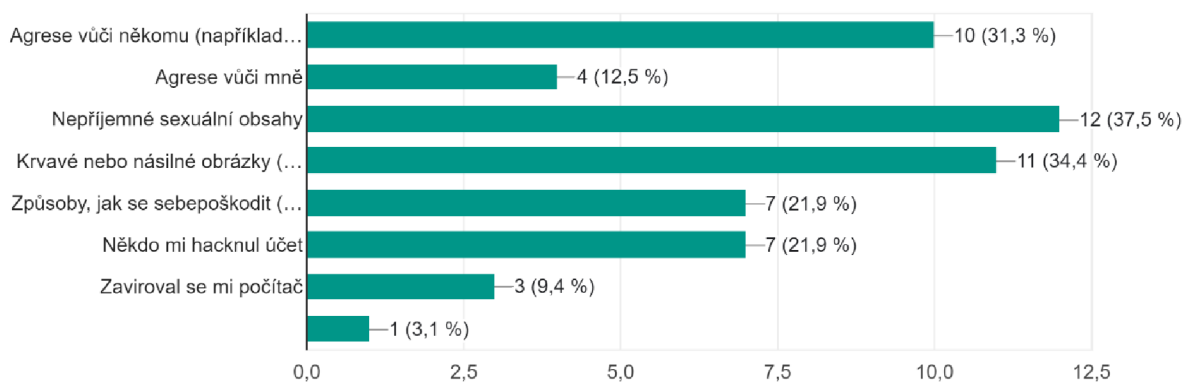

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 15: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Druh nepříjemnosti na internetu

Vzpomeneš si o jakou nepříjemnost se jednalo?

32 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

Další větvičí položkou se stala ta, kterou můžeme vidět u grafu č. 16. Na další položky se dostali ti respondenti, kteří uvedli, že se setkali s opakovanou agresí vůči nim na internetu (20 %). Z grafu č. 17 je patrné, že opakované slovní útoky jako zesměšňování, urážení a podobně zažilo 12,5 % z nich. Opakované vydírání a zastrašování uvádí 37,5 % respondentů. Krádež hesla, účtů a převzetí jejich internetové identity se týkalo 25 % respondentů. Šíření ponižujícího materiálu se dotýkalo 25 % dotazovaných. Obtěžování zprávami a vyzváněním potom 37,5 %. Jednoho respondenta vyloučili z online komunity. Z Grafu č. 18 můžeme vyčíst, že pro dva respondenty byla agrese vůči nim neúnosná, dva zvolili střední hodnou, a čtyři z dotazovaných se přiklání k více neúnosnému stavu. Informace, které vyplývají z grafu č. 19 se dotýkají znalosti agresora. Respondentů, kteří neví, kdo byl agresorem bylo 25 %.

Graf 16: Relativní četnost odpovědí – Opakovaná online agrese vůči respondentovi

Stalo se ti někdy, že jsi se stal/a terčem na internetu (opakovaného ponižování, vyhrožování, obtěžování, šíření nepříjemného vlastního materiálu, krádež osobních údajů, účtů)?

40 odpovědí

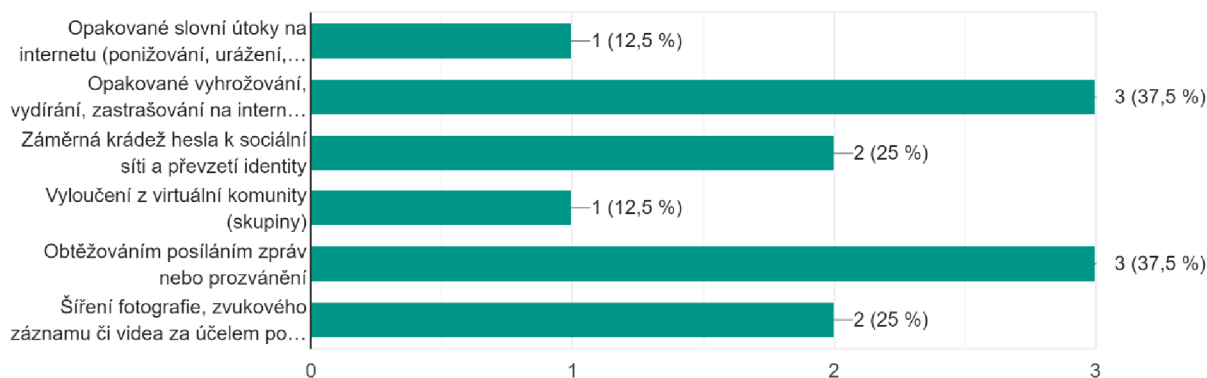

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 17: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Druh opakované agrese vůči jejich osobě

Co se ti z uvedených oblastí stalo?

8 odpovědí

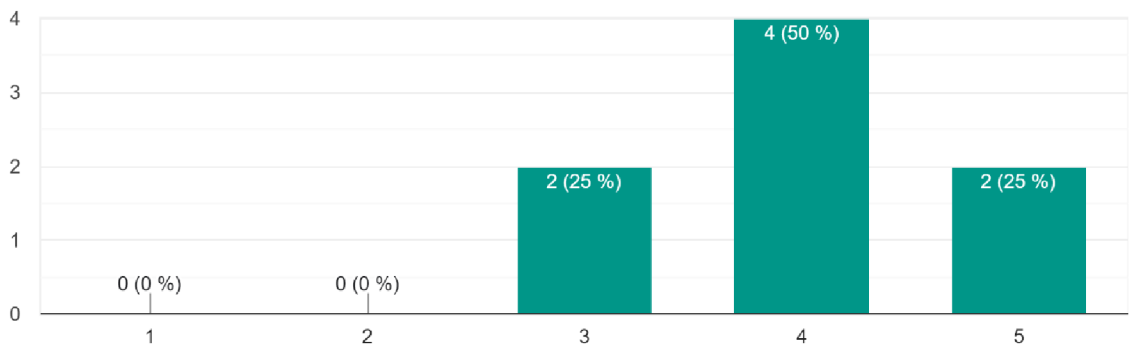

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 18: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Intenzita nepříjemnosti z opakované agrese

Jak moc to bylo nepříjemné?

8 odpovědí

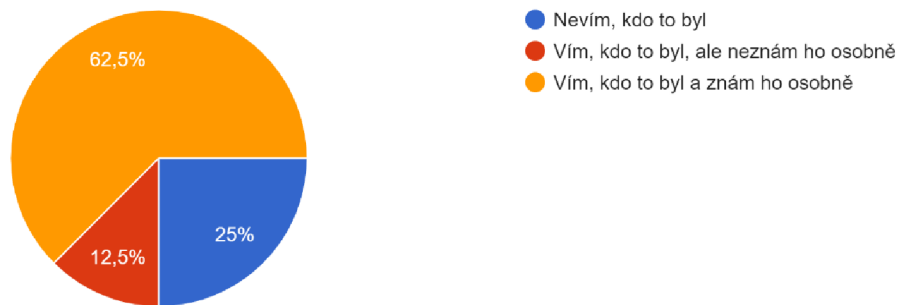

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 19: Relativní četnost odpovědí – Znalost agresora

Víš, kdo byl autorem kyberšikany?

8 odpovědí

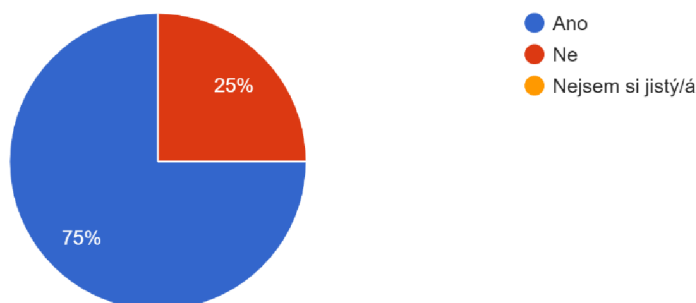
Zdroj: vlastní zpracování

Mezi další větvící položku se stal dotaz na strategii řešení nepříjemností, které se respondentům udály. Z grafu č. 20 lze pozorovat, že 75 % dotazovaných požádali o pomoc a 25 % ne. Z následujícího grafu č. 21 můžeme vyčíst komu se respondenti svěřili. Kamarádce/kamarádovi problém sdělili 66,7 % respondentů, vychovatelovi či vychovatelce z dětského domova tentýž počet. Na policii se obrátili 33,3 % dotazovaných. Učitelce či sourozenci se svěřil jeden respondent.

Graf 20: Relativní četnost odpovědí – Žádost o pomoc při opakované agresi vůči jejich osobě

Kontaktoval/a jsi někoho o pomoc?

8 odpovědí

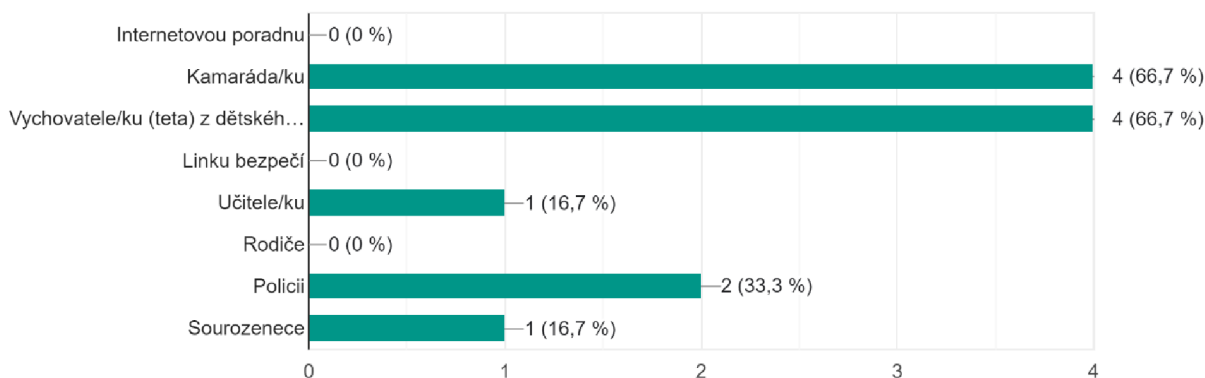

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 21: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Komu se respondenti svěřili

Koho jsi požádal/a o pomoc či radu?

6 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

6.3 Riziková internetová komunikace, seznamování a setkávání

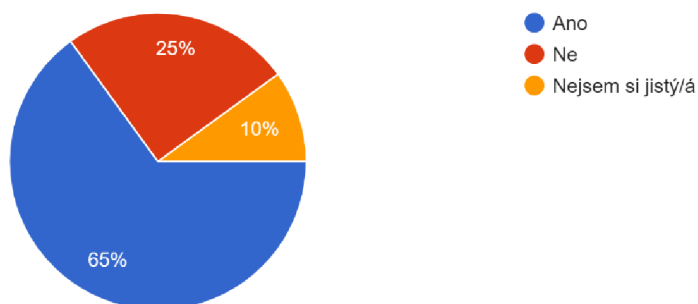
K této kategorii se vztahuje deskriptivní otázka: Jaká je četnost respondentů, kteří mají zkušenost s rizikovou online komunikací a setkáváním se? Graf č. 22 ukazuje, že 65 % dotazovaných má v přátelích či je sledují neznámí lidé. Výsledek z grafu č. 23 nám zobrazuje, že 27,5 % dotazovaných by souhlasilo s osobním setkáním s člověkem, kterého znají pouze z internetu, 25 % respondentů si není jistých. V grafu č. 24 lze rozpoznat, že 55 % dotazovaných komunikovalo s člověkem, se kterým se seznámili s online světě. Tato položka je opět větvicí, dál se dostali respondenti, kteří pozitivně odpověděli na předešlou položku. Graf č. 25 ukazuje, že 90,9 % respondentů se seznámili na sociálních sítích, 36,4 % z nich na online hrách či

virtuálních světech. V aplikacích na volání se seznámili dva respondenti a pouze jeden respondent na online seznamce či chatovací platformě.

Graf 22: Relativní četnost odpovědí – Přítomnost neznámého člověka v přátelích (sledovatelů) u respondentů

Máš v přátelích či tě sledují lidi, co osobně neznáš?

40 odpovědí

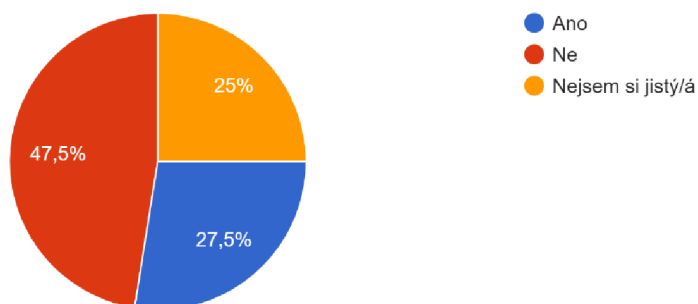

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 23: Relativní četnost odpovědí – Reakce na pozvání osobní schůzky od internetového kamaráda

Pokud by tě pozval tvůj internetový kamarád/ka ven, šel/šla bys?

40 odpovědí

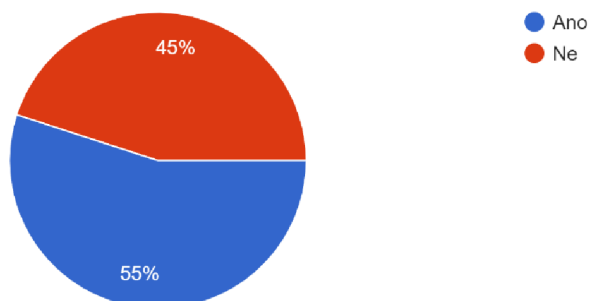

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 24: Relativní četnost odpovědí – Komunikace s neznámým člověkem na internetu

Komunikoval/a jsi někdy s člověkem, kterého znáš pouze přes internet?

40 odpovědí

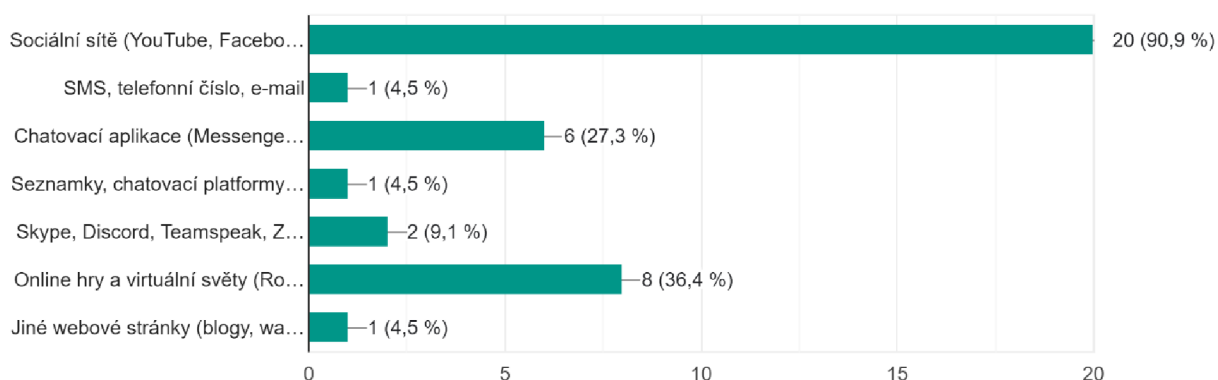

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 25: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Platformy, kde se respondenti s neznámým člověkem seznámili

Na jakých platformách jsi se seznámil/a s touto osobou/osobami?

22 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

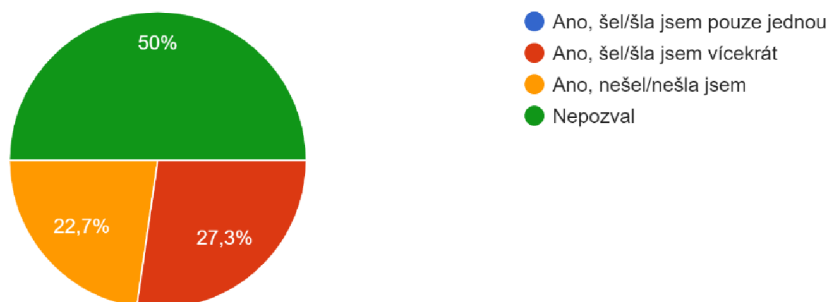
V grafu č. 26 můžeme pozorovat, že 27,3 % respondentů internetový kamarádi pozvali a šli na více schůzek, 22,7 % dotazovaných internetový kamarád pozval na schůzku, ale neúčastnili se jí. Tato položka byla větvící a na další položky se dostali respondenti, kteří se účastnili osobních setkání. Z grafu č. 27 lze vyvodit, že dva respondenti se ze schůzek cítili negativně (například rozrušenost, strach, ...), čtyři z nich naopak měli z nich pozitivní pocity jako pobavenost či radost. Z grafu č. 28 vyplývá, že 66,7 % dotazovaných se setkali s podobně starou osobou, 33,3 % se vidělo se starší osobou. Graf č. 29 ukazuje, zda někdo věděl, že šli respondenti na schůzku s lidmi, se kterými se seznámili na internetu. V 66,7 % případech o tom, že jdou respondenti na schůzku někdo věděl. U 33,3 % z nich to někdo věděl pouze v jednom

nebo pár případech. Všichni dotazovaní se tedy svěžili. Komu o schůzkách řekli se věnuje graf č. 30. Kamarádce či kamarádovi to řeklo 88, 3 % dotazovaných, někomu z rodinné skupiny jeden, sourozenci jeden a rodičům dva respondenti.

Graf 26: Relativní četnost odpovědí – Osobní schůzky s neznámým člověkem na internetu

Pozval tě někdy tvůj internetový kamarád na osobní schůzku?

22 odpovědí

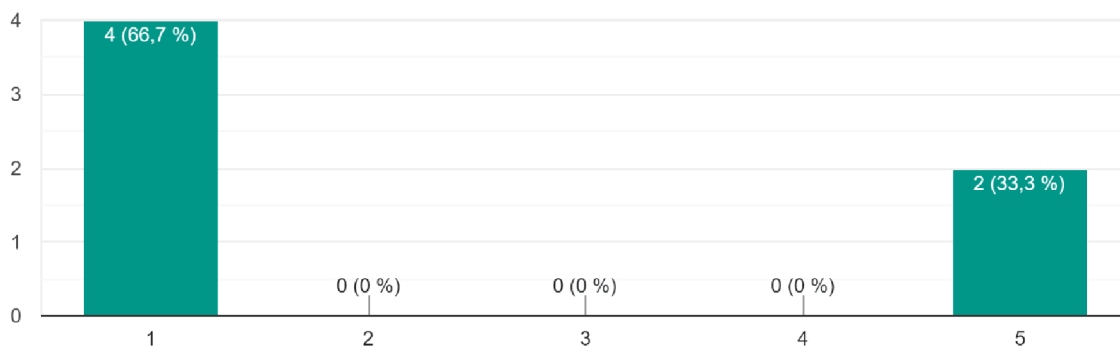

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 27: Relativní četnost odpovědí – Hodnocení osobních setkání

Jak bys průměrně ohodnotil/a schůzky?

6 odpovědí

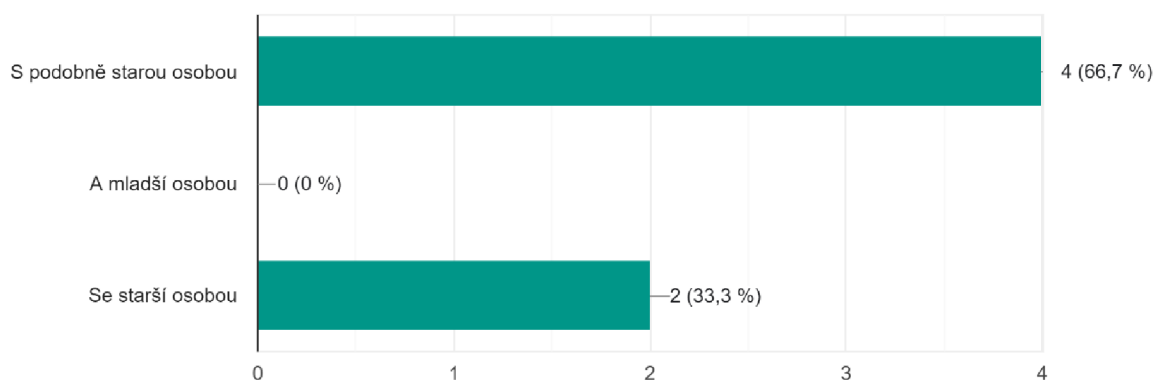

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 28: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Věk osob, se kterými šli respondenti na schůzku

Setkal/a jsem se:

6 odpovědí

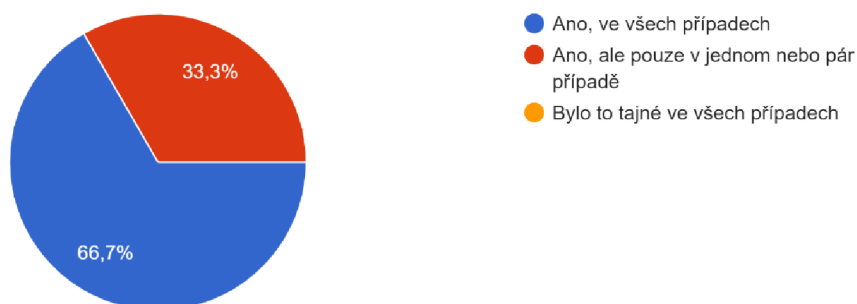

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 29: Relativní četnost odpovědí – Strategie respondentů ve scházení se s neznámými osobami z internetu

Věděl někdo o tom, že jsi s internetovými kamarády šel/šla na schůzku?

6 odpovědí

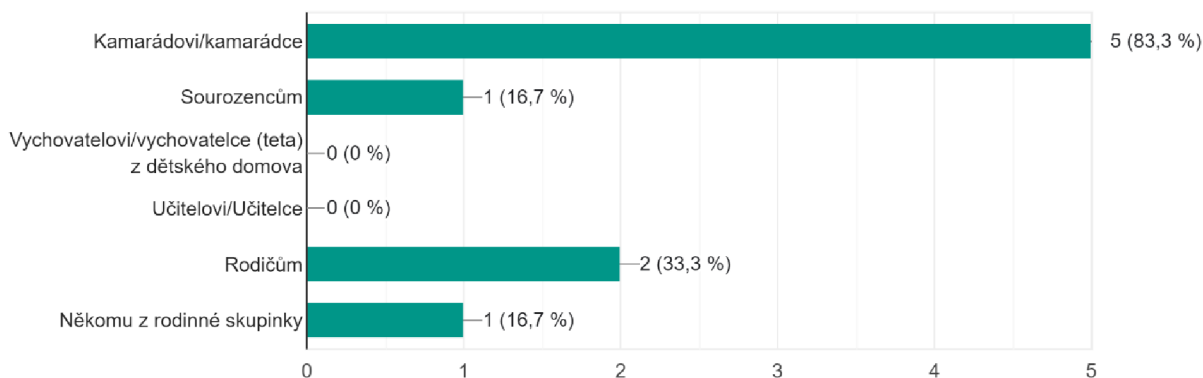

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 30: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Lidé, kteří věděli o tom, že jdou respondenti na schůzku

Komu jsi se svěřil/a?

6 odpovědí

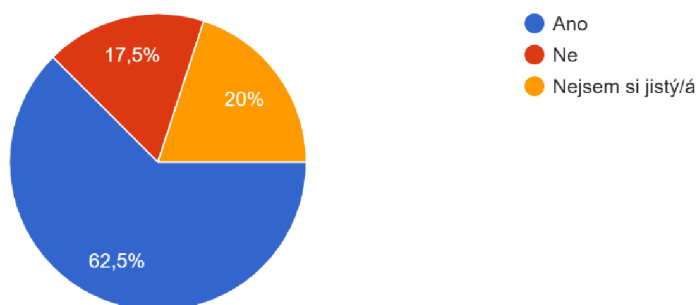
Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 31 zobrazuje, zda by dokázali respondenti ověřit osobu se kterou si píše. Kladně odpovědělo 62,5 % dotazovaných. Nedokázali by to 17,5 % z nich a 20 % respondentů si není jistých. Z grafu č. 32 lze vyvodit, že komunikaci s neznámým člověkem na internetu považuje 37,5 % dotazovaných za riskantní, spíše ano 22,5 %, nedokáže posoudit 25 %, 10 % spíše ne a v neposlední řadě za neriskantní to považuje 5 % dotazovaných. Z grafu č. 33 vyplývá, že za riskantní jít ven s člověkem, kterého znáte pouze z online prostředí shledává 50 % dotazovaných, spíše ano 35 %, nedokáže posoudit 5 %, spíše ne 2,5 %. Za nerizikové to vnímá 7,5 % respondentů.

Graf 31: Relativní četnost odpovědí – Schopnost ověřit identitu druhé osoby

Dokázal/a bys ověřit, zda osoba se kterou si píšeš, je opravdu ona?

40 odpovědí

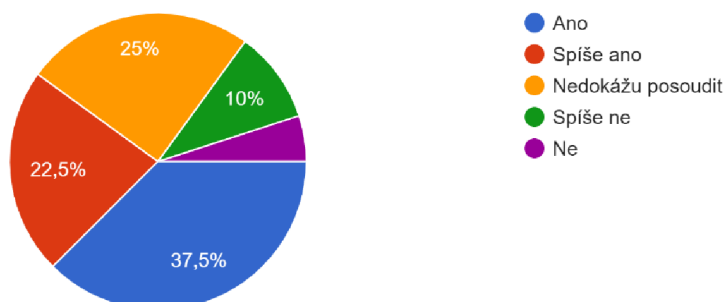

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 32: Relativní četnost odpovědí – Pohled respondentů na komunikaci s neznámými lidmi

Považuješ komunikaci s neznámými lidmi za riskantní?

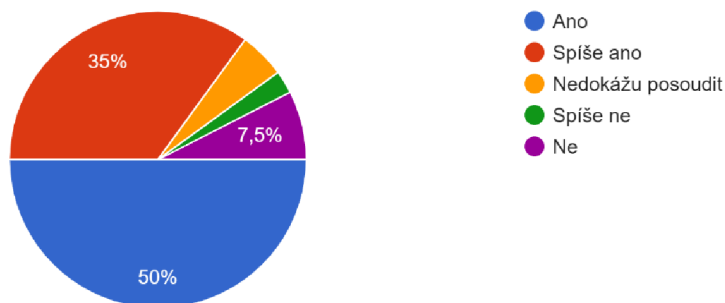
40 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

Považuješ za riskantní jít ven s člověkem, kterého znáš pouze přes internet?

40 odpovědí

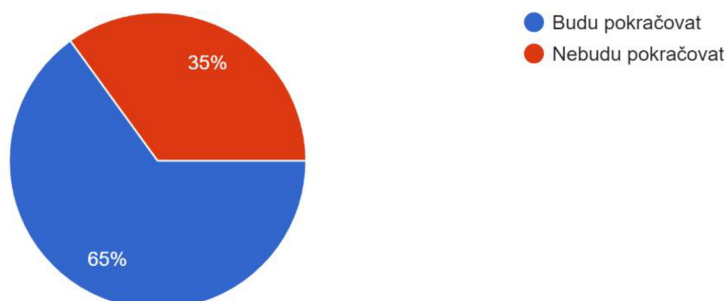
Zdroj: vlastní zpracování

6.4 Sexting

K této kategorii se vztahuje deskriptivní otázka: Jaká je četnost respondentů, kteří mají zkušenost se sextingem? Kvůli intimnějšímu tématu jsme se rozhodli na dobrovolnosti odpovědí u některých položek. Tato dobrovolnost pokračovat byla rozhodovaná ve větvičce se položky, kterou můžete vidět v grafu č. 34. V další části postupovali ti, kteří uvedli, že budou pokračovat (65 %). Z grafu č. 35 je patrné, že 92,3 % nenahrálo na internet své intimní fotografie. Dva respondenti uvedli, že ano. Graf č. 36 naznačuje, že 46,2 % dotazovaných někdo žádal o jejich intimní fotografie. Dále z grafu č. 37 lze vyvodit, že 20 % respondentů tento druh materiálu poslalo. Tato položka byla větvičcí. Ti, kteří odpověděli, že sexuální materiál odeslali, tak jsou následně dotazováni komu a jaký důvod byl za odesláním. Z grafu č. 38 můžeme vyčíst, že 83,3 % dotazovaných jej poslalo partnerovi, 16,7 % neznámému člověku na internetu. Dále, jak ukazuje graf č. 39, 66,7 % respondentů ho poslali pro potěšení druhého. Stejně procento se týká i respondentů, kteří chtěli pochvalu či pozornost. Z legrace nebo nudy poslal jeden respondent. Donucen k odeslání byl taktéž jeden dotazovaný. U 33,3 % se jednalo o flirt.

Graf 34: Relativní četnost odpovědi – Většici se položka

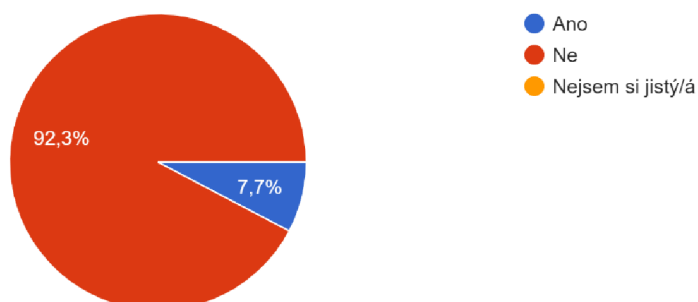
V této části...
40 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 35: Relativní četnost odpovědi – Nahrátí sexuálně laděných fotografií na sociální sítě

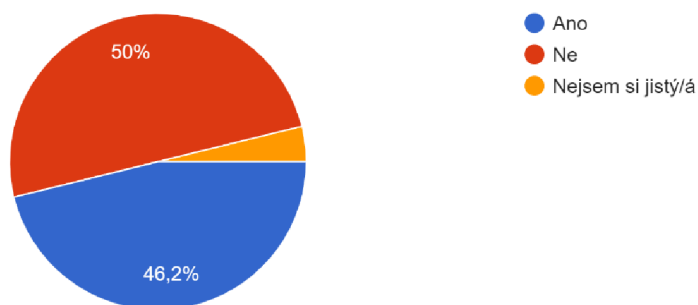
Nahrál/a si někde sexuálně laděné fotky na sociální sítě či jiné platformy?
26 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 36: Relativní četnost odpovědi – Požádání o intimní obsahy od respondentů

Požádal tě někdo o intimní fotografie či videozáznam (částečně nahé, odhalenější,...)?
26 odpovědí

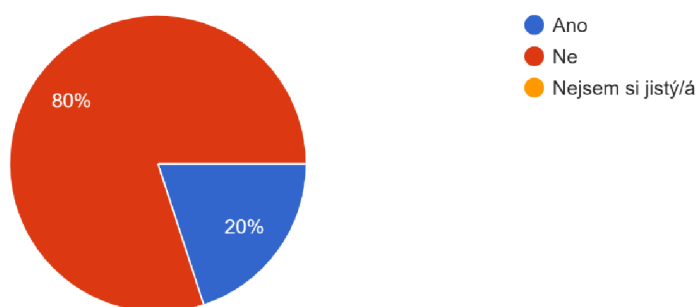

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 37: Relativní četnost odpovědí – Poslání intimních fotografií či videí respondenty

Poslal/a jsi někdy někomu intimní fotografie či videozáznam?

25 odpovědí

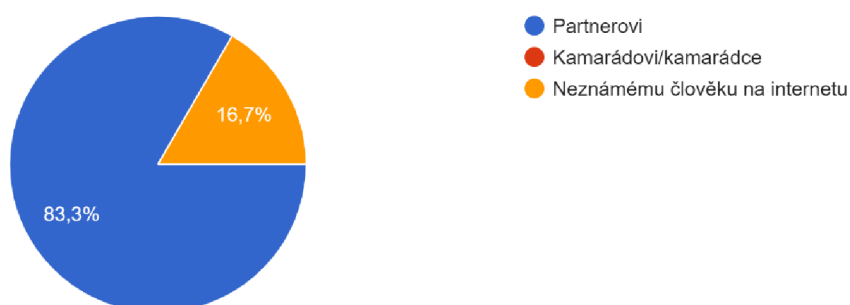

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 38: Relativní četnost odpovědí – Adresát intimních obsahů

Intimní materiál jsi poslal/a

6 odpovědí

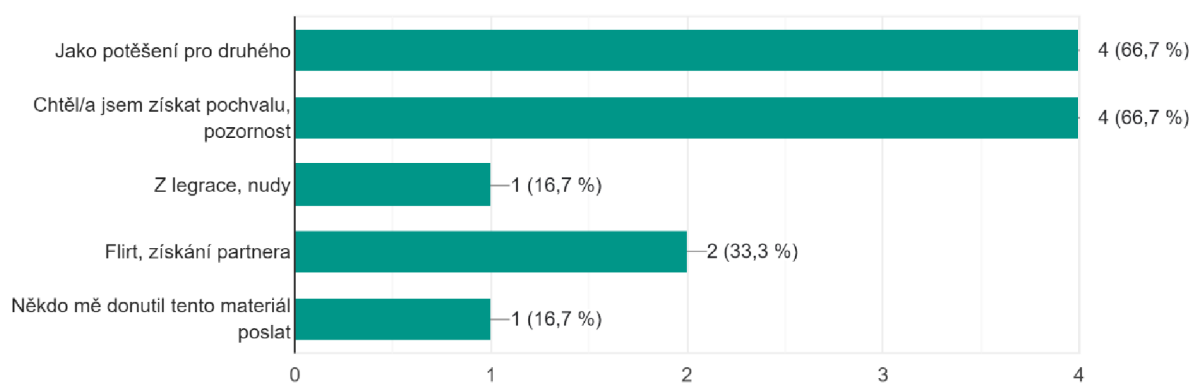

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 39: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Důvod k odeslání intimních materiálů

Jaký byl důvod k odeslání tohoto intimního materiálu?

6 odpovědí

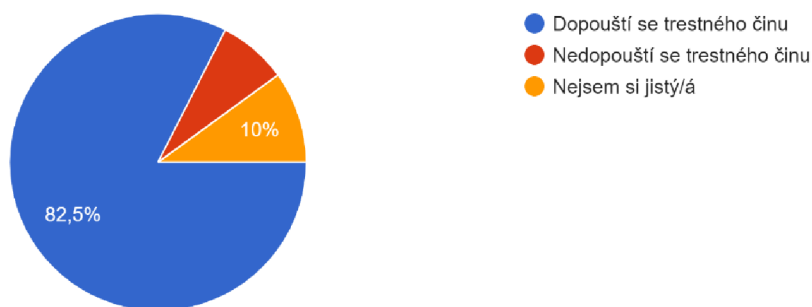
Zdroj: vlastní zpracování

Další položka se zaměřovala na povědomí dotazovaných na trestní rámec sextingu. Graf č. 40 zobrazuje dotaz na respondenty, zda si myslí, že pokud někdo po osobě mladší 18 let bude chtít intimní materiály je trestný čin. U 82,5 % dotazovaných převládá názor, že ano. Dále 10 % si není jistých. Graf č. 41 lze vidět, že 67,5 % dotazovaných se domnívá, že není povoleno odesílat materiály sexuální povahy osobou mezi lety 15 až 18. Dále 5 % si myslí, že je tato činnost povolena a 27,5 % respondentů si není jistých. U grafu č. 42 můžeme spatřit, že 72,5 % dotazovaných si myslí, že fotografie nikdy nejde z internetu smazat. U 20 % je toto tvrzení opačné a 7,5 % dotazovaných si není jistých. Další graf se zaměřuje na strategii řešení při uniknutí fotografií. Položka odvádí pozornost k fiktivní představě o problematické situaci kamarádky. Z grafu č. 43 lze vyčíst, že 47,5 % respondentů by vědělo, jak kamarádce pomoci, 22,5 % by nevědělo a 30 % respondentů si není jistých. Poslední položkou je položka zjišťující názor respondentů k odesílání sexuálních zpráv s intimním obsahem. Graf č. 44 ukazuje, že 90 % respondentů vnímá, že se jedná o riskantní jednání, 5 % to tak nevnímá a 5 % si není jistých.

Graf 40: Relativní četnost odpovědí – Povědomí trestního rámce v oblasti sextingu (požadování)

Pokud po osobě mladší 18 let někdo bude chtít, aby mu pořídil materiály sexuální povahy, dopouští se trestného činu?

40 odpovědí

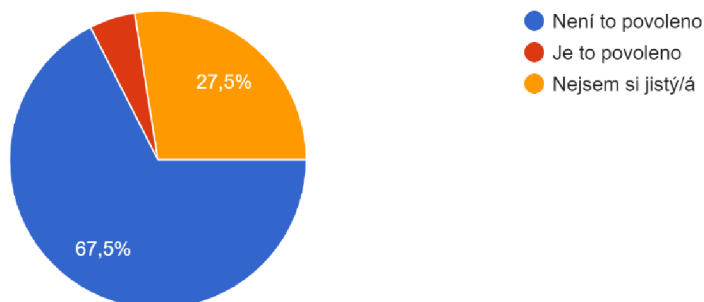

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 41: Relativní četnost odpovědí – Povědomí trestního rámce v oblasti sextingu (odesílání)

Je zákonem povoleno osobou 15 až 18 let odeslat své intimní fotografie za peníze, výhodu či prospěch?

40 odpovědí

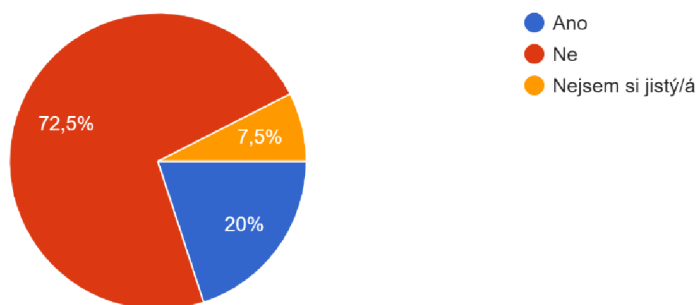

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 42: Relativní četnost odpovědí – Znalost mazání fotografií v kyberprostoru

Může intimní fotografie být stoprocentně vymazaná z internetu?

40 odpovědí

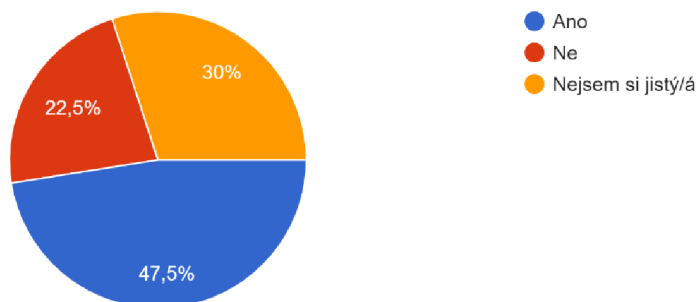

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 43: Relativní četnost odpovědí – Strategie k řešení uniklých intimních materiálů

Uměl/a bys poradit kamarádce, kdyby unikly její intimní fotografie ven?

40 odpovědí

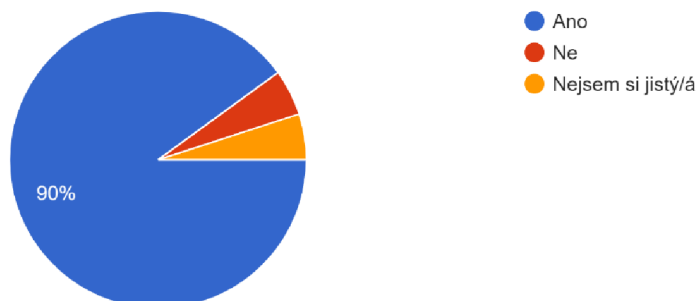

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 44: Relativní četnost odpovědí – Pohled respondentů na posílání sexuálních obsahů

Považuješ posílání zpráv se sexuálním obsahem za rizikové?

40 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

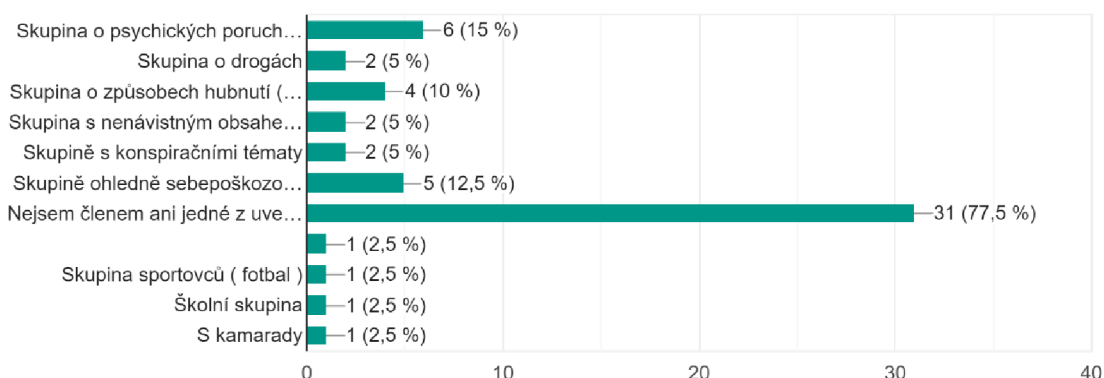
6.5 Online skupiny a komunity

K této kategorii se vztahuje deskriptivní otázka: Jaká je četnost respondentů, kteří mají zkušenost s rizikovými online skupinami či komunitami? Z grafu č. 45 lze odvodit, že 15 % dotazovaných je členem skupiny o psychických poruchách, 12,5 % ohledně sebepoškozování, 5 % o drogách, 10 % o způsobech hubnutí, 5 % respondentů je ve skupině s nenávistným obsahem a stejné procento u skupiny ohledně konspiračních témat. Někteří respondenti zadrželi možnost, že nejsou členy z žádných uvedených a k tomu zvolili další odpovědi. Absolutní četnost těch, kteří zvolili pouze možnost, že nejsou členy z uvedených je 29 (72,5 %). K odpovědím přibyly samostatné odpovědi tří respondentů, že jsou členy například školní skupiny nebo online skupiny s kamarády či, kde jsou sdružováni fotbalisti. Možnost přidat skupinu bylo z důvodu, kdyby nebyla charakterizovaná nějaká jiná riziková skupina. Nemohu samozřejmě usoudit, že se nejedná o rizikové skupiny. Pokud tyto odpovědi přidám k možnosti, že nejsou členy ani z uvedených absolutní četnost se nám mění na 32 (80 %). To nám ukazuje, že 20 % respondentů jsou členy nějakých možných rizikovějších komunit.

Graf 45: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Členství v rizikových online skupinách

Jsi členem nějaké z uvedených skupin?

40 odpovědí

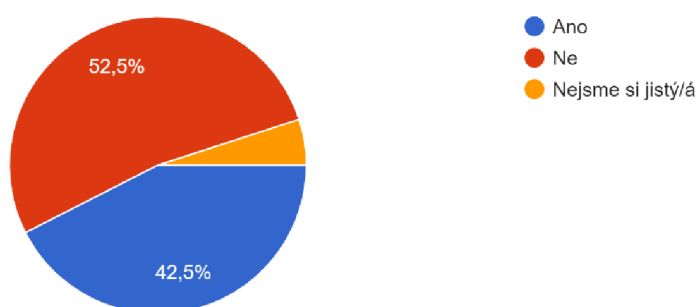
Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 46 nám zobrazuje členství respondentů v online komunitách. Žádné členství je zřejmě u 52,5 % dotazovaných, 42,5 % uvádí, že naopak jsou členy. Tato položka je větvičí, proto na další odpovědi se dostanou ti, kteří jsou členy online komunity. Z grafu č. 47 vyplývá, že důvodu k působnosti ve skupině je u 17,3 % nuda, 41,2 % zjišťovat informace, 11,8 % sdílet své zkušenosti, 70,6 % pro zábavu. Graf č. 48 ukazuje, že 11,8 % respondentů zažili nepříjemné pocity díky nějaké online komunitě, jeden respondent si není jistý. Z grafu č. 49 je patrné, že 94,1 % dotazovaných nevnímá, že je nějaká online skupina inspirovala k nežádoucímu jednání. Jeden respondent uvedl, že ano. Jeho odpověď zněla: „Nevím“.

Graf 46: Relativní četnost odpovědí – Členství v online komunitách

Jsi členem nějaké skupiny či komunity na internetu? (na sociálních sítích, ve hrách,...)

40 odpovědí

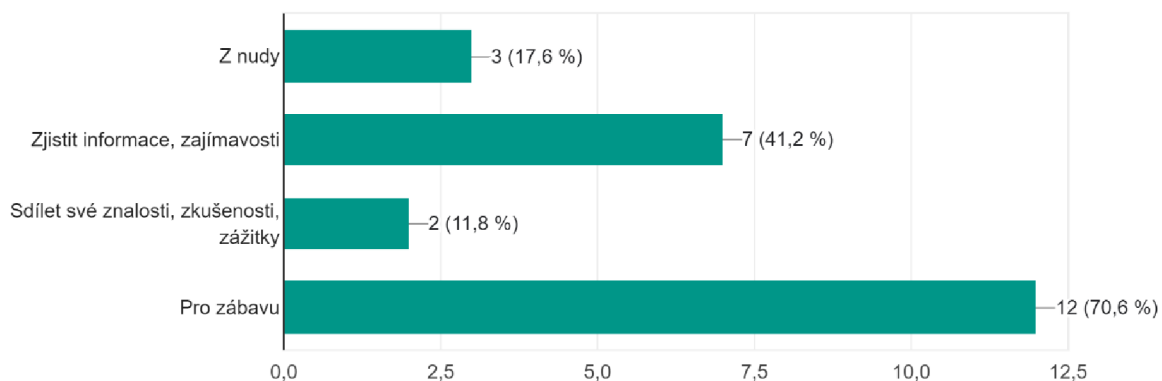

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 47: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Důvody ke členství v online skupině

Jaký je důvod, že v online skupině jsi?

17 odpovědí

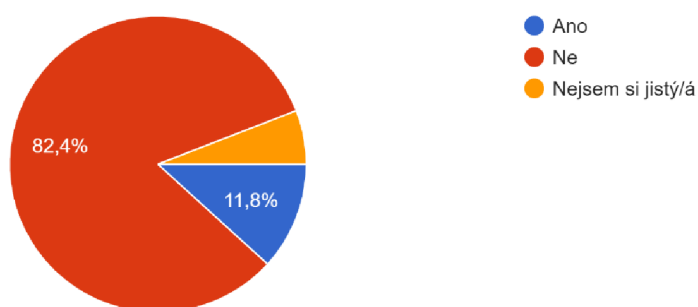

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 48: Relativní četnost odpovědí – Působení online skupiny na respondenty

Způsobovala ti online skupina někdy nepříjemné pocity?

17 odpovědí

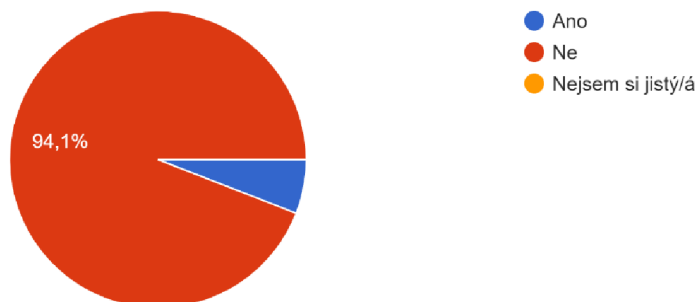

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 49: Relativní četnost odpovědí – Rizikové chování přejaté z online skupiny

Inspirovala tě nějaká online skupina k nežádoucímu jednání ? (k nezdravému stravování, ke zkoušení návykové látky, k urážení nějakého člověka či skupiny lidí,...)

17 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

7 Aktuální stav zkoumané problematiky

Mezinárodní výzkum *EU Kids online IV*, který probíhal v letech 2017 až 2018, se zabýval potenciálně škodlivému obsahu vytvářený uživateli internetu. Tento obsah může zahrnovat fotografie, videa, ale také text. Jde o násilí, chování podporující rizikové chování, užívání drog či návody na to, jak být hubený. V neposlední řadě způsoby, jak se sebepoškozovat či spáchat sebevraždu. Tyto materiály lze najít na webových stránkách, sociálních sítích nebo v diskuzích. Na tento typ otázek byly dotazovány 11 až 17 let staré děti (Bedrošová et al., 2018).

Nejčastěji děti viděli za poslední rok nenávistné zprávy (26 %), které jsou proti určité osobě či skupině. Dále krvavé či násilné fotky a videa vidělo 18 % dětí. Způsoby, jak si fyzicky ublížit vidělo 17 % dětí. Mluvení o drogách vidělo 17 % dětí. Způsoby extrémního hubnutí (anorexie nebo bulimie) shlédlo 17 % dětí. Cesty k sebevraždě 11 % dětí. Dívky více sledovaly způsoby, jak zhubnou, které souvisí s poruchami příjmu potravy. Tento obsah sledovalo nejméně každý měsíc 18 % dívek oproti 8 % chlapců ve věku 11-13 let. Ve věku 14-17 let potom 30 % dívek a 11 % chlapců (Bedrošová et al., 2018).

Mezinárodní výzkum *EU Kids online IV* se zabíral i tématem sexting u dětí (11–17 let). Sexting berou jako posílání, zveřejňování, přijímání sexuálních obrázků, ale také sexuálních zpráv. Jak o sobě samých, ale i o někom jiném. Tento proces nemusí být zcela negativní zkušeností, neboť může představovat přirozenou součást dospívání a budování vztahů (Bedrošová et al. 2018).

Zkušenosti s přijímáním sextingových zpráv mělo 35 % dětí, přičemž tato zkušenost byla častější s postupujícím věkem. Pouze 16 % dětí ve věku 11–12 let uvedlo, že obdrželo tento typ zpráv, ve srovnání s 53 % dětí ve věku 15–17 let. Rozdíly mezi pohlavími nebyly významné, přičemž mírně více chlapců (37 %) než dívek (33 %) přijalo sexuální zprávy (Bedrošová et al. 2018).

Naproti větší rozdíl však byl v požádání intimních informací od někoho z internetu. To se stalo více dívkám (31 %) než chlapcům (20 %). Deset procent dětí a dospívající měli zkušenost s odesláním nebo zveřejňováním sexuálních zpráv na internetu. S věkem se toto procento zvětšovalo. U dětí od 11 do 12 let pouze 2 % odeslalo intimní obsah. Nejčastější byla věková skupina 15-17 let (19 %) (Bedrošová et al. 2018).

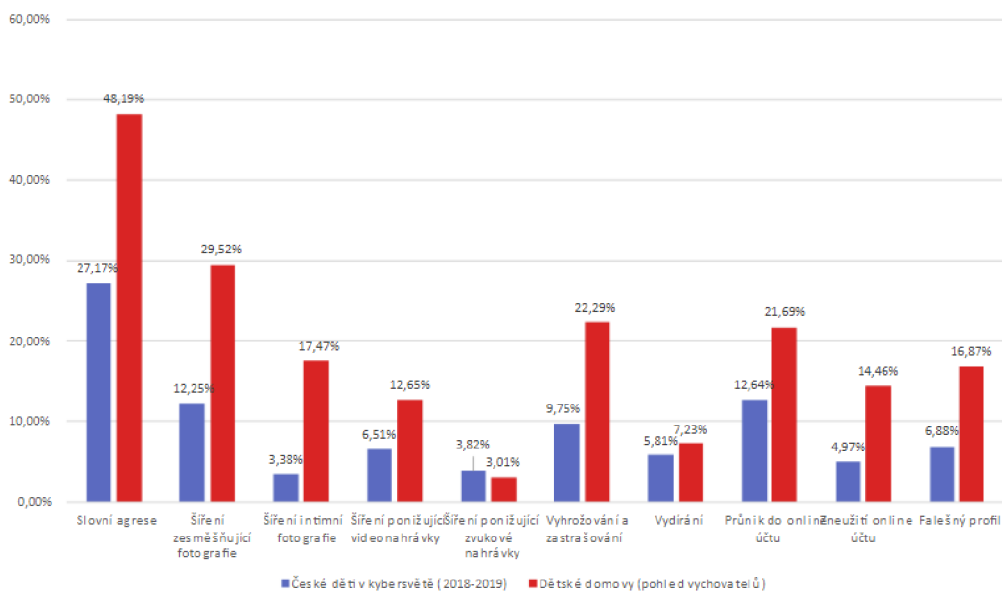
V rámci výzkumu *Online svět v dětském domově* byla zkoumána problematika sextingu. Z výsledků vyplývá, že 7,11 % klientů se účastní sextingu a občas někomu zašlou svou vlastní

intimní fotografii, zatímco 12,18 % klientů to udělalo jen jednou. Většina klientů (70,56 %) však uvedla, že nikdy nikomu nic podobného nezaslala. Klienti nejčastěji posílají sextingové materiály bývalému nebo současnému partnerovi či partnerce (39,47 %), osobě, se kterou se seznámili online (18,42 %), nebo krátkodobým známým (15,79 %). Z toho 15,79 % klientů uvedlo, že svou intimní fotografii nebo video zaslali osobě, která se jim líbila a chtěli s ní chodit. Klienti se k sextingu nejčastěji uchýlovali z důvodu, že chtěli darovat svému partnerovi nebo partnerce dárek (42,11 %), získat ocenění (28,95 %) nebo odpovědět na sexy fotografii (21,05 %). Navíc, 18,42 % klientů uvedlo, že byli k sextingu donuceni (Kopecký a Szotkowski, 2022).

V rámci výzkumu *Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru* bylo zjištěno, že 30,61 % dotázaných dětí věří, že není nezákonné sdílet své vlastní erotické fotografie a videa s osobou mladší 18 let. 31,49 % dětí se domnívá, že toto je zakázáno pouze pro osoby mladší 15 let a 31,51 % dětí si myslí, že je tato činnost zakázána pro všechny osoby mladší 18 let. V rámci výzkumu bylo také zjištěno, že 15,37 % dětí v České republice praktikuje sexting, což zahrnuje rozesílání vlastních intimních fotografií. Z těchto dětí 72 % sdílí tyto fotografie zřídka, zatímco zbývajících 28 % často poskytuje své intimní fotografie ostatním prostřednictvím internetu. Z této skupiny rozesílatelů svých intimních fotografií tvoří dívky 53,75 % a chlapci 46,25 % (Kopecký a Szotkowski, 2017).

V grafu č. 50 můžeme vidět, že rizikové situace se u klientů z dětského domova jsou procentuálně vyšší než u dětí z výzkumu *České děti v kybersvětě*, který byl uskutečňován na běžných školách (Kopecký a Szotkowski, 2022; Kopecký et al., 2019).

Graf 50: Porovnání výsledků Online svět v dětských domovech s Českými dětmi v kybersvětě (převzato Kopecký a Szotkowski, 2022, s. 19).

V mezinárodním výzkumu *EU Kids online IV* se zaměřili na problematiku komunikace s neznámými osobami a setkávání s nimi v reálném životě u dětí ve věku od 9 do 17 let. Zjistili, že téměř polovina (49 %) dětí byla někdy v kontaktu s neznámou osobou přes internet a 23 % z nich se setkala s tímto člověkem tváří v tvář. Z těchto dětí se 59 % setkala s osobou stejného věku a 27 % s někým starším. V 8 % případů se setkali s mladší osobou a v 7 % případů s dospělou osobou. Setkání s dospělou osobou bylo častější u dívek než u chlapců (11 % vs. 3 %) a také u starších dětí než u těch nejmladších (9 % vs. 3 %) (Bedrošová et al. 2018).

Trochu více kluků, než dívek komunikovalo s cizími lidmi na internetu (51 % vs. 45 %) a setkali se s někým z internetu osobně 25 % chlapců oproti 21 % dívek. V nejmladší měřené skupině 9-10 let, tak 16 % dětí si povídalo s někým neznámým a 5 % z nich se s někým setkalo. Starší děti a dospívající se seznamují častěji s novými lidmi online i offline, k tomu odpovídá i vývojové potřeby dospívajících. U skupiny 15 až 17 let je tedy toto číslo rapidně vyšší. Sedmasedmdesát % dětí s nějakým neznámým člověkem přišlo do kontaktu poprvé na internetu a 46 % se s ním setkalo. Naprostá většina z dětí setkání hodnotila kladně (78 %). Žádné pocity ze setkání si odneslo 11 % dětí. Trošku rozrušeno potom bylo 10 % dětí. Docela rozrušeno 0,6 % a 0,8 % velmi (Bedrošová et al. 2018).

Ve výzkumu *Online svět v dětském domově* se objevovalo téma komunikace s neznámými lidmi na internetu. Je třeba zdůraznit, že komunikace s neznámými lidmi na internetu je běžnou součástí každodenních online aktivit uživatelů internetu. Děti a dospívající

vytvářejí virtuální přátelství, sdílí své zážitky, vyměňují si zkušenosti a baví se s vrstevníky. Mezi neznámé osoby tak nemusí patřit pouze "nebezpeční" dospělí, ale také ostatní děti. U 35,53 % klientů dětských domovů se aktivně baví s lidmi na internetu, které neznají osobně. Naopak 64,47 % klientů tvrdí, že se s neznámými lidmi na internetu vůbec nebaví. Více než 62 % klientů dětského domova uvedlo, že by přijali žádost o přátelství od neznámé osoby na internetu. U 18,27 % z nich taky chtěl nějaký uživatel držet konverzaci v tajnosti. Dále zjistili, že 14,21 % respondentů by bylo ochotno jít na schůzku s internetovým kamarádem. V neposlední řadě 19,8 % tento dotaz opravdu obdrželo a 16,75 % na schůzku šli. Pocit ze schůzky mělo silně nepříjemný 34,25 % dětí, nepříjemný 19,18 %, neutrální 19,18 %, příjemný 15,07 %, 12,33 % silně příjemný. V téměř všech případech, kdy došlo ke schůzce, se objevili vrstevníci dětí. Pouze 10,9 % dětí (8 z 73) uvedlo, že na schůzku dorazila dospělá osoba, kterou předtím neznal. To, že jdou na schůzku sdělili 64,47 % respondentů vychovatelům, kamarádům 17,77 % z nich a nikomu 11,17 % (Kopecký a Szotkowski, 2022).

V rámci mezinárodního projektu *EU Kids online IV* se také zkoumala problematika kyberšikany a online agrese. Z výzkumu vyplývá, že 19 % dětí se stalo obětí online agrese a celkově se s nějakým typem agrese setkalo 25 % dětí. Tyto zkušenosti s agresí se zvyšují s věkem. Zatímco pouze 2 % dětí má zkušenost s agresemi denně nebo téměř denně a celkově 8 % je zažilo alespoň jednou za měsíc nebo častěji, autoři věří, že tato čísla pravděpodobně zahrnují i případy kyberšikany, nikoli pouze ojedinělou agresí (Bedrošová et al., 2018).

V předchozím roce 82 % dětem přišly ošklivé nebo zraňující zprávy. Další ošklivé nebo zraňující věci se mi staly online 39 % dětem. Též procentu dětem někdo vyhrožoval. Předěší rok také byly vychozeny ze skupiny 36 % dětí. V neposlední řadě byly nuceni udělat něco, co nechtěly 18 % dětí. Negativní zkušenosti mohou být vnímány různou intenzitou tím mohou mít různý dopad na dítě. Taktéž četnost a jak dlouho byla přítomnost nepříjemné věci. Dotazník ve výzkumu se zabýval tedy i těmito tématy. Děti se měly zamyslet nad tím, jak se cítily, když se k nim choval někdo ošklivým způsobem. Velice rozrušeno po události bylo 21 % dětí. Docela rozrušeno potom 19 % dětí. Trochu rozrušeno 39 % dětí a naposled ti, kteří nebyli rozrušeni byli v zastoupení z 21 % (Bedrošová et al., 2018).

Tento výzkum se ptal dětí i na jejich chování, zda zraňují ostatní, jak v prostředí internetu, tak mimo něj. V předchozím roce v tváři tvář ublížilo 11 % dětí a dospívajících. K online agresí se přiznalo 8 % dětí a nějakým jiným způsobem 2 %. Vyšší počet agresorů bylo u chlapců, jak v kyberprostoru, tak v realitě. Nejvyšší procento agresorů bylo pozorováno

u starších chlapců ve věku od 13 do 17 let (26 %), což je více než dvojnásobek počtu dívek stejného věku (11 %). Pouze 4 % dětí napadlo někoho online nebo offline častěji než jednou za měsíc. Během výzkumu byly děti dotazovány na to, zda se jim v posledním roce staly některé z uvedených situací. Zjištěno bylo, že 5 % dětí se setkala s vytvořením stránky či zveřejněním zraňujícího obrázku. Dále 9 % respondentů informovalo o situaci, kdy se někdo vloupal do jejich účtu a předstíral jejich identitu. U 7 % dětí se vyskytla situace, kdy byly jejich osobní údaje zneužity způsobem, který neodpovídal jejich představám. Zároveň 4 % dětí informovalo o ztrátě peněz kvůli podvodům na internetu (Bedrošová et al., 2018).

Výzkum nazvaný *Online svět v dětských domovech* se zaměřil na identifikaci rizikových situací, kterým mohou být dětské domovy vystaveny. Téměř polovina z klientů (konkrétně 48,19 %) uvádí, že se setkala s verbální agresí na internetu nebo pomocí mobilního telefonu. Téměř třetina dětí (31 %) potvrdila, že se někdo pomocí IT nástrojů snažil šířit jejich ponižující nebo hanlivé fotografie. Online prostředí také poskytuje možnost zastrašování a vyhrožování, což se stalo 22 % dětí, a 21,69 % dětí se setkala s neoprávněným přístupem do svých online účtů. Vydírání postihlo 7,83 % klientů dětských domovů. Z těch, kteří se stali obětí útoku v online prostředí, se 37 % nikomu nesvěřilo. Klienti se nejčastěji svěřili svým rodičům (asi třetina) nebo vychovatelům (15,73 %). Na Policii nebo Linku bezpečí se obrátilo pouze 2,25 % respondentů. Učitelé byli informováni 6,74 % klientů a 12,36 % klientů hovořilo s někým z domova. Žádný klient nevyužil online poradnu (Kopecký a Szotkowski, 2022).

Výzkum s názvem *Riziková komunikace a seznamování českých dětí v kyberprostoru* zkoumal též rizikové chování dětí v souvislosti s poskytováním osobních údajů. Nejčastěji sdílenými údaji bylo jméno a příjmení (89,55 %), fotografie obličeje (66,98 %) a e-mailová adresa (65,06 %). Zajímavým zjištěním bylo, že děti projevují podobnou ochotu sdílet své osobní údaje s internetovými známými a kamarády jako při dobrovolném sdílení osobních údajů v online prostředí, například jméno a příjmení ochotně sdělilo 75,03 % dětí, e-mailovou adresu 46,78 % dětí, fotografii obličeje 41,46 % dětí, telefonní číslo 36,99 % dětí a kontaktní údaje pro aplikace jako Skype nebo Viber 28,25 % dětí (Kopecký et al., 2021).

Další součástí výzkumu *České děti v kybersvětě* bylo zjištění, jak děti tráví čas s mobilními telefony. Z výsledků výzkumu vyplývá, že 6,69 % dětí vysílá živě a 17,30 % z nich natáčí videa (Kopecký et al., 2019).

Zmiňovaná mezinárodní studie *EU Kids Online IV* se zaměřovala na zneužitím osobních údajů, například to může zahrnovat internetové podvody, zneužití hesel, získání osobních

údajů, napadené počítače/mobilu virem. V posledním roce se 21 % dětí setkala s tím, že jim někdo zaviroval počítač či mobil. Dále se 9 % dětí setkala s tím, že se jim někdo dostal do účtů a předstíral jejich identitu. Některé děti se setkaly s tím (7 %), že někdo použil jejich osobní údaje způsobem, který se jim nelíbil. Údajně 5 % dětem někdo sledoval jejich polohu (Bedrošová et al., 2018).

8 Diskuse a zhodnocení výsledků výzkumného šetření

V předminulé kapitole jsem prezentovala výsledky z dotazníkového šetření a přiřadila je k stanoveným výzkumným otázkám. V této kapitole se budeme zabývat diskusí o těchto datech. Také jejich vyhodnocením ke stanoveným dílčím cílům. Dále srovnáme naše výsledky s jinými výzkumy, o kterých jsme hovořili v kapitole sedm, které se již zabývaly podobnou problematikou. V neposlední řadě se zamyslím nad možností využití získaných dat a kam by mohl výzkum pokračovat.

První dílčí cíl, který jsem si stanovila byl: Zjistit míru výskytu a zkušeností jednotlivých podob rizikového chování na internetu u respondentů. Mezi různé formy patří sdílení osobních údajů, online agrese a kyberšikana, riziková online komunikace a scházení se, sexting a online komunity.

Devadesát pět procent respondentů uvedlo, že se nedopustili opakovanému online ubližování jiné osoby. Jen jeden respondent (**2,5 %**) přiznal opakované způsobování újmy někomu jinému a jeden (**2,5 %**) se nebyl schopen rozhodnout. K online agresi se přiznalo **8 %** u výzkumu *EU Kids online IV*.

V průběhu tohoto výzkumu bylo zjištěno, že **20 %** respondentů se opakovaně setkala s agresi na internetu. Z této skupiny 12,5 % uvádí, že bylo opakovaně napadáno slovně, jako například zesměšňováním a urážením. Více než třetina respondentů (**37,5 %**) se setkala s opakovaným vydíráním a zastrašováním. U **25 %** respondentů došlo k odcizení jejich hesla, účtu nebo internetové identity. Šíření ponižujícího materiálu postihlo **25 %** respondentů a 37,5 % bylo obtěžováno zprávami a telefonáty. Jeden respondent byl vyloučen z online komunity. V rámci výzkumu *Online svět v dětských domovech* sdělilo **48,19 %** respondentů, že byli slovně napadeni přes internet nebo mobilní telefon. Téměř třetina dětí (**31,67 %**) uvádí, že byly obětí šíření hanlivých nebo urážlivých fotografií. **Dvacet dva procent** respondentů se setkala s vyhrožováním nebo zastrašováním a **21,69 %** z nich zaznamenalo neoprávněný přístup do svého online účtu. Vydírání postihlo 7,83 % respondentů.

Podle této studie bylo zjištěno, že **20 %** respondentů jsou členy různých online komunit, které představují **potenciální** riziko. Patnáct procent dotázaných jsou členy skupin zaměřených na psychické poruchy, 12,5 % jsou členy skupin týkajících se sebepoškozování, 5 % se týká drog, 10 % se zajímá o způsoby hubnutí a stejný podíl, tedy 5 % respondentů, je členy skupin s nenávisným obsahem a skupin zabývajících se konspiračními tématy. Z výsledků dotazování

vyplývá, že **94,1 %** respondentů cítí, že nebyli online skupinou nějakým způsobem ovlivněni k nežádoucímu jednání.

Z výsledků výzkumu lze vyvodit, že **22,5 %** respondentů zaznamenalo, že byla jejich online informace využita bez jejich souhlasu. Považuji za velmi důležitou součást této studie zkoumání obsahu, který klienti vytvářejí. Zjistilo se, že 60 % dětí přispívá k tvorbě obsahu a z tohoto počtu má **58,3 %** veřejný profil. Považuji za rizikové, když děti v nízkém věku sdílí obsah, na kterém jsou snadno identifikovatelné. Více než 75 % respondentů přidává fotky ze svého každodenního života včetně svého obličeje. Výzkum ukazuje, že 33,3 % respondentů tvoří komplexnější obsah, jako jsou videa, kde jsou sami vidět. Stejný podíl dotázaných (33,3 %) navíc vysílá živě, opět s viditelností vlastní osoby.

Výzkum prokázal, že **85 %** respondentů sdílí své jméno a příjmení, 50 % své datum narození a **65 %** své fotografie nebo videa, na kterých jsou sami zobrazeni. Zároveň se ukázalo, že 12,5 % z nich má veřejně viditelnou svou geografickou polohu, 10 % sdílí informace o svém partnerském vztahu a 20 % má veřejně dostupné kontakty na jiné sociální sítě a telefonní číslo. Ve studii *Riziková komunikace a seznamování českých dětí v kyberprostoru* bylo dále zjištěno, že nejčastěji sdíleným osobním údajem dětí na internetu je jejich jméno a příjmení (**89,55 %**), následované fotografií obličeje (**66,98 %**) a e-mailovou adresou (65,06 %).

Z dotazování bylo také zjištěno, že **57,5 %** respondentů by nejvíce ochotně sdílelo své jméno a příjmení na požádání od osoby z internetu. Fotografie nebo videa, na kterých jsou zobrazeni, a datum narození bylo ochotno sdílet **32,5 %** respondentů. Telefonní číslo bylo ochotno sdílet pouze **12,5 %** respondentů. Kontakt na jiné sociální sítě pak **10 %**. Výzkum *Riziková komunikace a seznamování českých dětí v kyberprostoru* zjistil, že v online prostředí je mnoho dětí ochotných dobrovolně sdílet své osobní údaje. Konkrétně **75,03 %** dětí bylo ochotno sdílet své jméno a příjmení, 46,78 % dětí svou emailovou adresu, **41,46 %** dětí svou fotografii obličeje, **36,99 %** dětí své telefonní číslo a **28,25 %** dětí své kontaktní údaje k aplikacím k chatování či volání.

V tomto výzkumu vyšlo, že **55 %** respondentů komunikovalo s někým s kým se seznámili v kyberprostoru. U **27,3 %** respondentů došlo k osobnímu setkání s internetovým kamarádem. **Neúnosné pocity** uvedlo z těchto dotazovaných 33,3 %. Z celkového počtu případů se **66,7 %** respondentů svěřilo někomu s tím, že se chystají na setkání, zatímco v 27,3 % případů to udělali jen v jednom nebo v několika případech. Žádný z respondentů **neinformoval** o svých plánech **vyhovatele**. V mezinárodním výzkumu *EU Kids online IV*

bylo zjištěno, že tváří v tvář se neznámou osobou se setkala **23 %** dětí. V kontaktu s někým, kterého znají pouze přes internet se týkalo **49 %** dětí. Po setkání bylo mírně rozrušeno 10 % dětí, zatímco 0,6 % bylo silně rozrušeno a 0,8 % velmi rozrušeno. Z výzkumu *Online svět v dětských domovech* je patné, že **35,53 %** klientů z dětských domovů se bavili s někým koho poznali pouze přes internet. Na pozvání na osobní setkání kývlo 16,75 % klientů. Z těchto respondentů mělo silně nepříjemný pocit 34,25 % dětí, nepříjemný 19,18 %. O tom, že se chystají na setkání, informovalo své vychovatele **64,47 %** respondentů, své přátele 17,77 % z nich a **11,17 %** z nich o svých plánech nikomu neřeklo.

V této studii se odkrylo, že **20 %** respondentů poslalo někomu svůj intimní materiál. Zároveň **20 %** dotazovaných si myslí, že fotografie lze naprosto odstranit z internetu. Dalších 7,5 % si není jistých. Ve výzkumu *Online svět v dětských domovech* vyšlo, že 7,11 % klientů uvedlo, že se účastní sextingu a občas posílají své vlastní intimní fotografie někomu jinému. Dále 12,18 % klientů uvedlo, že to udělali jen jednou. Tedy někdy poslali někomu intimní materiál **19,29 %** respondentů. Díky výzkumu *EU Kids online IV* se zjistilo, že **10 %** dětí a dospívající měli zkušenost s odesíláním nebo zveřejňováním sexuálních zpráv na internetu.

Dílčí cíl a jeho naplnění: Zjištění, jaké je povědomí respondentů v rámci trestního rámce při jevech sextingu a kyberšikany. Podle tohoto výzkumu si 82,5 % respondentů myslí, že kyberšikana je trestným činem. Zatímco 15 % respondentů se domnívá, že kyberšikana není vždy trestná, ale některé projevy kyberšikany mohou být považovány za trestné činy. Osmadevadesát z pěti procent respondentů se domnívá, že požadování intimních materiálů od osob mladších 18 let je trestným činem, zatímco 10 % respondentů není jistých ohledně tohoto názoru. Dále **67,5 %** respondentů se domnívá, že odesílání sexuálně explicitních materiálů osobou mezi 15 a 18 lety **není povoleno**. Podle výzkumu *Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru* bylo zjištěno, že 30,61 % dětí má názor, že sdílení svých vlastních erotických fotografií a videí osobou mladší 18 let není nezákonné. Zároveň si myslí 31,49 % dětí, že je toto zakázáno pouze pro osoby mladší 15 let a **31,51 %** dětí je přesvědčeno, že je toto chování **nelegální pro všechny osoby mladší 18 let**.

Dílčí cíl a jeho naplnění: Odhalení, jestli respondenti vnímají jednotlivé podoby rizikového chování na internetu za riskantní. Výzkum ukázal, že 37,5 % respondentů považuje **komunikaci s neznámým člověkem na internetu** za rizikovou, zatímco 22,5 % spíše souhlasí. Dalších 25 % nemůže vyhodnotit, 10 % spíše nesouhlasí a pouze 5 % z nich to nevidí jako rizikové. Polovina dotázaných (50 %) shledává jako rizikové **setkání s osobou**, kterou znají

pouze z online prostředí, zatímco 35 % spíše souhlasí. Pouze 7,5 % z nich to považuje za bezrizikové a 2,5 % spíše nesouhlasí, zatímco 5 % nemůže vyhodnotit. Kromě toho 90 % respondentů považuje za rizikové **posílání intimních materiálů**.

Dílčí cíl a jeho naplnění: Odhalení, jaké mají respondenti strategie řešení při online agresi, rizikové online komunikace a scházení se s internetovými kamarády. Zjištění, zda by se lidé svěřili někomu, kdyby se stali opakovanými oběťmi online agrese, a kdyby ano, tak komu. Z výsledků výzkumu vyplývá, že 20 % respondentů uvádí, že se stali opakovanými oběťmi virtuální agrese. Z tohoto počtu **75 % z nich hledalo pomoc** a svěřilo se převážně svým kamarádům nebo vychovatelům. Podobně jako v případě výzkumu *Online svět v dětských domovech* bylo zjištěno, že u **37 %** klientů dětských domovů, kteří se stali obětí online útoku, se **nikomu neoznámili**. Nejčastěji se klienti svěřovali rodičům, vychovatelům, učitelům nebo jiným klientům z dětského domova. V obou výzkumech byly zaznamenány nízké nebo **nulové četnosti ohledně kontaktování Linky bezpečí nebo specializované online poradny**

Pokud jde o schůzky s lidmi, které respondenti poznali na internetu, 27,3 % z nich uvedlo, že se takových schůzek zúčastnilo. Z tohoto počtu **66,7 %** respondentů se ve všech případech svěřilo někomu o této skutečnosti, zatímco 27,3 % respondentů to udělalo jen v jednom nebo v pár případech. V žádném případě však **nezazněla zmínka o vychovateli**, přičemž kamarádi byli nejčastějšími osobami, jimž respondenti sdělovali své plány. Z jiného výzkumu *Online svět v dětských domovech* vyplývá, že 16,75 % respondentů šlo na schůzku. Z tohoto počtu **64,47 %** respondentů informovalo o schůzce **vychovatele**, zatímco 17,77 % respondentů se svěřilo svým kamarádům. **11,17 %** respondentů se s nikým o své **schůzce nezmínilo**.

Během výzkumného procesu jsem identifikovala několik oblastí, které by se dle mého názoru mohly stát předmětem dalšího výzkumu. Jednou z těchto oblastí je například online tvorba dětí a jejich schopnost gramotně nastavovat své soukromí na internetu. Zaznamenala jsem také zajímavý aspekt týkající se nízké informovanosti vychovatelů o plánovaných setkáních dětí s lidmi, které poznaly pouze online. Domnívám se, že by bylo vhodné tuto problematiku detailně prozkoumat a rozpracovat v diplomové práci, zejména s ohledem na **vztah mezi klientem a vychovatelem** v rámci dětského domova. Výsledky takového výzkumu by mohly přispět k lepšímu porozumění této problematice a přinést užitečné poznatky pro praxi.

Na základě získaných dat z výzkumu jsem vytvořila metodický preventivní materiál pro vychovatele, který obsahuje důležité informace a navrhuje možné způsoby řešení. Materiál

jsem odeslala ředitelům zařízení a požádala je o jeho rozeslání vychovatelům. V případě zájmu mají vychovatelé k dispozici kontaktní informace a možnost se vyjádřit k materiálu. Zatím jsem obdržela zpětnou vazbu pouze od jedné ředitelky zařízení, která mi poděkovala za tento užitečný výstup z výzkumu.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala online rizikovým chováním dětí z dětských domovů v Olomouckém kraji. Cílem této práce bylo zjistit, jaké je aktuální rizikové chování na internetu u výše zmiňované skupiny. V rámci výzkumného šetření jsem se zaměřila na nalezení odpovědí na výzkumné otázky a dílčí cíle této bakalářské práce. Pomocí metody deskriptivní statistiky jsem byla schopna tyto odpovědi nalézt. Věřím, že jsem úspěšně dosáhla dílčích cílů této práce. Zároveň si uvědomuji, že kvůli množství typů rizikového chování na internetu jsem se musela omezit pouze na určité druhy, aby byl výzkum proveditelný. Přesto si myslím, že cíl této bakalářské práce byl částečně splněn.

V teoretické části práce byl nejprve vymezen pojem rizikové chování, aby bylo možné následně charakterizovat rizikové chování na internetu a určit, co dle různých autorů do této kategorie patří. Dále byly specifikovány jednotlivé druhy rizikového online chování, včetně rizikového sdílení osobních údajů, internetového seznamování, scházení se, sextingu, internetové agrese a online skupin. Teoretická část se také zaměřila na charakteristiku ústavní výchovy a na vývojovou fázi zkoumané skupiny, konkrétně na období dospívání.

Empirická část této práce se věnuje popisu metodologie výzkumného šetření, zahrnující stanovení výzkumných otázek a dílčích cílů, charakteristiku výzkumného souboru a použitého výzkumného nástroje, sběr dat a limity výzkumu. Kromě toho poskytuje detailní popis získaných dat a výsledků výzkumu a přináší aktuální stav zkoumané problematiky. Diskuse se zabývá hledáním odpovědí na jednotlivé dílčí cíle této práce a srovnáním získaných dat s obdobnými výzkumy. Dále zhodnocuje výzkumné šetření a hledá možnosti dalšího výzkumu.

Během výzkumného šetření se ukázalo jako zajímavé dvě klíčové oblasti. První z nich bylo rizikové sdílení obsahu a veřejné profily dětí na sociálních sítích. Druhou klíčovou oblastí byl nedostatek informovanosti vychovatelů o setkáních dětí s lidmi, které poznaly online. Na základě těchto zjištění byl vytvořen preventivní metodologický materiál pro vychovatele, který může být využit ke zlepšení výchovy v této oblasti.

Vzhledem k získaným výsledkům výzkumu věřím, že tato bakalářská práce může přispět k lepšímu poznání problematiky rizikového chování na internetu a může být užitečným nástrojem pro výchovné pracovníky v dětských domovech. Výsledky totiž poskytují informace o konkrétních hrozbách, kterým jsou klienti vystaveni, a umožňují tedy upravit výchovné a vzdělávací aktivity v souladu s aktuálními výzkumnými poznatky. Kromě toho mohou být

výsledky porovnány s podobnými výzkumy, což poskytuje širší pohled na danou problematiku a přináší možnost využití těchto poznatků v praxi.

Seznam použité literatury a zdrojů

ATTRILL, Alison. *Cyberpsychology*. New York: Oxford University Press, 2015. ISBN 978-0-19-871258-9

BÁRTÍK, Pavel, MIOVSKÝ, Michal, ed. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Praha: Sdružení SCAN, Univerzita Karlova v Praze & Togga, 2010. ISBN 9788087258477.

BEDROŠOVÁ, Marie, HLAVOVÁ, Renata, MACHÁČKOVÁ, Hana, DĚDKOVÁ, Lenka a ŠMAHEL, David. *Czech children on the internet: Report from a survey at primary and secondary schools*. Project EU Kids Online IV – the Czech Republic [online]. Brno: Masaryk University, 2018 [cit. 10.12.2022]. Dostupné z: https://irtis.muni.cz/media/3137007/eu_kids_online_report_2018_en_main.pdf

BĚHOUNKOVÁ, Leona. *Fenomén odchodu do samostatného života dítěte vyrůstajícího v náhradní výchovné péči*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze ve vydavatelství Togga, 2012. ISBN 978-80-87652-87-9.

BĚLÍK, Václav, Stanislava SVOBODA HOFERKOVÁ a Blahoslav KRAUS. *Slovník sociální patologie*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0599-1.

BONINO, Silvia, Elena CATTELINO a Silvia CIAIRANO. *Adolescents and Risk*. Behaviors, Functions and Protective Factors. Springer Verlag, Milan, 2005. ISBN: 978-88-470-0290-6

ČERNÁ, Alena a David ŠMAHEL. Sebeпоškozování v adolescenci: blog jako prostředek vytváření komunity. *Československá psychologie*. Praha: Academia, 2009, roč. 53, č. 5, s. 492-504. ISSN 0009-062X.

ČERNÁ, Alena. Online obtěžování a kybershikana. In: Anna Ševčíková. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-7527-6.

Databáze ústavní výchovy [online]. MŠMT, 2022a [cit. 5.9.2022]. Dostupné z: <https://dbuv.msmt.cz/>

DOLEJŠ, Martin. *Efektivní včasná diagnostika rizikového chování u adolescentů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2642-6.

- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.
- HOLLÁ, Katarína. *Kyberšikana*. IRIS, 2013. ISBN 978-80-8153-011-1. 7.
- HOLLÁ, Katarína. *Sexting a kyberšikana*. IRIS, 2016. ISBN 978-80-8153-061-6.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
- KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování: [cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách]*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-513-X.
- KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-871-5.
- KOPECKÝ, Kamil a René SZOTKOWSKI, 2019. *České děti v kybersvětě* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>
- KOPECKÝ, Kamil a René, SZOTKOWSKI, 2017. *Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://vyuka.o2chytraskola.cz/data/files/sexting-vyzkumna-zprava-1-6-update-nbycwot06b.pdf>
- KOPECKÝ, Kamil a SZOTKOWSKI, René, 2014. *Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu* [online]. In: E-Bezpečí [cit. 5.9.2022]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/61-vyzkum-rizikoveho-chovani-ceskych-deti-v-prostredi-internetu-2014-prezentace/file>
- KOPECKÝ, Kamil a SZOTKOWSKI, René, 2022. *Online svět v dětských domovech* [online]. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, CZ.NIC, Safer Internet Centrum [cit. 13.3.2023]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/359503186_Online_sv_et_v_detskych_domovech
- KOPECKÝ, Kamil a Veronika KREJČÍ. *Kyberšikana - nová podoba šikany*. Prevence: Život bez závislosti. 2009, roč. 6, č. 6, s. 4–6. ISSN 1214-8717.
- KOPECKÝ, Kamil, René SZOTKOWSKI a Pavla DOBEŠOVÁ. *Riziková komunikace a seznamování českých dětí v kyberprostoru*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2021. ISBN 978-80-244-5914-1.

KOPECKÝ, Kamil. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4861-9.

KOŽÍŠEK, Martin a Václav PÍSECKÝ. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.

KROPÁČ, Jiří. *Kyberšikana v podmínkách vzdělávání*. Brno, 2020. Disertační práce. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Vedoucí práce Václav Stupka.

LIVINGSTONE, Sonia a Leslie HADDON. *EU Kids Online: final report 2009*. London: European Community Safe Internet and Programme and Sonia Livingstone, 2009 [cit. 5.9.2022]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/313012759_EU_Kids_Online_final_report_2009

MACEK, Petr. *Adolescence*. Vyd. 2., upr. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-747-7.

MACHÁČKOVÁ, Hana. Online komunity: v čem představují rizika pro dospívající? In Anna Ševčíková. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, 2014a. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-7527-6.

MACHÁČKOVÁ, Hana. Soukromí a sebe-odkrývání na online sociálních sítích. In: Anna Ševčíková. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, 2014b. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-7527-6.

MIOVSKÝ, Michal a Jana ZAPLETALOVÁ, 2006. *Primární prevence rizikového chování na rozcestí: specializace versus integrace*. Sborník abstrakt a program III. ročníku celostátní konference „Primární prevence rizikového chování: specializace versus integrace“ Praha, 27.–28. listopadu [online]. Tišnov: Sdružení SCAN [cit. 5.9.2022]. Dostupné z: http://www.pprch.cz/d/doc_file_231_6bae31606b330e305fe10cae920e1914___pdf/Miovsky-M-Zapletalova-J-System-PPRCH-na-rozcesti-specializace-versus-integrace.pdf

MŠMT, 2010. *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních*. č. j. 21291/2010-28 [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [cit. 5.09.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavan-i/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

MŠMT, 2016. *Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních*. č. j. MSMT-21149/2016 [online]. Praha: Ministerstvo

školsství, mládeže a tělovýchovy [cit. 5.09.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavan i/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679, ze dne 27. dubna 2016, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32016R0679>

SMAHEL, David, MACHACKOVA, Hana, MASCHERONI, Giovanna, DEDKOVA, Lenka, STAKSRUD, Elisabeth, OLAFSSON, Kjartan, LIVINGSTONE, Sonia and HASEBRINK, Uwe. *EU Kids Online 2020: survey results from 19 countries* [online]. EU Kids Online, 2020 [cit. 5.9.2022]. Dostupné z: <https://doi.org/10.21953/lse.47fdeqj01of0>

SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4042-3.

Statistická ročenka [online]. MŠMT, 2022b [cit. 5.9.2022]. Dostupné z: <https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp>

SULER, John. *The Online Disinhibition Effect* [online]. In: *The Psychology of Cyberspace*, 2004 [cit. 5.9.2022]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/8451443_The_Online_Disinhibition_Effect

SZOTKOWSKI, René, Kamil KOPECKÝ a Veronika KREJČÍ. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3911-2.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-7527-6.

ŠMAHEL, David (2003). *Psychologie a internet – děti dospělými, dospělí dětmi*. 1. vyd. Praha: Triton.

ŠMAHEL, David. Děti na internetu. In: Anna Ševčíková. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-7527-6.

VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4961-0.

VAVRYSOVÁ, Lucie. *Rizikové aktivity, depresivita a vybrané osobnostní rysy u českých adolescentů z dětských domovů se školou a z výchovných ústavů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. ISBN 9788024454269.

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-387-1.

WILLARD, Nancy. *Educator's Guide to Cyberbullying and Cyberthreats*. Center for Safe and Responsible Use of the Internet, 2007., s. 1 až 16. ISBN 978-0-87822-537-8

Zákon č. 109/2002 Sb., Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 5.09.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109?text=109%2F2002+Sb>

Zákon č. 359/1999 Sb., Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit.5.09.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit.5.09.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

Zákon č. 561/2004 Sb., Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit.5.09.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit.5.09.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#cast2>

Seznam zkratk

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

Seznam tabulek, grafů a obrázků

Seznam tabulek

Tabulka 1: Klasifikace online rizik (převzato z Livingstone a Haddon, 2009).....	8
Tabulka 2: Klasifikace kyberšikany (převzato Hollá, 2013; Kropáč, 2020; Willard, 2007)....	21
Tabulka 3: Rozdělení respondentů dle věkové kategorie a průměrný věk.....	32

Seznam grafů

Graf 1: Relativní četnost – Rozdělení respondentů dle pohlaví	32
Graf 2: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – veřejné osobní informace na internetu	36
Graf 3: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – sdílení osobních informací na požádání	36
Graf 4: Relativní četnost odpovědí – nechtěné použití internetové osobní informace.....	37
Graf 5: Relativní četnost odpovědí – Tvoření obsahu na internetu	37
Graf 6: Relativní četnost odpovědí – Veřejnost účtu	38
Graf 7: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Charakter obsahu na internetu	38
Graf 8: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Rizikový kontent.....	38
Graf 9: Relativní četnost odpovědí – četnost zveřejňování obsahů.....	39
Graf 10: Relativní četnost odpovědí – zveřejňování obsahů ihned po pořízení	39
Graf 11: Relativní četnost odpovědí – Znalost pojmu kyberšikana	40
Graf 12: Relativní četnost odpovědí – Opakovaná agrese vůči jinému uživateli.....	40
Graf 13: Relativní četnost odpovědí – Povědomí trestního rámce v oblasti kyberšikany.....	41
Graf 14: Relativní četnost odpovědí – Četnost setkávání se s nepříjemnostmi na internetu ...	41
Graf 15: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Druh nepříjemnosti na internetu ...	41
Graf 16: Relativní četnost odpovědí – Opakovaná online agrese vůči respondentovi.....	42
Graf 17: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Druh opakované agrese vůči jejich osobě.....	42
Graf 18: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Intenzita nepříjemnosti z opakované agrese	43
Graf 19: Relativní četnost odpovědí – Znalost agresora	43
Graf 20: Relativní četnost odpovědí – Žádost o pomoc při opakované agresí vůči jejich osobě	44
Graf 21: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Komu se respondenti svěřili.....	44

Graf 22: Relativní četnost odpovědí – Přítomnost neznámého člověka v přátelích (sledovatelů) u respondentů.....	45
Graf 23: Relativní četnost odpovědí – Reakce na pozvání osobní schůzky od internetového kamaráda.....	45
Graf 24: Relativní četnost odpovědí – Komunikace s neznámým člověkem na internetu.....	46
Graf 25: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Platformy, kde se respondenti s neznámým člověkem seznámili.....	46
Graf 26: Relativní četnost odpovědí – Osobní schůzky s neznámým člověkem na internetu..	47
Graf 27: Relativní četnost odpovědí – Hodnocení osobních setkání.....	47
Graf 28: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Věk osob, se kterými šli respondenti na schůzku	48
Graf 29: Relativní četnost odpovědí – Strategie respondentů ve scházení se s neznámými osobami z internetu.....	48
Graf 30: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Lidé, kteří věděli o tom, že jdou respondenti na schůzku.....	48
Graf 31: Relativní četnost odpovědí – Schopnost ověřit identitu druhé osoby	49
Graf 32: Relativní četnost odpovědí – Pohled respondentů na komunikaci s neznámými lidmi	49
Graf 33: Relativní četnost odpovědí – Pohled respondentů na scházení se s neznámými lidmi	50
Graf 34: Relativní četnost odpovědí – Větvící se položka	51
Graf 35: Relativní četnost odpovědí – Nahrátí sexuálně laděných fotografií na sociální síť..	51
Graf 36: Relativní četnost odpovědí – Požádání o intimní obsahy od respondentů.....	51
Graf 37: Relativní četnost odpovědí – Poslání intimních fotografií či videí respondenty	52
Graf 38: Relativní četnost odpovědí – Adresát intimních obsahů.....	52
Graf 39: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Důvod k odeslání intimních materiálů	52
Graf 40: Relativní četnost odpovědí – Povědomí trestního rámce v oblasti sextingu (požadování).....	53
Graf 41: Relativní četnost odpovědí – Povědomí trestního rámce v oblasti sextingu (odesílání)	54
Graf 42: Relativní četnost odpovědí – Znalost mazání fotografií v kyberprostoru.....	54
Graf 43: Relativní četnost odpovědí – Strategie k řešení uniklých intimních materiálů.....	54
Graf 44: Relativní četnost odpovědí – Pohled respondentů na posílání sexuálních obsahů	55

Graf 45: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Členství v rizikových online skupinách.....	56
Graf 46: Relativní četnost odpovědí – Členství v online komunitách.....	56
Graf 47: Absolutní četnost a relativní četnost odpovědí – Důvody ke členství v online skupině	57
Graf 48: Relativní četnost odpovědí – Působení online skupiny na respondenty	57
Graf 49: Relativní četnost odpovědí – Rizikové chování přejaté z online skupiny	57
Graf 50: Porovnání výsledků Online svět v dětských domovech s České děti v kybersvětě (převzato Kopecký a Szotkowski, 2022, s. 19).	60

Seznam obrázků

Obrázek 1: Počet rizik za poslední rok k počtu aktivit za týden v různých zemích (převzato z Šmahel et al., 2018).	10
--	----

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 2: Preventivní metodický materiál

Příloha č. 1: Dotazník

Ahoj,

Chtěla bych tě poprosit o vyplnění tohoto dotazníku, který se zabývá rizikovým chováním na internetu. Tento dotazník je zcela anonymní. Já se tedy nedozvím, kdo ho vyplňoval. Když dotazník vyplníš, tak mi poskytněš data (informace), se kterými zvládnou vytvořit mojí bakalářkou práci. Děkuji moc za spolupráci.

Dotazník trvá starším dětem 7-10 minut, mladším 15–20 minut.

Klára Petříková

Kontakt na mě při jakémkoliv problému:

email: *****

1. Jsem...

Označte jen jednu elipsu.

- Chlapec
- Dívka

2. Je mi....

Označte jen jednu elipsu.

- 12
- 13
- 14
- 15
- 16

Sdílení osobních údajů

3. Jaké informace jsou o tobě veřejné na internetu? (například na sociálních sítích)

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Jméno a příjmení
- Datum narození
- Fotografie či video, na kterých jsi ty
- Fotografie či video míst, které si pořídil/a
- Kontakt na tvé sociální sítě email. apod.
- Telefonní číslo
- Adresa tvé školy, bydliště (případně město)
- Momentální geografická poloha
- Heslo k účtům (sociální sítě, email, hry)
- Informace o partnerském vztahu
- Ani jedna z uvedených
- Jiné:

4. Jaké informace jsi sdělil/a na požádání od člověka, kterého znáš pouze z internetu?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Jméno a příjmení
- Datum narození
- Fotografie či video, na kterých jsi ty
- Fotografie či video míst, které jsi pořídil/a
- Kontakt na tvé sociální sítě, email apod.
- Telefonní číslo
- Adresa tvé školy, bydliště (případně město)
- Momentální geografická poloha
- Rodné číslo, občanský průkaz
- Heslo k účtům (sociální sítě, email, hry)
- Informace o partnerském vztahu
- Ani jednu z uvedených
- Jiné:

5. Použil někdo tvou osobní informaci na internetu, aniž bys chtěl/a?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

6. Tvoříš obsah (videa, fotky, streamy, meme) na internetu či sociálních sítích?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano *Přeskočte na otázku 7*
- Ne *Přeskočte na otázku 12*
- Již už netvořím, ale tvořil/a jsem *Přeskočte na otázku 12*

7. Je tvůj internetový účet veřejný (kdo si vyhledá tvůj profil, může bez omezení zhlédnout tvůj obsah)?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

8. Jaký obsah vytváříš?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Přidávám fotky ze svého života včetně mého obličeje
- Přidávám fotky ze svého života, kde nejsem vidět
- Vytvářím videa, kde jsem vidět (vlogy, challenge...)
- Vytvářím videa, kde nejsem vidět (záznamy z her, vtipné sestřihy, edity ...)
- Vytvářím vtipné koláže (memy)
- Streamuji, kde jsem vidět
- Streamuji, kde nejsem vidět
- Jiné:

9. Vytvářel/a jsi někdy zmiňovanou rizikovou tvorbu?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Fyzické ubližování jiné osobě
- Experimentování s alkoholem či jinými návykovými látkami
- sebepoškození (bulimie, řezání a podobně)
- nenávisť k určité skupině lidí
- Nikdy jsem rizikový kontent netvořil/a
- Jiné:

10. Jak často zveřejňuješ nějaký obsah?

Označte jen jednu elipsu.

- Skoro každý den
- Alespoň každý týden
- Alespoň každý měsíc
- Párkrát za rok
- Jiné:

11. Zveřejňuješ obsah (fotografie, videa) ihned po natočení, nafocení?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne, se zpožděním
- Tohle se mi nestává, protože dělám jiný obsah
- Jiné:

Kyberšikana a online agrese

12. Slyšel/a jsi někdy o pojmu kyberšikana (forma úmyslného, agresivního, opakujícího chování, která je realizovaná vůči jedinci či skupině v elektronické podobě – internet, telefonní číslo, ...)?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

13. Ublížil/a jsi někomu opakovaně na internetu? (Rozesílání ubližujících zpráv, fotek, videí, krádež účtu, vyhrožování, ...)

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

14. Myslíš si, že kyberšikana je trestný čin?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Ne, ale nějaké projevy, které zahrnují kyberšikanu trestné jsou.
- Nejsem si jistý/á

15. Jak často se setkáš s něčím, co ti je nepříjemné na internetu?

Označte jen jednu elipsu.

- Skoro každý den *Přeskočte na otázku 16*
- Alespoň každý týden *Přeskočte na otázku 16*
- Alespoň každý měsíc *Přeskočte na otázku 16*
- Párkrát *Přeskočte na otázku 16*
- Nikdy jsem se s nepříjemností na internetu nasetkal/a *Přeskočte na otázku 17*

16. Vzpomeneš si, o jakou nepříjemnost se jednalo?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Agrese vůči někomu (například agrese vůči člověku jiné bravy, víry či odlišné sexuality)
- Agrese vůči mně
- Nepříjemné sexuální obsahy
- Krvavé nebo násilné obrázky (například vůči lidem či zvířatům)
- Způsoby, jak se sebepoškodit (přílišné hubnutí, řezání, ...)
- Někdo mi hacknul účet
- Zaviroval se mi počítač
- Jiné:

17. Stalo se ti někdy, že jsi se stal/a terčem na internetu (opakovaného ponižování, vyhrožování, obtěžování, šíření nepříjemného vlastního materiálu, krádež osobních údajů, účtů)?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano, něco z uvedeného či podobného se mi stalo *Přeskočte na otázku 18*
- Žádná z uvedených věcí se mi nestala nebo pouze jednorázově *Přeskočte na otázku 23*

18. Co se ti z uvedených oblastí stalo?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Záměrná krádež hesla k sociální síti a převzetí identity
- Opakované vyhrožování, vydírání, zastrašování na internetu
- Šíření fotografie, zvukového záznamu či videa za účelem ponížení či vydírání, ...
- Obtěžováním posíláním zpráv nebo prozvánění
- Vyloučení z virtuální komunity (skupiny)
- Opakované slovní útoky na internetu (ponižování, urážení, zesměšňování, ztrapňování)
- Jiné:

19. Jak moc to bylo nepříjemné?

Označte jen jednu elipsu.

Přijatelné 1 2 3 4 5 Nepřijatelné

20. Víš, kdo byl autorem online agrese?

Označte jen jednu elipsu.

- Nevím, kdo to byl
- Víím, kdo to byl, ale neznám ho osobně
- Víím, kdo to byl a znám ho osobně

21. Kontaktoval/a jsi někoho o pomoc?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano *Přeskočte na otázku 22*
- Ne *Přeskočte na otázku 23*
- Nejsem si jistý/á *Přeskočte na otázku 23*

22. Koho jsi požádal/a o pomoc či radu?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Internetovou poradnu
- Kamaráda/ku
- Vychovatele/ku (teta) z dětského domova

- Linku bezpečí
- Učitele/ku
- Rodiče
- Policii
- Sourozence
- Jiné:

Riziková internetová komunikace, seznamování a setkávání

23. Máš v přátelích či tě sledují lidi, co osobně neznáš?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

24. Pokud by tě pozval tvůj internetový kamarád/ka ven, šel/šla bys?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

25. Komunikoval/a jsi někdy s člověkem, kterého znáš pouze přes internet?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano *Přeskočte na otázku 26*
- Ne *Přeskočte na otázku 37*

26. Na jakých platformách jsi se seznámil/a s touto osobou/osobami?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Sociální sítě (YouTube, Facebook, Instagram, Snapchat, Pinterest, Reddit, Twitter, TikTok...)
- SMS, telefonní číslo, e-mail
- Chatovací aplikace (Messenger, WhatsApp)
- Seznamky, chatovací platformy (Omegle)

- Skype, Discord, Teamspeak, Zoom (a jiné platformy na volání a zprávy)
- Online hry a virtuální světy (Roblox, Minecraft, Fortnite, mobilní hry...)
- Jiné webové stránky (blogy, watsapp, diskusní fóra)
- Jiné:

27. Chtěl po tobě někdy internetový kamarád, držet vaši konverzaci v tajnosti?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

28. Pozval tě někdy tvůj internetový kamarád na osobní schůzku?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano, šel/šla jsem pouze jednou
- Ano, šel/šla jsem vícekrát
- Ano, nešel/nešla jsem
- Nepozval

29. Jak bys ohodnotil/a tuto schůzku?

Označte jen jednu elipsu.

Kladně (například radost, pobavenost, ...)

1

2

3

4

5

Negativně (například rozrušenost, strach, ...)

30. Setkal/a jsem se:

Označte jen jednu elipsu.

- S podobně starou osobou
- A mladší osobou
- Se starší osobou

31. Věděl někdo o tom, že jsi s internetovým kamarádem šel/šla na schůzku?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano *Přeskočte na otázku 32*
- Ne *Přeskočte na otázku 37*
- Nejsem si jistý/á *Přeskočte na otázku 37*

32. Komu jsi se svěřil/a?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Kamarádovi/kamarádce
- Sourozencům
- Vychovatelovi/vychovatelce (teta) z dětského domova
- Učitelovi/Učitelce
- Rodičům
- Někomu z rodinné skupinky
- Jiné:

Přeskočte na otázku 37

33. Jak bys průměrně ohodnotil/a schůzky?

Označte jen jednu elipsu.

Kladně (například radost, pobavenost, ...)

1

2

3

4

5

Negativně (například rozrušenost, strach, ...)

34. Setkal/a jsem se:

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- S podobně starou osobou
- A mladší osobou
- Se starší osobou
- Jiné:

35. Věděl někdo o tom, že jsi s internetovými kamarády šel/šla na schůzku?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano, ve všech případech *Přeskočte na otázku 36*
- Ano, ale pouze v jednom nebo pár případech *Přeskočte na otázku 36*
- Bylo to tajné ve všech případech *Přeskočte na otázku 37*

36. Komu jsi se svěřil/a?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Kamarádovi/kamarádce
- Sourozencům
- Vychovatelovi/vychovatelce (teta) z dětského domova
- Učitelovi/Učitelce
- Rodičům
- Někomu z rodinné skupinky
- Jiné:

37. Dokázal/a bys ověřit, zda osoba, se kterou si píšeš, je opravdu ona?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

38. Považuješ komunikaci s neznámými lidmi za riskantní?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Spíše ano
- Nedokážu posoudit
- Spíše ne
- Ne

39. Považuješ za riskantní jít ven s člověkem, kterého znáš pouze přes internet?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Spíše ano
- Nedokážu posoudit
- Spíše ne
- Ne

Sexting

Tento blok je intimnějšího rázu. Je zcela anonymní jako zbytek dotazníku. Já se tedy nedozvím, kdo ho vyplňoval. Nenutím tě ho splnit. Avšak budu moc ráda, když blok vyplníš. Potřebuji získat data k mé práci. Děkuji :)

40. V této části...

Označte jen jednu elipsu.

- Budu pokračovat *Přeskočte na otázku 41*
- Nebudu pokračovat *Přeskočte na otázku 46*

41. Nahrál/a si někde sexuálně laděné fotky na sociální síť či jiné platformy?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

42. Požádal tě někdo o intimní fotografie či videozáznam (částečně nahé, odhalenější, ...)?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

43. Poslal/a jsi někdy někomu intimní fotografie či videozáznam?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano *Přeskočte na otázku 44*
- Ne *Přeskočte na otázku 46*
- Nejsem si jistý/á *Přeskočte na otázku 46*

44. Intimní materiál jsi poslal/a

Označte jen jednu elipsu.

- Partnerovi
- Kamarádovi/kamarádce
- Neznámému člověku na internetu
- Jiné:

45. Jaký byl důvod k odeslání tohoto intimního materiálu?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Jako potěšení pro druhého
- Chtěl/a jsem získat pochvalu, pozornost
- Z legrace, nudy
- Flirt, získání partnera
- Někdo mě donutil tento materiál poslat
- Jiné:

46. Pokud po osobě mladší 18 let někdo bude chtít, aby mu pořídil materiály sexuální povahy, dopouští se trestného činu?

Označte jen jednu elipsu.

- Dopouští se trestného činu
- Nedopouští se trestného činu
- Nejsem si jistý/á

47. Může intimní fotografie být stoprocentně vymazaná z internetu?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

48. Je zákonem povoleno osobou 15 až 18 let odeslat své intimní fotografie za peníze, výhodu či prospěch?

Označte jen jednu elipsu.

- Není to povoleno
- Je to povoleno
- Nejsem si jistý/á

49. Uměl/a bys poradit kamarádce, kdyby unikly její intimní fotografie ven?

Označte jen jednu elipsu.

- Není to povoleno
- Je to povoleno
- Nejsem si jistý/á

50. Považuješ posílání zpráv se sexuálním obsahem za rizikové?

Označte jen jednu elipsu.

- Není to povoleno
- Je to povoleno
- Nejsem si jistý/á

Online skupiny a komunity

51. Jsi členem nějaké z uvedených skupin?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Skupina o psychických poruchách
- Skupina o drogách
- Skupina o způsobech hubnutí (anorexie, bulimie, ...)
- Skupina s nenávisným obsahem k nějaké skupině lidí či člověku
- Skupině s konspiračními tématy
- Skupině ohledně sebepoškozování
- Nejsem členem ani jedné z uvedených
- Jiné:

52. Jsi členem nějaké skupiny či komunity na internetu? (na sociálních sítích, ve hrách, ...)

Označte jen jednu elipsu.

- Ano *Přeskočte na otázku 53*
- Ne *Ukončení dotazníku*
- Nejsem si jistý/á *Ukončení dotazníku*

53. Jaký je důvod, že v online skupině jsi?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Z nudy
- Zjistit informace, zajímavosti
- Sdílet své znalosti, zkušenosti, zážitky
- Pro zábavu
- Jiné:

54. Způsobovala ti online skupina někdy nepříjemné pocity?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

55. Inspirovala tě nějaká online skupina k nežádoucímu jednání? (k nezdravému stravování, ke zkoušení návykové látky, k urážení nějakého člověka či skupiny lidí, ...)

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne *Ukončení dotazníku*
- Nejsem si jistý/á *Ukončení dotazníku*

56. Jaká skupina to byla?

Příloha č. 2: Preventivní metodický materiál

RIZIKOVÉ **CHOVÁNÍ** **DĚTÍ NA INTERNETU**

PREVENTIVNĚ METODICKÝ MATERIÁL

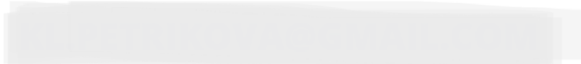
DOPORUČENÍ PRO VYCHOVATELE

ÚVOD

Na základě mého výzkumu, který jsem provedla pro mou bakalářskou práci na téma **Aktuální podoby rizikového chování na internetu u dětí z dětského domova**, který probíhal v Olomouckém kraji, jsem získala několik klíčových poznatků. Věřím, že některé z těchto informací by se mohly ukázat jako užitečné při vaší práci s klienty a při výchovně – vzdělávacím působení v dětském domově. Proto jsem se rozhodla důležité poznatky shrnout a připojit případná *doporučení*.

Pokud byste chtěli sdělit **svůj názor** na tento dokument, budu velmi **vděčná**.

Můžete mě kontaktovat na emailu:

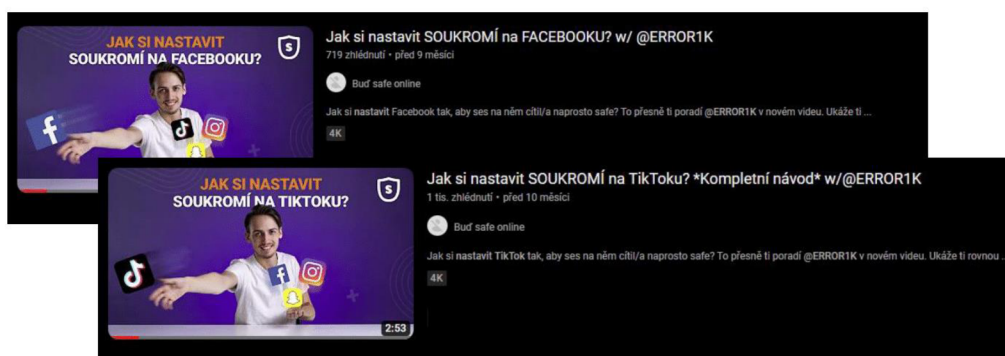

RIZIKOVÉ ONLINE SDÍLENÍ

Ze získaných dat vyplývá, že 60 % dětí se přiznalo k tvorbě obsahu, z nichž 58,3 % má veřejný profil. Dále obsah, **kde jsou vidět**, tvoří 75 % respondentů tím, že přidávají fotografie, 33,3 % tvoří komplexnější obsah jako videa a 33,3 % vysílá živě. Také 8,3 % dotázaných přiznalo, že tvoří obsah týkající se *alkoholu* nebo *návykových látek*, a 12,5 % respondentů uvedlo, že tvoří obsah o *sebepoškozování*.

Domnívám se, že je riskantní, když děti sdílí obsah, který je pro ostatní *viditelný* a umožňuje jejich identifikaci na základě různých znaků, jako například obličeje. Toto riziko je zvláště vysoké v případech, že děti mají veřejný profil a **kdokoli**, kdo je vyhledá, **může okamžitě** vidět, co sdílí.

Na základě získaných dat navrhuji, abyste s dětmi diskutovali o tom, že sociální sítě nabízejí možnost mít buď veřejný nebo *soukromý profil* a pomohli jim s nastavením této volby. Pomoc vám s tím můžou tyto dobře zpracovaná videa.

Známou radou, se kterou můžete děti obeznámit je od Kožíška a Píseckého (2016). Podle nich bychom měli zvážit, jaké informace sdílíme na různých platformách. Doporučuji nám přemýšlet o tom, jak bychom se cítili, kdyby tyto informace byly zveřejněny na reálném **veřejném místě**, například na autobusové zastávce. Navrhují, abychom poté případně údaje upravili.

KYBERŠIKANNA A ONLINE AGRESE

Dále se výzkum zabýval kyberšikanou a online agresí. Z dat vyplívá, že během opakované online agrese vůči klientům požádalo o pomoc 75 % z nich a **25 % ne**. Z těch, kteří požádali o pomoc, se nejvíce svěřovali kamarádovi (66,7 %) a vychovateli nebo vychovatelce z dětského domova (také 66,7 %). Policii kontaktovalo 33,3 % respondentů, ale **nikdo** nevedl, že by kontaktoval **linku bezpečí nebo specializovanou poradnu**.

Podle mého závěru mají děti oporu vychovatelů. Nicméně považují za užitečné, když jim poskytnete **anonymní možnost**, jak požádat o pomoc. Je vhodné zajistit, aby tyto informace byly k dispozici někde v dětském domově.

Například kontakty na:

Poradnu E-bezpečí

Online schránku důvěry Nenech o být

Dětské krizové centrum (Linka důvěry)

Linku bezpečí

OSOBNÍ SCHŮZKY

Tímto výzkumem bylo prokázáno, že **27,3 % dotázaných** osob se zúčastnilo osobních schůzek s lidmi, se kterými se seznámili pouze přes internet. Z tohoto vzorku, 33,3 % respondentů uváděli, že měli *negativní zkušenost*. V 66,7 % případů, někdo z okolí respondentů věděl o plánovaném setkání. U 33,3 % z nich to někdo věděl pouze v jednom nebo pár případech.

Nejčastěji o setkání věděli kamarádi (88,3 %), ale **žádný z respondentů** tuto informaci **nesdělil vychovateli**.

Je třeba zdůraznit, že komunikace s neznámými lidmi na internetu je běžnou součástí každodenních online aktivit uživatelů internetu. Děti a dospívající vytvářejí virtuální přátelství, sdílí své zážitky, vyměňují si zkušenosti a baví se s vrstevníky. Mezi neznámé osoby tak nemusí patřit pouze "nebezpeční" dospělí, ale také ostatní děti (Kopecký a Szotkowski, 2022). Proto si myslím, že je přirozené, že děti se chtějí vidět se svými kamarády i v realitě.

JAK ZAJISTIT, ABY SCHŮZKA BYLA BEZPEČNÁ?

Myslím si, že je důležité brát **stejně** vážně virtuálního kamaráda jako kamaráda ze skutečného světa. Zakázání dítěti účasti na setkání s tímto kamarádem není zárukou, že se to nebude **dít tajně**, což může vést k *nedostatku důvěry* ze strany dítěte k vám v budoucnu. Místo toho byste se měli pokusit dohodnout na odložení setkání s cílem získat větší povědomí o této osobě nebo využít strategie, které navrhuji Kožíšek a Písecký (2016).

Autoři navrhli několik pravidel pro bezpečné setkávání, včetně těchto doporučení: scházení ve dne, na veřejných místech v otevřeném prostoru (nikoli v autech nebo výtazích), informovat někoho o setkání, *ověřit si identitu* osoby přes jiné sociální sítě, ptát se na podrobnosti o životě tohoto člověka, ověřit totožnost prostřednictvím **audio-videohovoru**, žádost o více fotografií a neposkytování osobních informací. První schůzka by měla být **S VÍCE LIDMI**.

ZÁVĚR

Doufám, že Vám předložený dokument poskytl užitečné informace. Ráda bych vyjádřila své **díky** za vaši spolupráci a přeji vám všem hodně úspěchů. Pokud budete s něčím potřebovat poradit nebo dovysvětlit, **nebojte se na mě obrátit**.

S pozdravem,

Klára Petříková

ZDROJE

KOŽÍŠEK, Martin a Václav PÍSECKÝ. Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.

KOPECKÝ, Kamil a SZOTKOWSKI, René, 2022. Online svět v dětských domovech [online]. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, CZ.NIC, Safer Internet Centrum [cit. 13.3.2023]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/359503186_Online_svet_v_detskych_domovech

ANOTACE

Jméno a přímení:	Petříková Klára
Pracoviště:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Jiří Kropáč, Ph.D., LL.M.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Aktuální podoby rizikového chování na internetu u dětí z dětského domova
Název práce v anglickém jazyce:	Current forms of potentially harmful online behavior among children in orphanages
Anotace práce:	<p>Tato bakalářská práce se zaměřuje na aktuální podoby rizikového chování na internetu u dětí z dětských domovů v Olomouckém kraji.</p> <p>Teoretická část práce se soustředí na charakteristiku rizikového chování, jeho online podobu a kategorizaci. Popisuje druhy rizikového chování jako je sdílení osobních údajů, online seznamování, sexting, kyberagrese, kybergrooming a zapojování se do virtuálních komunit. Práce rovněž charakterizuje ústavní výchovu v ČR. Dále vyjmenovává dětské domovy v Olomouckém kraji a jejich kapacitu. V neposlední řadě se zaměřuje na vývojovou fázi zkoumané skupiny dětí v období dospívání.</p> <p>Empirická část této práce se věnuje popisu aktuálního stavu zkoumané problematiky a podrobně líčí přípravu, průběh a výsledky výzkumného šetření. Diskuse se zabývá zjištěnými poznatky, porovnává je s výsledky obdobných výzkumů a vyjadřuje se k stanoveným dílčím cílům.</p> <p>Cílem této práce bylo zjistit, jaké je aktuální rizikové chování na internetu u výše zmiňované skupiny.</p>
Klíčová slova:	rizikové chování na internetu, sdílení osobních údajů, online seznamování, sexting, online komunita, kybergrooming, online agrese, kyberšikana, dospívání, dětský domov, Olomoucký kraj
Anotace v angličtině:	This bachelor thesis focuses on the current forms of potentially harmful online behavior exhibited by children living in orphanages in the Olomouc region.

	<p>The theoretical part of the thesis centers on characterizing potentially harmful online behavior, including sharing personal information, online dating, sexting, online aggression, cyber grooming, and involvement in virtual communities. The thesis also characterizes institutional education in the Czech Republic and lists orphanages in the Olomouc region and their capacity. Finally, it focuses on the developmental phase of the group of children being studied.</p> <p>The empirical part of this thesis describes the current state of potentially harmful online behavior among the group being studied and provides a detailed account of the preparation, process, and results of the research investigation. The discussion deals with the findings, compares them to the results of similar research, and addresses the specific objectives set.</p> <p>The aim of this thesis was to determine the prevalence and nature of potentially harmful online behavior exhibited by children in orphanages in the Olomouc region.</p>
Klíčová slova v angličtině:	potentially harmful online behavior, sharing personal information, online dating, sexting, online communities, cyber grooming, online aggression, cyberbullying, adolescence, orphanage, Olomouc Region.
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Dotazník Příloha č. 2: Preventivní metodický materiál
Rozsah práce:	80 stran
Jazyk práce:	čeština